

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Diplomová práce

Kristýna Suchomelová

Lze prozkoumat překladatelskou činnost žen spojených s "Americkým klubem dam" v
Praze v 19. a raném 20. století?

*Is it possible to research the translation activity of women who were members of "The
American Ladies' Club" in Prague in the 19th and early 20th century?*

Zadání

Cílem diplomové práce bude pokud možno souhrnně popsat překladatelskou činnost členek Amerického klubu dam, který vznikl z iniciativy Vojty Náprstka v roce 1865. Z dostupných zdrojů lze vyčíst, že řada členek se pokoušela o překládání či se jím konsistentně a prokazatelně zabývala. Dosavadní prameny a zdroje naznačují, že překládání bylo v Čechách jednou cestou žen k intelektuální činnosti. Práce se pokusí konkrétní výsledky této cesty prozkoumat. Půjde o práci kulturně historického charakteru, založenou na archivním a dalším pramenném výzkumu (v knihovnách Národního muzea - nejvíce Náprstkova muzea; v Národní knihovně ČR; v Ústavu pro českou literaturu AV ČR; v Památníku národního písemnictví). Práce vyloží zjištěné informace, pokusí se vytvořit celistvější a konkrétnější obraz o překládání žen v daném období (než ten, který je dostupný ve vytvořených soupisech), bude doplněna bibliografií všech dohledaných překladů. Součástí práce bude rovněž translatologická analýza dvou vybraných originálů a jejich překladů (ve zdůvodněně vybraných úryvcích).

Poděkování

Na tomto místě chtěla bych poděkovat především PhDr. Evě Kalivodové, Ph.D za trpělivé vedení této diplomové práce, za inspiraci ohledně jejího tématu a za odborné rady a cenné komentáře, které mi při jejím psaní poskytovala. Dále děkuji pracovníkům Náprstkovy knihovny a Památníku národního písemnictví za ochotu i v této nelehké době. Obrovský dík patří mé mamince za pomoc s luštěním pro mě nečitelných rukopisů a mému tatínkovi a bratrovi za morální i technickou podporu. Ráda bych poděkovala také Bc. Tereze Křikavové za detailní jazykové připomínky, které mi neúnavně poskytuje od začátku našeho přátelství, a Anežce Dudkové za morální podporu. V neposlední řadě děkuji rovněž celé své rodině a všem přátelům za podporu, kterou mi poskytovali při psaní této práce, ale i v průběhu celého studia.

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 4. 1. 2021

podpis

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá překladatelskou činností členek Amerického klubu dam od jeho založení v roce 1865 do konce prvního desetiletí 20. stol. Nejdříve je stručně popsán historický kontext se zaměřením především na vývoj emancipačního hnutí a na historii Amerického klubu dam. Následně se práce věnuje popisu průběhu výzkumu a při něm využitých zdrojů. Poté jsou prezentovány výsledky tohoto výzkumu se zaměřením na vývoj překladatelské činnosti členek AKD v čase, na jazyky, ze kterých překládaly a na žánry překládaných děl. Pozornost je věnována rovněž vztahu mezi překladatelskou činností a autorskou tvorbou jednotlivých členek AKD. Tento celkový přehled doplňuje také translatologická analýza dvou překladů a jejich originálů.

Klíčová slova: překladatelky, Americký klub dam, Praha, 19. století, rané 20. století, dějiny překlada

Abstract

This thesis focuses on the translation activity of women who were members of the American Ladies' Club, since its establishment in 1865 until 1910. It provides a short overview of the historical context, focusing mainly on the development of the Czech women's movement and the history of the American Ladies' Club. It then describes the research that was conducted and which sources were used. Next, the results of the research are described, mainly in terms of how the translation activity of the Club's members developed over time and what languages and genres were translated. The relationship between individual members' translation activity and their own literary work is also examined. This general overview is then accompanied by a translation analysis of two selected translations and their original texts.

Key words: women translators, The American Ladies' Club, Prague, 19th century, early 20th century, translation history

Obsah

1. Úvod.....	- 7 -
2. Teoretická a metodická východiska práce	- 8 -
2.1. Dosavadní stav zkoumané problematiky	- 8 -
2.2. Materiál, metody a techniky výzkumu	- 10 -
3. Historický kontext.....	- 12 -
3.1 Postavení žen v druhé polovině 19. století	- 12 -
3.2 Rozvoj emancipačního hnutí	- 12 -
3.2.1 Americký klub dam: založení – 1910	- 19 -
4. Překladatelská činnost členek Amerického klubu dam	- 22 -
4.1 Průběh výzkumu a využití zdroje.....	- 22 -
4.1.1 Souborný katalog České republiky	- 22 -
4.1.2 Památník národního písemnictví	- 26 -
4.1.3 Lexikon české literatury.....	- 29 -
4.1.4 Ottův slovník naučný s volnými listy	- 30 -
4.1.5 Výstřížkové knihy Vojty Náprstka	- 31 -
4.1.6 Překlady uveřejněné v periodickém tisku.....	- 31 -
4.1.7 Překlady uvedené scénicky	- 32 -
4.2 Komentovaný přehled překladatelské činnosti členek AKD	- 33 -
4.2.1 Vývoj překladatelské činnosti členek AKD v čase.....	- 35 -
4.2.2 Překladatelská činnost členek AKD z hlediska jazyka původního díla....	- 40 -
4.2.3 Překladatelská činnost členek AKD z hlediska žánrů překládaných děl..	- 45 -
4.2.4 Rozsah překladatelské činnosti jednotlivých členek AKD.....	- 49 -
5. Překladatelská činnost členek Amerického klubu dam a jejich původní tvorba ...	- 52 -
6. Translatologické analýzy	- 69 -
6.1 Hugh Conway – <i>Povídka o jednom sochaři</i>	- 70 -
6.2 Mary Elizabeth Braddon – <i>Tajemství Lady Audleyové</i>	- 75 -
6.3 Vyhodnocení translatologických analýz	- 79 -
7. Závěr	- 81 -
Seznam použité literatury	- 83 -
Seznam příloh	- 90 -

1. Úvod

Americký klub dam¹ vznikl z iniciativy Vojty Náprstka začátkem roku 1865. Jedním z hlavních cílů klubu bylo poskytovat členkám nejaktuálnější informace z různých vědních oborů, proto klub pravidelně organizoval odborné přednášky a exkurze. Členky měly také možnost využívat fondů Náprstkovy knihovny ke studiu a klub pořádal též jazykové kurzy (Secká 2012). Řada členek Amerického klubu dam se rovněž věnovala překladatelské činnosti. Mezi členky AKD patřila řada významných veřejně činných žen a osobností ženského hnutí. Klub byl proto ve druhé polovině 19. století centrem ženské intelektualizace v kontextu ženské emancipace. Zaměření na členky AKD tak umožní v práci prozkoumat činnost některých významných překladatelek této doby, které byly s klubem spojeny.

Diplomová práce si klade za cíl pokud možno souhrnně popsat překladatelskou činnost členek Amerického klubu dam od jeho založení do konce prvního desetiletí 20. století, ovšem se zaměřením především na knižně vydané překlady z cizích jazyků do češtiny. Půjde o práci kulturně historického charakteru založenou na archivním a dalším pramenném výzkumu v knihovnách Národního muzea, v Národní knihovně ČR, v Památníku národního písemnictví a jejich databázích. Práce vyloží zjištěné informace a pokusí se na jejich základě vytvořit celistvější obraz o překladatelské činnosti členek Amerického klubu dam. Bude také doplněna bibliografií všech dohledaných překladů.

Teoretická část práce bude věnována stručnému popisu historického kontextu, především se zaměřením na ženské hnutí ve druhé polovině 19. století a rovněž na historii a činnost Amerického klubu dam v tomto období. V empirické části práce bude nejprve popsán postup, jakým vznikl bibliografický seznam překladů členek AKD, a následně budou získané údaje vyloženy a pokud možno zasazeny do kontextu z hlediska českých dějin překlada. Tento spíše kvantitativní pohled na překladatelskou činnost členek AKD bude poté doplněn stručným popisem činnosti zhruba 40 členek, které se věnovaly i vlastní literární tvorbě, ve snaze zjistit, jaký byl mezi jejich překladatelskou činností a autorskou tvorbou vztah. Pro dotvoření obrazu o překladech z per členek AKD bude poslední kapitola práce sestávat z translátologické analýzy dvou vybraných originálů a jejich překladů, která bude založená především na modelu Gideona Touryho (1995).

¹ V textu práce bude někdy označován také zkratkou AKD.

2. Teoretická a metodická východiska práce

2.1. Dosavadní stav zkoumané problematiky

Dějiny překlada v 19. a 20. století se souhrnně zabývá několik publikací, například *Kapitoly z dějin českého překlada* (Hrala 2002) či *České teorie překlada: vývoj překladačských teorií a metod v české literatuře* (Levý 1996). Existuje také několik soupisů překladačské literatury. Jedná se například o bibliografii českých překladačské literatury, již sestavila Helena Kunzová a jež je připojena k *Dějínám anglické literatury* (Craig 1963). Jak je však patrné již z názvu, omezuje pouze na literaturu britskou. *Databáze českého uměleckého překlada*, jež vznikla ve spolupráci Ústavu translologie FF UK a Katedry anglistiky a amerikanistiky FF MU, obsahuje překlady ze všech jazykových oblastí, ale zaměřuje se především na překlady publikované po roce 1945 a obsahuje informace pouze o překladech vydaných v knižní podobě. Časopisecké i knižní překlady z americké literatury jsou však zahrnuty v *Bibliografii americké literatury v českých překladech* (Arbeit 2000). Existuje například též přehled překladačské z francouzštiny, který ovšem končí rokem 1888 – *Přehled překladačské z jazyka francouzského do češtiny: obsahuje veškeré překlady uveřejněné aneb v rukopise ukončené do konce roku 1888* (Klouček a Žižka 1889). Většina výše zmíněných zdrojů se však soustředí na překladačské literárních textů, a nemohou proto obsahovat žádné informace o neliterárních, například odborných, textech, jež členky Amerického klubu dam také překladačské. V mnoha bibliografiích překladačské jsou údaje navíc bohužel řazeny podle jména autora původního díla, nikoliv podle jména překladačské či překladačské, a z tohoto důvodu by pro účely této práce rešerše v nich byla poněkud nepraktická, i vzhledem k tomu, že většinou jde o velmi rozsáhlé publikace.

O mnoha člencích AKD existují také hesla v *Lexikonu české literatury* (Forst, Merhaut a Opelík 1985–2008), která obsahují též informace o jejich knižně uveřejněných překladech a v některých případech i bližší informace o jejich překladačské činnosti.

Na Ústavu translologie FF UK vzniklo několik diplomových prací zaměřených na roli překladačské v 19. století. Jmenovitě se jedná o *Překladačské z francouzštiny v dějinách překladačské: české ženy a období po národním obrození* (Marešová 2017) a *Ženy-překladačské jako aktérky v kontaktu mezi češtinou a němčinou v 19. století a na počátku století dvacátého* (Greňová 2016). Obě z prací se zmiňují o některých člencích Amerického klubu dam, které překladačské z francouzštiny či němčiny, ale soustředí se

především na danou jazykovou oblast, ne na všechny členky AKD. Obě práce byly velmi užitečnými zdroji, především před začátkem samotného výzkumu z hlediska toho, jak jejich autorky postupovaly při rešerších a z jakých zdrojů získávaly informace.

Na Ústavu translatologie vznikly rovněž diplomové práce zaměřené na překladatelskou činnost jednotlivých členek AKD. Konkrétně jde například o práci *Překlady jako součást tvorby Pavly Moudré* (Dolečková 2009) a *Eliška Krásnohorská jako překladatelka z angličtiny* (Ptáčková 1988).

Existují také diplomové a jiné kvalifikační práce, které se věnují jiným aspektům činnosti jednotlivých členek AKD. Jedná se například o práci *Feminismus a emancipace na prahu 20. století: Anna Řeháková, Vlasta Pittnerová, dvě případové studie* (Potměšilová 2011), *Literární a feministická publicistika Pavly Moudré* (Słowik 2014), *Paměti Boženy Frídové: rodinné vztahy a komunikace v pramenech osobní povahy* (Matějková 2011), *Elsa Gollerová a Julius Zeyer: přátelství mezi překladatelkou a autorem* (Friedlová 2020) či *Společenská činnost Sofie Podlipské* (Oudová 2011). Některým členkám AKD je rovněž věnováno heslo v Databázi Albína, která vznikla v rámci projektu *Ženy ve vědě do roku 1945* realizovaného Centrem genderových studií na FF UK.²

Existují rovněž monografie zaměřené na různé aspekty působení žen v 19. a 20. století. Například v oblasti literární vědy a literární kritiky se jimi zabývá doc. Mgr. Libuše Heczková, Ph.D. Její publikace *Píšíci Minervy: Vybrané kapitoly z dějin české literární kritiky* je věnována českým literárním kritičkám a esejistkám přelomu 19. a 20. století a také emancipačním časopisům, ve kterých byla jejich literární kritika publikována. Řada z kritiček, na které se publikace zaměřuje, byla členkami Amerického klubu dam a některé z nich se též věnovaly překladu.

Souvislostem mezi překladem do češtiny, českou literaturou a genderem se věnuje PhDr. Eva Kalivodová, Ph.D. Tímto tématem se zabývá například ve své publikaci *Browningová nebo Klášterský? Krásnohorská nebo Byron? O rodu v životě literatury* (Kalivodová 2010), která se zaměřuje také na Elišku Krásnohorskou, jež byla členkou Amerického klubu dam, a na její literární i překladatelskou činnost. Její článek *Romantika, klasičnost a gender v českých překladech Waltera Scotta* (Kalivodová 2005) se pak mimo jiné věnuje analýze překladu Scottova románu *Waverley*, který pořídily Dora Hanušová a Paulina Králová, jež byly obě členkami Amerického klubu dam.

² O jednotlivých článkách AKD existuje i mnoho dalších zdrojů informací, vzhledem k počtu členek není však na tomto místě cílem zmínit všechny práce a pojednání, která o nic byla napsána.

Na činnost členek Amerického klubu dam obecně se pak též zaměřuje několik monografií. Mnoho prací a článků o něm napsala historička PhDr. Milena Secká CSc., která mimo jiné v roce 1996 Americký klub dam obnovila a od té doby mu předsedá – jde například o *Americký klub dam: krůček k ženské vzdělanosti* (Secká 2012) a *Americký klub dam: k příležitosti 140. výročí založení* (Secká 2005b). První zmíněná publikace obsahuje mimo jiné soupis všech členek Amerického klubu dam, který je u některých členek doplněn také informacemi o jejich životě i činnosti a zmiňuje se i o skutečnosti, že mnohé z nich se věnovaly překlada.

Vzniklo též několik diplomových prací zaměřených na Americký klub dam – například *Americký klub dam v minulosti a současnosti* (Hoffmannová 2011) na FHS UK a *Americký klub dam a učitelky* (Krajčová 2012) na PedF UK – které se klubu věnují buď z obecného hlediska, nebo se zaměřují na konkrétní aspekty jeho činnosti, například na výchovně-vzdělávací aktivity. Překladové činnosti členek Amerického klubu dam celkově a vytvoření bibliografického přehledu jejich překladů se však doposud žádné práce souhrnně nevěnovaly.

2.2. Materiál, metody a techniky výzkumu

Jedním z metodologických východisek práce bude publikace Anthonyho Pyma *Method in Translation History* (1998). První část výzkumu bude založena na přístupu, který Anthony Pym nazývá „translation archeology“ (1998, s. 5) – cílem bude zjistit, které členky Amerického klubu dam se věnovaly překlada, jaké texty překládaly, kdy a kde byly jejich překlady publikovány. Výchozím bodem výzkumu bude výše zmíněný seznam členek Amerického klubu dam, který je uvedený v knize *Americký klub dam: krůček k ženské vzdělanosti* (Secká 2012), a v něm obsažené informace o činnosti některých členek. Jednotlivá jména členek budou vyhledávána v Souborném katalogu ČR, který umožňuje vyhledávat informace o dokumentech ve fondech všech zapojených knihoven a institucí najednou. Tyto rešerše budou následně doplněny také průzkumem databází knihoven Národního muzea a Památníku národního písemnictví³. Informace

³ Rešerši jsem měla v úmyslu doplnit rovněž průzkumem lístkového katalogu Národní knihovny ČR (KATIF), bohužel však neposkytuje mnoho nosných informací. Pokusila jsem se v něm vyhledat jména několika členek Amerického klubu dam, jejichž překlady jsem již dohledala v Souborném katalogu ČR, abych ověřila, jaký typ informací rešerše v lístkovém katalogu přináší. Výsledek a přínosnost této rešerše nyní ilustruji na dvou příkladech. U Pavly Moudré jsem v Souborném katalogu ČR dohledala více než 30 překladů publikovaných do roku 1910. V lístkovém katalogu NK ČR jsem od ní našla celkem 3 překlady, z nichž jsou všechny 3 dohledatelné i v Souborném katalogu ČR a pouze jeden spadá do časového období, na které se práce zaměřuje. Vyhledávala jsem například také překlady Johanny Kuffnerové, ale pod jejím jménem jsem v lístkovém katalogu nenašla vůbec žádné záznamy. Překlady jsou dohledatelné pod jménem autora původního díla, vyhledávání podle jmen překladatelky však

o překladech budou rovněž vyhledávány v *Lexikonu české literatury*. Výsledkem tohoto kvantitativního výzkumu by měl být přehled především dochovaných knižních překladů a jmen členek Amerického klubu dam, které je pořídily.

Dalším krokem bude analýza získaných údajů, jejímž cílem bude zjistit konkrétnější informace o překladatelské činnosti členek Amerického klubu dam – například jaké žánry byly překládány nejčastěji či z jakých jazyků členky AKD překládaly. Tato část práce bude také vycházet z přístupu, který Pym nazývá „explanation“ (1998, s. 5) a bude se získaná data snažit vyložit a zasadit do kontextu. Při výkladu zjištěných informací budu vycházet mimo jiné z publikace *Kapitoly z dějin českého překladu* (Hrala 2002).

Následující kapitola práce bude obsahovat stručné popisy zejména literární a překladatelské činnosti některých členek AKD. Bude vycházet mimo jiné z informací obsažených v seznamu členek AKD (Secká 2012), v *Lexikonu české literatury*, v Databázi národních autorit (Národní knihovna ČR 2007–2020) a v Databázi Albína, ale také z údajů získaných v průběhu tvorby bibliografie překladů členek AKD.

Poslední část práce bude věnována translatologické analýze dvou vybraných originálů a jejich překladů. Analýza bude vycházet především z modelu Gideona Touryho (1995), který na překlad nahlíží jako na svébytné dílo cílové kultury. V první fázi analýzy budou překlady hodnoceny právě jako svébytné české texty, pozornost bude věnována jejich celkovému působení v češtině a jejich obecné charakteristice. Následně budou překlady porovnány s jejich originály. Podle Touryho modelu budou jednotlivé segmenty překladového textu mapovány na odpovídající segmenty textu výchozího a následně podrobeny srovnávací analýze. Analýza se bude rovněž snažit zjistit, kde se překladové texty pohybují na ose adekvátnosti a přijatelnosti, jak je definuje Toury. Touryho model má však čistě deskriptivní charakter, za účelem možnosti zhodnocení zkoumaných překladů proto bude analýza vycházet i z Levého klasifikace překladatelských tendencí (generalizace, neutralizace stylu, intelektualizace, intenzifikace) (1998) a Popovičovy koncepce konstitutivních a individuálních posunů (1975). Analýza se bude též snažit reflektovat společensko-kulturní dobový kontext a sledovat, jakým způsobem se v překladech projevují dobové překladové normy.

nepřináší mnoho výsledků, proto jsem se, i vzhledem k časové náročnosti takovéto rešerše, rozhodla průzkumu lístkového katalogu NK ČR dále nevěnovat.

3. Historický kontext

Tato kapitola bude věnovaná popisu historického kontextu, ve kterém členky AKD působily a věnovaly se svým různým činnostem. Bude se zaměřovat především na vývoj ženského hnutí a přístupu žen ke vzdělání a následně také na historii Amerického klubu dam. Cílem této kapitoly není popsat všechny aspekty ženského hnutí, bude se snažit spíše shrnout nejdůležitější informace, a to především se zaměřením na Americký klub dam a jeho členky.

3.1 Postavení žen v druhé polovině 19. století

Ženy měly v 19. století nejen omezený přístup ke vzdělání a omezené možnosti zaměstnání, ale také omezené postavení na veřejnosti i v rodině. Marie Neudorflová uvádí, že právní postavení žen nebylo do 80. let 19. století zcela známé ženám, ale ani odborníkům, jelikož platné zákony byly nepřehledné a často nejasné, mimo jiné z toho důvodu, že zavedením nových zákonů se nerušily ty předchozí (Neudorflová 1999, s. 99). Ženy byly zákonem omezeny, například pokud šlo o právo spolkové, svobodu vědy a vyučování či svobodu volby povolání (Neudorflová 1999, s. 100). Neměly také volební právo a *Všeobecný zákoník občanský*, který vstoupil v účinnost roku 1812, stanovil, že žena je v osobních poměrech podřízena muži, takže muži ženy například zastupovali na úřadech a rozhodovali o jejich zaměstnání (Bahenská 2005, s. 21). Ženy proto neměly žádný způsob, jak se bránit proti omezování své svobody ze strany manžela, a nemohly spravovat svůj majetek, takže v případě, že neměly otce či manžela, musely mít poručníka (Neudorflová 1999, s. 100). Společnost od žen očekávala, že budou především plnit roli manželky a matky, a manželství tak ženám přinášelo také možnost společenského uplatnění. Bahenská uvádí, že právě vdané ženy se proto do spolkové činnosti i do činností vlasteneckých a dobročinných zapojovaly mnohem častěji než ženy svobodné (2005, s. 21).

3.2 Rozvoj emancipačního hnutí

Ženské hnutí v českých zemích bylo výjimečné tím, že mělo od svého počátku podporu mužů⁴, kteří se podíleli na zakládání a rozvoji ženských spolků a škol (Neudorflová 1999, s. 10). V rakouské monarchii ženy totiž tvořily více než polovinu populace, a představovaly tak značný nevyužitý politický potenciál. Přední představitelé národního emancipačního hnutí si uvědomovali, že vzdělané ženy mohou hrát

⁴ Významným zastáncem ženského hnutí byl v 2. polovině 19. století právě Vojta Náprstek (Bahenská 2005, s. 143).

významnou roli v boji za národní svébytnost a například přispívat k výchově nové vlastenecky uvědomělé generace (Secká 2012, s. 9). Ženskému hnutí byla tedy vlastní rovněž výrazná vlastenecká orientace a bylo propojeno s potřebami českého národa jako celku (Neudorfllová 1999, S. 10). V porovnání s hnutími v západoevropských zemích mělo též velmi pozvolný průběh (Bahenská 2005, s. 144). Dalším výrazným rysem ženského hnutí v druhé polovině 19. století byla pak jeho propojenost s uměním, především s literaturou. Většina významných zástupkyň ženského hnutí byla literárně činná (významně například Karolina Světlá, Sofie Podlipská, Eliška Krásnohorská či Teréza Nováková, které budou všechny zmíněny i níže). Nové myšlenky se tak k veřejnosti dostávaly i prostřednictvím literatury. Spisovatelky svými díly mohly pomáhat kultivovat ženskou čtenářskou obec, a také se jim tak dostávalo obecného uznání, což znamenalo větší podporu veřejnosti pro jejich aktivity v ženském hnutí (Bahenská 2005, s. 143).

Devatenácté století bylo století plné změn a rovněž technického, společenského i kulturního pokroku. Značnými změnami v druhé polovině 19. století prošlo v českých zemích i samotné ženské hnutí, jehož požadavky a cíle se postupně měnily a vyvíjely. V první polovině 19. století se ženské aktivity teprve začínají formovat, přijímají vlastenecké cíle a nepřicházejí s vlastními požadavky (Bahenská 2005, s. 147). Mají spíše neformální a neorganizovaný charakter (Neudorfllová 1999, s. 25). Již se však objevuje zájem o vzdělávání, který bude ženskému hnutí vlastní v průběhu celého 19. století. Třicátá a čtyřicátá léta 19. století lze podle Bahenské označit za průkopnickou dobu, ve které začala vznikat první ženská sdružení. Zájem o spolkové dění byl v této době u žen však většinou krátkodobý a v momentě sňatku končil (Bahenská 2005, s. 24). Oproti druhé polovině 19. století také panovala mnohem menší informovanost širší veřejnosti o ženských aktivitách. Bahenská uvádí, že i samotný pojem „ženské hnutí“ je pro toto období problematické používat, jelikož nešlo o prosazování rovnoprávnosti žen, ale o literární či vlasteneckou činnost některých žen (2005, s. 24). Na konci 40. let ženské aktivity probíhaly převážně v uzavřených společnostech bez většího zájmu veřejnosti. Od 50. let se objevuje též ženský zájem o filantropickou činnost a pomoc potřebným (Bahenská 2005, s. 147).

Na počátku 50. let ženskou činnost negativně ovlivnil obnovený absolutismus. Až do konce 50. let mohly ženské spolky existovat pouze jako volná sdružení, a byly tak velmi závislé na osobě zakladatelky a neměly pevně stanovený program činnosti. Šedesátá léta jsou poté v souvislosti s uvolňováním politických poměrů počátkem

organizovanějšího ženského hnutí (Neudorfllová 1999, s. 38). V 60. letech se také díky rozvoji žurnalistiky objevovalo více příležitostí šířit jeho myšlenky. Významnou roli v tomto ohledu hrály ženské časopisy, nejdříve *Lada*, později *Ženské listy* a na konci století například *Ženský svět* (Bahenská 2005, s. 139). S těmito časopisy byly taktéž spjaty členky AKD – *Ladu* redigovala například Antonie Melišová-Körschnerová; s *Ženskými listy* byla dlouhodobě spjatá Eliška Krásnohorská; *Ženský svět* redigovala Teréza Nováková (Neudorfllová 1999, s. 203). Od 60. let se hnutí začíná jednoznačně zaměřovat na zvyšování ženské vzdělanosti, jsou organizovány veřejné přednášky a zakládány dívčí školy (Bahenská 2005, s. 147). Dalším požadavkem, který plyne z možnosti získat vzdělání, je poté možnost uplatnit se v zaměstnání⁵. Jedním z klíčových aspektů ženské otázky v 19. století bylo ekonomické zabezpečení neprovdaných dívek a možnost uplatnit se v zaměstnání byla způsobem, jak tento sociální problém vyřešit (Bahenská 2005, s. 147). Podle Bahenské právě otázka vzdělání a jeho následného praktického využití zabírá v ženském hnutí nejdelší časový úsek, protože se jí zabývalo prakticky celou druhou polovinu 19. století (2005, s. 148).

Z toho důvodu, a také proto, že vzdělání ženám umožňovalo získat jazykové i jiné schopnosti nezbytné pro to, aby se mohly věnovat překladu, budou následující stránky z velké části věnovány popisu vývoje vzdělávání.

Počátky institucionálního vzdělávání dívek v českých zemích sahají do 70. let 18. století. V roce 1775 zákon stanovil, že „všude, kde k tomu budou podmínky, mají být jako součást hlavních škol zřízeny dívčí školy se zaměřením na základní vzdělání a vyučování ručním pracím“ (Bahenská 2005, s. 9) Díky reformám v oblasti školství z konce 18. století došlo v první polovině 19. století k nárůstu počtu škol, včetně škol dívčích.

Ve 30. a 40. letech 19. století z hlediska dívčího vzdělávání převládalo zaměření pouze na základní školy a v hlavních školách se, pokud to bylo možné, zřizovaly dívčí třídy. V měšťanských rodinách byly dívky vzdělávány především v rodině za pomoci soukromých vychovatelů. Další možností vzdělání byly soukromé penzionáty nebo soukromé a klášterní školy. Cílem bylo především zajistit, aby dívka dokázala pečovat o děti a vést domácnost⁶. Tento způsob výchovy znamenal, že dívky mohly jen těžko hledat jiné uplatnění, a byly tak závislé na rodičích, po sňatku na manželovi, a pokud se

⁵ Je třeba upozornit, že se zde jedná o zaměstnání žen z měšťanských rodin, placené zaměstnání chudých žen bylo v mnoha rodinách nutností a nebylo neobvyklé (Bahenská 2005, s. 149).

⁶ Toto zaměření bylo patrně například v kurzech, které organizovala Magdalena Dobromila Rettigová (Neudorfllová 1999, s. 14).

nevдалy, tak na starším bratrovi nebo případně jiném mužském příbuzném. (Bahenská 2005, s. 25).

Na zřizování škol pro dívky se v této době podílely především soukromé osoby a tato snaha byla propojena s vlasteneckým programem. Se snahou o rozvoj dívčího vzdělávání je spjata například vlastenka Bohuslava Rajská (vlastním jménem Antonie Reissová), která roku 1839 založila Společnost dívek českých a roku 1843 ve Vodičkově ulici soukromý dívčí ústav (Bahenská 2005, s. 13). Společnost dívek českých se snažila rozvíjet vzdělání žen a její členky se mimo jiné věnovaly i překladům německých a francouzských knih (Bahenská 2005, s. 14). Pedagogická činnost Rajske se rozvinula, když začala spolupracovat s pedagogem Karlem Slavojem Amerlingem (Neudorflová 1999, s. 22), zakladatelem vzdělávacího ústavu Budeč (1839-1848).

I přes činnost výše zmíněných i dalších osobností bylo vzdělávání dívek až do poloviny 19. století velmi omezené. I v druhé polovině 19. stol. pak bylo podle Bahenské běžné, že vzdělávání či placené povolání žen končilo v momentě sňatku⁷ (2005, s. 18). Situace se v druhé polovině 19. století začala měnit především v úřednických rodinách, ve kterých bylo nutno šetřit. Pokud si rodina nemohla dovolit najmout výpomoc, ženy domácí práce vykonávaly samy, ovšem tak, aby se o tom nedozvědělo okolí. Nebylo možné, aby byly neprovdané dcery zaměstnané mimo rodinu, což ale pro rodinu představovalo finanční zátěž. V této společenské vrstvě proto vznikala potřeba umožnit ženám přístup k povolání, k čemuž bylo nutné založení vyšších odborných škol (Bahenská 2005, s. 25).

V druhé polovině 19. století tak v oblasti vzdělávání dívek nastala řada změn. Přístup dívek ke vzdělání se rozšiřoval. Výrazně narostl počet dívčích škol i počet žákyň (Bahenská 2005, s. 36). Začalo se rozvíjet odborné vzdělání a také vyšší všeobecné vzdělání dívek (Bahenská 2005, s. 32). Od roku 1869 mohly na dívčích školách a též na nižších stupních smíšených a chlapeckých škol vyučovat ženy, které dosud směly působit pouze jako soukromé učitelky, a v souvislosti s touto změnou byl založen Ústav ku vzdělání učitelek (Bahenská 2005, s. 32–33). V 60. letech začaly vedle soukromých ústavů na významu nabývat také spolkové dívčí školy a městské školy. V roce 1863 byla v Praze otevřena Vyšší dívčí škola, což byla první pokračovací škola pro dívky v českých zemích. Mezi žákyně Vyšší dívčí školy patřily například

⁷ Bahenská v této souvislosti zmiňuje například Kláru Špecingerovou, o které je více informací uvedených například v 5. kapitole této práce.

Marie Gebauerová nebo Marie Kalašová (Bahenská 2005, s. 46), které byly obě členkami Amerického klubu dam a věnovaly se překladatelské činnosti. S Vyšší dívčí školou jsou spjaty i další členky AKD, jako Marie Riegrová Palacká, která mimo jiné zastávala funkci dozorkyně při vyučování ženským pracím (Bahenská 2005, s. 48), Klemeňa Hanušová, která zde vyučovala tělocvik a byla také první ženou, jež v AKD přednášela, či její sestra Dora Hanušová, která na škole taktéž vyučovala (Bahenská 2005, s. 49) a věnovala se i překladu. Cílem Vyšší dívčí školy byla vlastenecká výchova českých dívek, nepomáhala však absolventkám uplatnit se v zaměstnání (Bahenská 2005, s. 50–51).

Vznikaly ale také odborné školy, které reagovaly na potřebu umožnit neprodaným dívkám dosáhnout nezávislosti na rodině. V roce 1865 byla například díky spolku sv. Ludmily⁸ založena první dívčí průmyslová škola, která přijímala dívky z chudých rodin a dívky osiřelé (Malínská 2013, s. 16). Výuka na škole se soustředila výhradně na odborné předměty a vyučovaly se různé obory, například účetnictví nebo krejčovství (Bahenská 2005, s. 61). Tímto se škola lišila od Vyšší dívčí školy, jež byla založena ve stejné době. Cílem průmyslové školy bylo zajistit, aby si absolventky mohly najít práci, Vyšší dívčí škola se soustředila na všeobecné vzdělání. Pokud jde o uplatnění absolventek průmyslové školy, pomoc s hledáním práce byl náročný úkol. Nejlépe se zaměstnání hledalo těm, které se věnovaly šití, a naopak žákyně, které studovaly účetnictví, měly problém si práci najít. Škola následně reagovala na situaci na trhu práce a obor byl proto omezen (Bahenská 2005, s. 65–66). Bahenská uvádí, že tento trend odráží dobové názory na ženská zaměstnání – šití patřilo mezi ruční práce, a bylo tak poměrně obvyklé (2005, s. 65).

V 60. letech 19. století se začaly rozvíjet i další ženské spolky, které také poskytovaly možnosti vzdělání. Je však nutné poznamenat, že spolková činnost a ženské hnutí se v tomto období týkaly pouze některých společenských vrstev, konkrétně žen z měšťanských rodin a z rodin inteligence (Bahenská 2005, s. 53). Spolky výrazně přispívaly k rozvíjení ženské vzdělanosti, protože v jejich rámci byly organizovány přednášky a kurzy nebo zakládány školy (Bahenská 2005, s. 54).

⁸ Spolek sv. Ludmily vznikl v roce 1851 a byl to do první poloviny 60. let jediný ženský spolek v Čechách (Bahenská 2005, s. 60). Původně se spolek soustředil na podporu chudých vdov a výuku pletení a šití pro chudé dívky. V roce 1865 se jednatelkou spolku stala Marie Riegrová-Palacká (rovněž členka AKD) a spolek se začal zaměřovat na snahu pomoci chudým dívkám, aby si mohly najít zaměstnání a zajistit výdělek (Bahenská 2005, s. 60).

Od počátku 60. let se podle Bahenské mezi generacemi projevovaly rozdílné názory na roli žen ve společnosti – starší generace se „k otázce počínající emancipace stavěla poměrně konzervativně“ (Bahenská 2005, s. 55). Luisa Hálová například ve svých pamětech popisuje, že bylo složité získat souhlas rodičů s členstvím v Americkém klubu dam (Bahenská 2005, s. 54). I pro toto období byl charakteristický důraz na vlastenectví a snahu o rozvoj české kultury a pokračovala také literární činnost žen (Bahenská 2005, s. 56).

Mezi významné ženské spolky v 60. letech 19. století patřily již zmíněný Spolek sv. Ludmily, Americký klub dam a Tělocvičný spolek paní a dívek pražských a jejich členské základy se často prolínaly (Bahenská 2005, s. 56). Ženské spolky v 60. letech neměly politickou povahu, soustředily se výhradně na charitativní a vzdělávací činnost (Bahenská 2005, s. 58). V tomto období se ženským spolkům také začalo dostávat větší pozornosti ze strany tisku, který informoval o spolkovém dění a dobročinných akcích a začal vydávat výroční zprávy (Bahenská 2005, s. 58).

V 60. letech 19. století měly dívky tedy více možností vzdělání, situace dívek a žen ze střední třídy byla přesto často velmi složitá (Bahenská 2005, s. 19). Očekávalo se, že dívka do manželství přinese věno a nedostatek financí pak mohl znamenat, že se dívka provdat nemohla. Dívkám ze střední třídy ale zároveň chyběla kvalifikace, protože jejich výchova se soustředila především na péči o domácnost, takže měly jen malou šanci najít si zaměstnání a osamostatnit se. Neprovdané dívky tak rodiny často vnímaly jako přítěž, protože nemohly nijak přispívat k rodinným příjmům a pomoc v domácnosti jako přínos vnímána nebyla (Bahenská 2005, s. 20). Bahenská také uvádí, že od mužů se před založením rodiny očekávala finanční stabilita, což u řady z nich vedlo k tomu, že se mohli oženit až ve zralém věku, a často se poté stávalo, že ženy brzy ovdověly. Pokud neměly dostatek finančních prostředků, dostávaly se do podobné situace jako ženy neprovdané. I z toho důvodu kladlo ženské hnutí důraz na možnosti vzdělávání dívek, aby se o sebe svobodné i ovdovělé ženy dokázaly postarat (Bahenská 2005, s. 23).

V roce 1871 Karolina Světlá založila Ženský výrobní spolek český, mimo jiné za podpory Vojty Náprstka, a spolu s dalšími členkami AKD, například Dorou Hanušovou a Sofií Podlipskou (Secká 2012, s. 45). Cílem spolku bylo založit obchodní a průmyslovou školu a rozšířit ženskou výrobu (Bahenská 2005, s. 105). Vedle školy obchodní a průmyslové byly nabízeny také například kurzy pro vychovatelky a ošetřovatelky (Secká 2012, s. 47). Kromě odborných předmětů škola nabízela i výuku

angličtiny, francouzštiny, němčiny a ruštiny (Malínská 2013, s. 19) Vůbec poprvé si škola kladla za cíl přispět k ekonomické samostatnosti nejen chudých neprovdaných žen, ale žen všech společenských vrstev (Bahenská 2005, s. 109). Do školy se každý rok zapisovalo kolem 550 žákyň (Bahenská 2005, s. 111). Absolventky školy měly však v mnohých případech problém najít si zaměstnání přiměřené své kvalifikaci (Bahenská 2005, s. 112). Často se také musely spokojit s hůře placenými místy, než měli muži (Malínská 2013, s. 19). Ženský výrobní spolek měl od roku 1873 vlastní obchod, ve kterém našly uplatnění absolventky škol, a od roku 1874 též vlastnil a vydával časopis *Ženské listy* (Secká 2012, s. 47).

Ženské listy původně vycházely jako příloha časopisu *Květy*. Jako redaktorka *Ženských listů* nejdříve působila Věnceslava Lužická-Srbová, které z hlediska obsahu přílohy šlo o to, aby nevybočoval „z mezí pravé ženskosti“, s čímž souhlasil nakladatel Eduard Grégr, který se podle Bahenské obával „příliš radikálních názorů o potřebě ženské emancipace“ (2005, s. 71). Poté časopis *Květy* změnil majitele a *Ženské listy* přestaly vycházet. Lužická-Srbová ale navázala spolupráci s nakladatelem Františkem Urbánkem a opět časopis redigovala. Následně redakci však převzal výbor Ženského výrobního spolku, především Karolina Světlá a Sofie Podlipská, a v roce 1875 se *Ženské listy* staly majetkem Ženského výrobního spolku a jejich redaktorkou byla po více než 35 let Eliška Krásnohorská (Bahenská 2005, s. 57 a 71). S těmito změnami se měnil i obsah *Ženských listů*. Pod vedením Lužické-Srbové časopis informoval o ženských spolcích, připomínal významné ženské spisovatelky nebo otiskoval kuchařské recepty (Bahenská 2005, s. 72). Poté, co redakci převzal výbor Ženského výrobního spolku, začaly být uveřejňovány naučné články a byly zavedeny nové rubriky, mezi nimi například inzertní rubrika, kde byly nabízeny volné pracovní pozice a uveřejňovány inzeráty žen, které práci hledaly (Bahenská 2005, s. 72). Pod redakcí Krásnohorské pak *Ženské listy* vycházely jako poměrně rozsáhlý měsíčník, který informoval o ženském hnutí, o oblasti kultury a školství i o zahraničním dění a uveřejňoval i literární recenze (Bahenská 2005, s. 58 a 72) a kritiky. Podle Bahenské je se vznikem Ženského výrobního spolku a *Ženských listů* spojeno také rozšíření myšlenek emancipačního hnutí mimo Prahu (Bahenská 2005, s. 144).

V 70. letech začaly též vycházet edice určené ženám nebo zaměřené na ženské autorky. Konkrétně šlo o *Ženský svět*, který redigovala taktéž Věnceslava Lužická-Srbová, a *Ženskou bibliotéku*, kterou vedla Sofie Podlipská a ve které vycházela

literatura, včetně překladové, různě související se životem žen (Neudorfllová 1999, s. 89).

Eliška Krásnohorská jako omezení vzdělávání dívek vnímala skutečnost, že neměly přístup ke střednímu vzdělání zakončenému maturitou. Od poloviny 80. let plánovala založení dívčí střední školy gymnaziálního typu a v roce 1890 dosáhla založení spolku Minerva, který vzniklé gymnázium spravoval (Bahenská 2005, s. 130). Mezi zakládající členy spolku Minerva patřily mimo jiné i další členky AKD, například Dora Hanušová, Teréza Nováková a Pavla Maternová (Malínská 2013, s. 27). Příznivcem nového gymnázia byl od samého počátku rovněž Vojta Náprstek (Bahenská 2005, s. 131). Dívčí gymnázium bylo otevřeno v září 1890 jako vůbec první ve střední Evropě (Neudorfllová 1999, s. 90). Do prvního ročníku nastoupilo 51 žákyn (Bahenská 2005, s. 132). Úspěšné založení Minervy postupně vedlo také k tomu, že ženy na základě maturitní zkoušky začaly požadovat možnost studovat rovněž na univerzitě (Neudorfllová 1999, s. 121). V roce 1897 bylo ženám povoleno řádné studium na filozofických fakultách státních univerzit a o tři roky později i na fakultách lékařských (Malínská 2013, s. 29).

Jak vyplývá z výše uvedených informací, ženské hnutí se v 19. století spíše než na boj za politickou rovnoprávnost soustředilo především na zajištění přístupu žen do veřejné sféry ekonomické a zajištění přístupu ke vzdělání (Bahenská 2005, s. 150). Bylo tomu tak mimo jiné proto, že podmínkou existence ženských spolků byla apolitičnost, a tak se soustředily především na osvětovou či filantropickou činnost (Bahenská 2005, s. 140). Ženské hnutí zůstává apolitické prakticky až do konce 19. století, například otázkou volebního práva se mezi prvními začínají zabývat právě až absolventky gymnázia Minerva⁹. Pro vznášení politických požadavků bylo totiž nejdříve nutné dosáhnout určité míry vzdělanosti. V prvním desetiletí 20. století poté bylo jedním z cílů ženského hnutí dosáhnout změny spolkového zákona, který ženám zakazoval účast v politických spolcích (Bahenská 2005, s. 148).

3.2.1 Americký klub dam: založení – 1910

Americký klub dam byl založen roku 1865 z iniciativy Vojty Náprstka a Karoliny Světlé (Bahenská 2005, s. 75). Podle Neudorfllové díky AKD české ženské hnutí „dosáhlo mimořádných rozměrů a intenzity“ (1999, s. 52). Náprstek byl od mládí přesvědčený o rovnocennosti žen a věřil, že pokud budou ženy mít možnost

⁹ Neudorfllová však uvádí, že Ženský výrobní spolek již v roce 1891 odeslal do říšské rady petici s cílem dosáhnout volebního práva pro ženy (1999, s. 125).

intelektuálního rozvoje, prospěje to celé společnosti (Neudorfllová 1999, s. 53). Účastnil se revoluce v roce 1848, byl na něj proto vydán zatykač a hrozil mu trest smrti. Z tohoto důvodu emigroval do USA (Secká 2012, s. 16). V roce 1858 se vrátil zpět Čech a v roce 1862 začal organizovat přednášky, v rámci kterých mluvil o duševním rozvoji žen nebo prezentoval různé stroje, jež měly sloužit v domácnosti – šlo například o šicí stroje a ledničky (Neudorfllová 1999, s. 52–53). Tato Náprstkova osvětová činnost byla finančně poměrně nákladná a mohl ji provozovat díky podpoře své matky Anny Náprstkové, která sama úspěšně podnikala a věnovala se filantropii (Neudorfllová 1999, s. 54).

Kromě veřejných přednášek Náprstek pořádal také dýchánky, jejichž součástí byly i odborné referáty, a budoval v domě U Halánků na Betlémském náměstí knihovnu (Secká 2012, s. 20). V lednu roku 1865 se v Náprstkově knihovně uskutečnila přednáška o astronomii. Náprstek vyzval Karolinu Světlou, aby na ni pozvala ženy ze svého okruhu, a tak se jí účastnilo čtyřicet devět žen. Přednáška měla velký úspěch, dámy si vyžádaly pokračování a zároveň se dohodly, že se U Halánků začnou scházet pravidelně (Secká 2012, s. 21). Tak vznikla neformální společnost nazvaná Americký klub dam, podle přednášek, ve kterých Náprstek popisoval své zkušenosti z Ameriky (Neudorfllová 1999, s. 52).

Hlavním cílem spolku bylo poskytovat ženám nejaktuálnější informace z různých vědních oborů. Náprstek si zakládal na tom, aby přednášky měly vysokou odbornou úroveň. Mezi přednášejícími byl například Jan Evangelista Purkyně, Jaroslav Vrchlický, Josef Václav Sládek a později i T. G. Masaryk. Od poloviny 60. let v klubu přednášely i ženy, jako první již výše zmiňovaná Klemeňa Hanušová a poté Eliška Krásnohorská, Karolina Světlá, Sofie Podlipská a další (Neudorfllová 1999, s. 56). Přednášky se týkaly medicíny, astronomie, psychologie, chemie, fyziky, práva, filozofie, literatury, lingvistiky a dalších oborů (Secká 2012, s. 25). Neudorfllová uvádí, že jen za první rok přednášky navštívilo 1300 žen a za dvacet let celkem 26 750 žen (1999, s. 53). Přednášky byly pořádány především v letech 1865–1895 a za tuto dobu se jich uskutečnilo celkem 497 (Secká 2012, s. 25).

Činnost AKD se však brzy rozšířila, například do oblasti charitativní (Neudorfllová 1999, s. 52). Kromě přednášek a sbírek na dobročinné účely se pořádaly vycházky, exkurze doprovázené odbornými výklady, návštěvy vzdělávacích institucí nebo výstavy a členky klubu měly k dispozici také Náprstkovu knihovnu, která obsahovala mimo jiné i cizojazyčnou literaturu (Neudorfllová 1999, s. 57). Klub

členkám poskytoval též možnost výuky jazyků – angličtiny, francouzštiny, italštiny, ruštiny a esperanta (Secká 2012, s. 32). Stanovy AKD cíle klubu definovaly takto: „vzdělávání svých členů a rozšíření vědomostí zejména ženskému pohlaví potřebných, podporovat ‚blahodárné‘ ústavy, propagovat zavádění nových myšlenek a strojů do domácnosti a hledění si dětí a školní mládeže, oslavování památky vynikajících žen a zábava“ (Secká 2012, s. 23).

V roce 1869 byl Americký klub dam policejním místodržitelstvím požádán o předložení stanov, když je však poté klub předložil, byly odmítnuty jako nevhodné (Secká 2012, s. 43). Situace nakonec vedla až k oficiálnímu zákazu činnosti AKD v roce 1870 (Neudorfllová 1999, s. 60). Členky se však zákazem ve skutečnosti neřídily a spolek v činnosti pokračoval, ovšem pod názvem „Bývalý americký klub dam“, a soustředil se především na přednášky, budování knihovny a průmyslového muzea (Neudorfllová 1999, s. 60). Když se postupně začaly objevovat nové spolky a instituce, které se orientovaly na charitativní činnost, AKD byl pro mnohé vzorem a často s nimi spolupracoval, protože členky vychované v AKD v nich pomáhaly (Secká 2012, s. 50). S postupným vzrůstem ženské vzdělanosti se proměňoval i chod AKD. Přednášky později zajišťovaly samy členky, protože vyrostla generace vzdělaných žen, které tak mohly své vědomosti předávat dál (Secká 2012, s. 53).

V roce 1908 byl klub oficiálně zaregistrován pod názvem Americký klub českých dam (Secká 2012, s. 58). Jeho činnost se poté různě proměňovala a v různých podobách pokračovala do roku 1948, kdy došlo vlivem politických změn k zákazu jeho činnosti (Secká 2012, s. 62). Činnost AKD byla obnovena v roce 1996 a pokračuje dodnes.

4. Překladačtelská činnost členek Amerického klubu dam

4.1 Průběh výzkumu a využití zdroje

Jak již bylo uvedeno v kapitole věnované teoretickým a metodickým východiskům práce, z metodického hlediska práce z velké části vychází z Pymovy publikace *Method in Translation History* (Pym 1998). Pym bibliografie dělí na katalogy a korpusy. Hlavní funkcí katalogů je obsahovat informace o všech překladech a být co nejúplnější, jelikož mají sloužit pro budoucí výzkum. Korpusy poté vznikají z katalogů, ze kterých vybírají přesně definované údaje. Jejich účelem je ověřit hypotézu nebo odpovědět na výzkumnou otázku (1998, s. 42). Bibliografický přehled překladů členek AKD v příloze 1 této práce lze považovat za katalog, byť ho z mnoha důvodů, které budou podrobněji popsány níže, není možné označit za zcela úplný. Pym však také zmiňuje, že katalogy nikdy zcela úplné být nemohou, jelikož vždy musí vycházet z předchozích soupisů (1998, s. 51). Zároveň jsou podle něj i přesto nezbytné pro vznik korpusů (Pym 1998, s. 47). Pym dále uvádí, že aby katalogy mohly být užitečné pro budoucí výzkum, musí mimo jiné jasně informovat o tom, jaké mají možné mezery a jakým postupem byly vytvořeny (1998, s. 48). V naději, že by bibliografie překladů členek AKD mohla v budoucnu sloužit jako základ dalšího bádání, se proto budu v následující části věnovat popisu toho, jak jsem postupovala při její tvorbě, z jakých zdrojů jsem čerpala informace a případně které další možné zdroje zůstaly neprobádané.

4.1.1 Souborný katalog České republiky

Jak již bylo zmíněno v teoretickém úvodu k práci, výchozím bodem výzkumu byl seznam členek Amerického klubu dam uvedený v knize *Americký klub dam: krůček k ženské vzdělanosti* (Secká 2012) a Souborný katalog ČR, ve kterém byla jednotlivá jména vyhledávána. Rešerše v Souborném katalogu ČR má samozřejmě svá omezení. Jedním z nich je skutečnost, že nelze zaručit, že se ve fondech knihoven dochovaly všechny publikace vydané v 19. století – Masnerová (2002, s. 38) například o překladech prózy anglických a amerických autorů v druhé polovině 19. stol. uvádí, že se všechny texty v úplnosti nedochovaly. Především však katalog neumožňuje vyhledávat podle jména překladatelky překlady uveřejněné v periodickém tisku. Výsledný seznam tedy obsahuje převážně překlady uveřejněné v knižní podobě¹⁰.

¹⁰ Sem jsou zahrnuta i tzv. sešitová vydání, jelikož i ta je možné v Souborném katalogu podle jména překladatele či překladatelky dohledat. Konkrétněji se tedy jedná o samostatně uveřejněná díla a naopak je možné, že případné překlady uveřejněné v antologiích by ve výsledném soupisu mohly chybět.

V průběhu této výchozí rešerše vyvstalo několik zajímavých problémů, kterým bych se na tomto místě ráda krátce věnovala a popsala způsoby jejich řešení.

Ze všeho nejdříve je nutné zmínit způsob práce se samotným seznamem jmen členek Amerického klubu dam při vyhledávání v Souborném katalogu ČR v některých složitějších případech. U některých členek se místo standardních forem křestních jmen v seznamu vyskytují hypokoristika. V těchto případech jsem se vždy snažila jméno vyhledávat jak v podobě, která je uvedena v seznamu, tak se standardní formou křestního jména (například u jména „Mařenka Angrová“ jsem tak vyhledávala i „Marie Angrová“). Nelze však zaručit, že jsem ve všech případech nezdomácnělou podobu jména odhadla správně, a některé překlady by proto ve výsledném soupisu mohly chybět.

Rešerši v některých případech také komplikovala skutečnost, že některé členky podle seznamu nebylo možné dohledat nebo s přesností určit, zda se výsledky hledání v Souborném katalogu vztahují na tu samou osobu. To se týkalo především situací, kdy v seznamu není uvedeno celé jméno dané členky, ale pouze její příjmení, případně příjmení a první písmeno křestního jména. Tato situace se týkala konkrétně překladů Pavly Wenigové (v seznamu členek AKD je uvedeno pouze Wenigová) a Hany Bernhardové-Fraňkové (v seznamu pouze Fraňková). Zde není možné určit, zda se opravdu jedná o členky Amerického klubu dam, u Pavly Wenigové je navíc situace ještě složitější z toho důvodu, že u jejího překladu není uveden přesný rok vydání, Národní knihovna uvádí pouze informaci „mezi 1901 a 1925“ – je tedy možné, že tento překlad ani nespadá do zkoumaného období. Oba překlady jsou však v bibliografii zahrnuty vzhledem ke snaze o co největší úplnost a také z toho důvodu, že ani u překladů od jiných členek AKD nelze vždy s naprostou jistotou vyloučit možnost, že se nejedná o shodu jmen. V bibliografii je však u těchto překladů uvedena poznámka, že nelze s jistotou určit, zda se jedná o překlady od členek AKD.

Nejasný je také případ překladů Věry Čalounové. Seznam členek AKD o ní uvádí pouze, že byla učitelka. V Souborném katalogu ČR jsou pod tímto jménem dohledatelné překlady publikované pod jménem Věra Čalounová, ale mezi výsledky jsou též překlady Klementy Šuranové, u níž je v Databázi národních autorit uvedeno, že Věra Čalounová byl její pseudonym a rovněž že byla učitelka (Národní knihovna ČR 2007–2020). Samotné jméno Věra Čalounová lze v databázi najít také, ale jako zdroj informací je u něj uveden překlad knihy *Ledový dům* od I. I. Lažečnikova, který mohl být teoreticky uveřejněný pod pseudonymem. V obou záznamech je stejný rok úmrtí,

ale liší se roky narození. Je tedy otázkou, zda je možné, že je tento záznam nepřesný, či zda se jedná o dvě různé osoby. Jelikož se nepodařilo dohledat žádné další informace, které by tuto otázku pomohly zodpovědět, v bibliografii překladů jsou uvedeny i překlady Klementy Šuranové, opět s poznámkou vysvětlující, že jde o potenciálně problematický případ.

Nejasný se zprvu zdál být též případ Amálie Čadové, následně se ho však podařilo objasnit. Po vyhledání jejího jména v Souborném katalogu se mezi výsledky objevovaly překlady Amálie Jiřiny Šnajdaufové. Z rešerše v Databázi národních autorit poté vyplynulo, že Amálie Čadová je její rodné jméno. Skutečnost, že se jedná o tu samou osobu, se podařilo dále ověřit také díky tomu, že podle seznamu členek AKD Čadová „na prvním sjezdu žen československých v roce 1897 referovala o zdravotnictví“ (Secká 2012, s. 70) a Miloslava Turková se svém článku *Pražské ženy na I. sjezdu žen československých* (1996, s. 304) uvádí, že v oddílu „Zdravotnictví“ promluvila „spisovatelka a redaktorka časopisu *Zdraví* A. J. Šnajdaufová-Čadová z Prahy na téma hygiena a emancipace.“

Výzkum občas komplikovala též skutečnost, že v seznamu členek AKD se v některých případech vyskytují překlepy, nebo jsou jména v seznamu a databázích Souborného katalogu ČR zapisována nekonzistentně. Například Antonie Körschnerová, rozená Melišová se v seznamu objevuje dvakrát pod oběma jmény, ale poprvé nesprávně jako Körschenrová. Emilie Schmutzerová se v Souborném katalogu objevuje jako Schmutzrová a s jistotou jde o tu samou Emilii, protože seznam členek AKD zmiňuje její překlad B. Bolzana a právě ten lze v katalogu dohledat pod jménem Schmutzrová. Podobně také Thekla Studničková je v Souborném katalogu dohledatelná pouze jako Tekla. Dále se mezi jmény členek AKD vyskytuje též Marja Apraxinová, podařilo se však dohledat pouze překlad od Marie Apraksinové. Skutečnosti, že Marie Apraksinová, jejíž překlad do ruštiny jsem našla, byla členkou AKD, odpovídá fakt, že šlo o překlad *Výběru národního českého vyšívání z Českého průmyslového musea Náprstkových* (1893), který do dalších světových jazyků překládaly rovněž členky AKD, konkrétně Jiřina Pinkasová do francouzštiny a Gabriela Pfeifrová do němčiny. Je zde proto nutné upozornit na skutečnost, že pokud se podobné problémy vyskytují i u jmen dalších jmen členek AKD, je možné, že se je v průběhu výzkumu nepodařilo odhalit a ve výsledné bibliografii z tohoto důvodu budou některé překlady chybět.

Podobná situace se týká rovněž pseudonymů. U některých členek jsou pseudonymy i vlastní jméno známé či velmi snadno dohledatelné (např. Eliška

Krásnohorská, Karolína Světlá), seznam členek Amerického klubu dam také pseudonymy často uvádí a v mnoha případech jsou pseudonymy též uvedeny Databázi národních autorit, kterou spravuje Národní knihovna, takže Souborný katalog ČR poté mezi výsledky může zobrazovat i díla pod pseudonymy uveřejněná. I tak jsem v něm však vždy vyhledávala jak pseudonym, tak i skutečné jméno dané členky AKD (pokud mi byl pseudonym známý). Přesto jsem však v několika případech překlady uveřejněné pod pseudonymem objevila až po ukončení rešerše v Souborném katalogu ČR v průběhu výzkumu v jiných zdrojích, které jsou popsány níže. Například překlad Terézy Novákové *Vojín Petr Halket v zemi Mashonů* byl publikován pod pseudonymem Lona a objevila jsem ho v soupisu jejího osobního fondu uloženém v Památníku národního písemnictví. I v tomto případě je proto možné, že některé pseudonymy v rámci výzkumu nebyly odhaleny, a překlady pod nimi uveřejněné by proto ve výsledné bibliografii mohly chybět.

Další skupinou překladů, u kterých je pravděpodobné, že v bibliografii chybí, jsou překlady do cizích jazyků, ať už z češtiny, či z jiného jazyka. Tato mezera vyplývá ze skutečnosti, že výzkum se omezuje na české knihovny a archivy, a zatímco u překladů do češtiny se dá alespoň u většiny předpokládat, že pokud se dochovaly, bude je zde možné dohledat (jelikož pravděpodobně byly vydány v českých zemích a některá z knihoven tak obdržela povinný výtisk¹¹), u překladů do cizích jazyků stejný předpoklad učinit nelze. Několik překladů do cizích jazyků se dohledat podařilo, je proto pravděpodobné, že existují i další, které se však nenachází ve fondech českých knihoven. Například od Elsy Gollerové se podařilo dohledat dva překlady, oba do němčiny, jeden z češtiny (*Therese Manfredi* – Julius Zeyer, 1903) a druhý z ruštiny (*Die Jüdin* – Vladimirovna Volkonska, 1903). Seznam členek AKD uvádí, že Gollerová překládala z francouzštiny, ruštiny, angličtiny a češtiny a že do němčiny přeložila mimo jiné díla Julia Zeyera a Antona Pavloviče Čechova (Secká 2012, s. 78). Je tedy jasné, že všechny její překlady se dohledat nepodařilo, částečně také proto, že vycházely i v periodickém tisku. Podobně Zorka Hovorková podle seznamu překládala ze srbštiny do češtiny, ale též obráceně, a do srbštiny přeložila například díla Svatopluka Čecha, Jaroslava Vrchlického a Josefa Holečka (Secká 2012, s. 84). Žádný z těchto překladů se

¹¹ Univerzitní knihovna v Praze dostávala od roku 1782 vždy jeden povinný výtisk od všech pražských tiskařů a od roku 1807 od všech tiskařů na území Čech (Cejpek 1995, s. 127–128). V roce 1863 pak tiskový zákon stanovil, že se povinné výtisky musí odevzdávat v Čechách Univerzitní knihovně v Praze, na Moravě Studijní knihovně v Olomouci a ve Slezsku knihovně Gymnasijního muzea v Opavě (Cejpek 1995, s. 188).

v Souborném katalogu ani v žádném dalším prozkoumaném zdroji také dohledat nepodařilo. Seznam členek AKD obsahuje i další informace o překladatelské činnosti některých členek, jejichž překlady se však nepodařilo v žádném použitém zdroji dohledat (jedním z důvodů by mohlo být to, že šlo o překlady uveřejněné v periodickém tisku, což je u některých z nich přímo zmíněno). Jména těchto členek AKD spolu se všemi dostupnými informacemi o jejich překladech jsou také zařazena do bibliografie v příloze 1 k této práci.

Bylo též nutné přesně stanovit, co všechno bude pro potřeby práce považováno za překlad, a co tedy bude zařazeno do bibliografického soupisu. Mezi výsledky vyhledávání v Souborném katalogu se totiž objevovaly texty uvedené slovy jako „promládež upravila“, „volně upravila“ atp. Mezi nimi je například *Don Quixote z la Manchy* v úpravě Ludmily Grossmannové-Brodské (1902), který je dlouhý pouze 77 stran, oproti původnímu dílu tedy musí být text výrazně zkrácený.

Gideon Toury ve své publikaci *Descriptive Translation Studies and beyond* nerozlišuje překlady a adaptace ani další útvary, místo toho pracuje s pojmem „assumed translation“, který definuje jako „any target-culture text for which there are reasons to tentatively posit the existence of another text, in another culture and language, from which it was presumably derived by transfer operations and to which it is now tied by certain relationships“ (Toury 1995, s. 35). Pym pak uvádí, že by se při tvorbě katalogu mělo pracovat s co nejširším možným záběrem bez kritérií kvantity nebo kvality (1998, s. 47), který je poté možné omezit při tvorbě korpusu. Zároveň zmiňuje, že soupisy by, pokud je to možné, měly obsahovat prvky paratextů (tím myslí popisy typu „imitace“), které jsou často uváděny v katalogích knihoven a jiných soupisech – proto jsou všechny tyto poznámky uvedeny v bibliografii v příloze 1 této práce, a tyto texty tak bude možné od ostatních odlišit. Z těchto důvodů, a také proto, že vzhledem k množství dohledaných textů nebylo možné všechny projít a ověřit, zda se rovněž nejedná o adaptace či jiným způsobem upravené texty, byly do bibliografie zahrnuty i výše zmíněné typy textů.

4.1.2 Památník národního písemnictví

Dalším zamýšleným krokem výzkumu pak byl průzkum literárního archivu Památníku národního písemnictví, konkrétně literárních pozůstalostí a osobních fondů členek Amerického klubu dam. Na tomto místě je nutné zmínit, že soupisy osobních fondů se objevují mezi výsledky vyhledávání v Souborném katalogu ČR, proto jsem se zaměřila

na ty, které jsem při rešerši v Souborném katalogu našla. Zároveň jsem přímo v databázi Památníku národního písemnictví znovu vyhledala jména těch členek Amerického klubu dam, u kterých jsem již našla alespoň jeden překlad, nebo u kterých bylo v seznamu členek AKD uvedeno, že se překlady věnovaly, abych zajistila, že jsem nahlédla do všech relevantních soupisů osobních fondů. S přihlédnutím k délce seznamu členek AKD (na kterém jsou téměř dva tisíce jmen) jsem však přímo v databázi Památníku národního písemnictví již nevyhledávala jména všech členek. Postupovala jsem tak, že jsem na portálu Badatelna.eu, což je portál archivních fondů a sbírek České republiky, mezi něž patří i Památník národního písemnictví, vždy vyhledala osobní fond dané členky AKD, prohlédla inventář fondu a v případech, kdy jsem objevila rukopis překladu, fragment překladu, výstřižek překladu vydaného v periodickém tisku nebo jakýkoliv jiný text, který se nějakým způsobem týkal překladatelské činnosti, jsem si daný materiál objednala do studovny Památníku národního písemnictví. Bohužel však ještě před tím, než jsem měla příležitost do materiálů nahlédnout, došlo v ČR ke zhoršení epidemiologické situace a uzavření studovny, a rešerši v Památníku národního písemnictví proto nebylo možné dokončit.

O překladových textech, které jsem objevila v soupisech osobních fondů, jsem se proto snažila v případech, kdy to bylo možné¹², najít informace alespoň z jiných zdrojů vyhledáváním na internetu. V některých případech se jednalo o rukopisy překladů, které jsem dohledala už při rešerši v Souborném katalogu ČR. Některé překlady, případně i samotné zdrojové texty, pak vyšly mimo sledované období. Jiné byly publikovány v periodickém tisku a podařilo se dohledat kdy a v jakém periodiku. V dalších případech šlo o překlady publikované knižně pod pseudonymem, které se poté podařilo dohledat v Souborném katalogu. U některých překladů se nepodařilo dohledat žádné bližší informace, a lze proto předpokládat, že byly publikovány v periodickém tisku (dramata případně uvedena scénicky) nebo že vůbec nevyšly. V některých případech se jednalo také o cizí překlady děl dané členky AKD do cizího jazyka (například v pozůstalosti Marie Majerové je uložen strojopis překladu Robinsonky¹³) a někdy dokonce o cizí překlady děl jiných autorů. Jelikož se tyto případy netýkají předmětu práce, nebyla jim věnována další pozornost. Všechny ostatní relevantní informace byly však doplněny do bibliografie překladů členek AKD v příloze 1 práce,

¹² Některé položky jsou uvedeny například pouze jako „překlady z německé poezie“, v takových případech pak nebylo možné zjistit, o jaká díla se jedná

¹³ Není uvedeno, do jakého jazyka, pouze jméno překladatelky: Jermolevaja G.

společně s informacemi o tom, kde přesně jsou dané překladové texty v archivech Památníku národního písemnictví uloženy podle inventářů daných fondů, pro případ, že by tyto údaje mohly být užitečné při budoucím výzkumu.

4.1.2.1 Korespondence

Vedle samotných rukopisů překladů, výstřižků překladů vydaných či jiných překladových textů je v osobních fondech členek AKD zajímavá též jejich osobní korespondence. Některé překladatelky si totiž dopisovaly s autory či autorkami, jejichž díla překládaly. Bohužel z důvodu pandemie onemocnění COVID-19 a v mnoha případech též jazykové bariéry korespondenci rovněž nebylo možné podrobit výzkumu. Ráda bych však na tomto místě krátce zmínila alespoň ty informace, které jsem o korespondenci získala.

S autory, jejichž díla překládaly, mají v osobním fondu korespondenci uloženou celkem čtyři překladatelky¹⁴. Jedná se o Elsu Gollerovou, Marii Kalašovou, Pavlu Moudrou a Vilemínu Seidlovou. Ve fondech Marie Kalašové a Elsy Gollerové je uložena korespondence se třemi různými autory. U Marie Kalašové to jsou Felice Cavallotti (1 přijatý dopis), Neera (23 dopisů) a Maurice Maeterlinck (51 dopisů), u Elsy Gollerové pak Anton Pavlovič Čechov (4 přijaté dopisy), Émile Zola (3 přijaté dopisy) a Julius Zeyer (11 přijatých dopisů, Zeyerův osobní fond však obsahuje 65 dopisů odeslaných Gollerové a 71 dopisů od ní obdržených). Lze tedy jasně vidět, že někdy šlo jen o výměnu malého počtu dopisů, a v jiných případech naopak o dlouhodobou korespondenci. Podobně ve fondu Pavly Moudré je od Annie Besant uložený pouze jeden dopis a ve fondu Vilemíny Seidlové je naopak od Eleny Šoltésové-Maróthy přijatých dopisů 176. V případě Pavly Moudré a Marie Kalašové (u jejich všech tří korespondentů) se na základě získaných údajů zdá, že překlady korespondenci předcházely – například Kalašová přeložila první dílo Maurice Maeterlincka v roce 1890 a první dopis od něj obdržela v roce 1893¹⁵. U Vilemíny Seidlové i Elsy Gollerové naopak korespondence překladům předcházela.

Korespondenci Elsy Gollerové a Julia Zeyera se podrobně zabývá bakalářská práce *Elsa Gollerová a Julius Zeyer: přátelství mezi překladatelkou a autorem* od Marie

¹⁴ Je možné, že si s autory, které překládaly, vyměňovalo korespondenci více členek AKD a ne všechna se dochovala. Eliška Krásnohorská například vedla korespondenci s Mariou Konopnickou, jejíž básně překládala, tato korespondence se však nedochovala (Všetička 1999, s. 42).

¹⁵ Nutno však poznamenat, že Marie Kalašová se s Mauricem Maeterlinckem (i s dalšími spisovateli a spisovatelkami) znala i osobně, překladům tudíž mohlo předcházet osobní setkání. Nemusely se také všechny dopisy dochovat.

Friedlové, jež vznikla v roce 2020 na Ústavu české literatury a komparatistiky FFUK¹⁶. Ze zjištění této práce mimo jiné vyplývá, že Gollerové se zalíbila Zeyerova literární tvorba, a proto požádala Marii Kalašovou, Zeyerovu přítelkyni, o jeho adresu a napsala mu dopis, ve kterém ho žádala o autorizaci překladu některého z jeho děl do němčiny. O týden později obdržela od Zeyera odpověď, že přeložit může kterékoliv dílo, a tím začalo jejich přátelství (Friedlová 2020, s. 21). Překladačská činnost Gollerové je v jejich korespondenci opakovaným tématem, ať už se jedná o překlady Zeyerových děl, či nikoliv. V jednom z dopisů například Zeyer vyjadřuje svůj názor na Gollerové překlad jedné z jeho povídek: „Ani jsem Vám neřekl, že jsem četl Váš překlad ‚Evy‘ a jak se mi líbil!“ (J. Zeyer → E. Gollerová, 6. 5. 1895, rkp., LA PNP, f. J. Zeyer., cit. podle Friedlová 2020). Zeyer Gollerovou též v překládání podporoval a někdy jí rovněž doporučoval, kam by své překlady měla zaslat k uveřejnění: „Ten překlad Vašeho ruského románu by snad vzali v německé ‚Politik‘ co přílohu? Zkuste to, abyste nebyla marně pracovala.“ (J. Zeyer → E. Gollerová, 08. 3. 1897, rkp., LA PNP, f. J. Zeyer. cit. podle Friedlová 2020).

Friedlová ve své práci také zmiňuje, že Gollerová zaslala dopis žádající o autorizaci překladů jeho děl do němčiny rovněž Zolovi, se kterým si poté rovněž dopisovala. Když o pár let později vypukla Dreyfusova aféra, Gollerová na základě své žádosti navštívila Paříž, aby situaci zdokumentovala pro německojazyčný deník *Politik*, a setkala se se Zolou i osobně (Friedlová 2020, s. 31).

Existence této bakalářské práce je též důkazem toho, že korespondence překladatelek s autory či autorkami, jejichž díla překládaly, může být zajímavým směrem výzkumu. I z tohoto důvodu jsou informace o této korespondenci rovněž zahrnuty v bibliografii v příloze 1 k této práci¹⁷.

4.1.3 Lexikon české literatury

Výzkum v Souborném katalogu ČR byl doplněn také rešerší v *Lexikonu české literatury* (Forst, Merhaut a Opelík 1985–2008). Vzhledem k rozsahu *Lexikonu* a též k délce

¹⁶ Kromě informací o korespondenci Elsy Gollerové s Juliem Zeyerem byla tato bakalářská práce také dalším zdrojem informací o některých jejích překladech uveřejněných v periodickém tisku, které jsou též zahrnuty v bibliografii v příloze 1.

¹⁷ Dalším možným směrem výzkumu by mohla být rovněž korespondence mezi překladatelkami samotnými. Friedlová se ve své práci například zmiňuje, že Gollerová své překlady probírala také se Zeyerovou další překladatelkou, Otilií Malybrok-Stielerovou, se kterou se díky němu seznámila (Friedlová 2020, s. 26). Vzhledem ke skutečnosti, že korespondence mezi členkami AKD, které se věnovaly překladu, existuje výrazně větší množství, než korespondence s autory či autorkami, a s přihlédnutím k rozsahu této práce, tato korespondence nebyla podrobena bližšímu zkoumání ani nebude zahrnuta do bibliografie v příloze k práci.

seznamu všech členek Amerického klubu dam jsem vyhledávala opět pouze jména těch členek AKD, u kterých jsem již našla alespoň jeden překlad, u kterých bylo v seznamu členek AKD uvedeno, že se překladu věnovaly, nebo které mají literární pozůstalost v Památníku národního písemnictví. K tomuto postupu jsem přikročila z časových důvodů, ale také proto, že lze předpokládat, že *Lexikon* obsahuje hesla o výraznějších literárních osobnostech, o kterých bych s největší pravděpodobností již našla informace i v Souborném katalogu ČR. *Lexikon* se ukázal být plodným zdrojem informací, především pokud šlo o překlady uveřejněné v periodickém tisku a také o překlady divadelních her, které nebyly uveřejněny knižně. Většinu informací o knižních překladech poskytla již rešerše v Souborném katalogu ČR, ale u Johanny Kuffnerové *Lexikon* uvádí dva překlady uveřejněné pod šifrou J. K. (z nichž jeden není dohledatelný v žádném jiném zdroji), pod kterou jsem poté v Souborném katalogu dohledala ještě další dva překlady. Z těchto dvou překladů, které *Lexikon* u Kuffnerové neuvádí, je jeden od stejné autorky jako oba překlady, které pod šifrou *Lexikon* zmiňuje, a proto lze předpokládat, že se i zde o překlady Kuffnerové jedná (tyto překlady jsou v bibliografii překladů uvedeny s poznámkou, že byly uveřejněny pod šifrou J. K.).

4.1.4 Ottův slovník naučný s volnými listy

Dalším zdrojem, který byl výzkumu podroben na základě doporučení PhDr. Mileny Secké CSc., byl Ottův slovník naučný, do kterého nechal Vojta Náprstek svázat prázdné listy, na něž byly poté ručně dopisovány poznámky. Tento slovník je uložen v knihovně Náprstkova muzea. Vzhledem k rozsahu slovníku a skutečnosti, že za každým jedním listem slovníku se nachází jeden list prázdný, nebylo možné projít všechny volné listy s poznámkami. Proto jsem ve slovníku vyhledávala opět pouze jména těch členek Amerického klubu dam, u kterých jsem již našla alespoň jeden překlad, nebo u kterých bylo v seznamu členek AKD uvedeno, že se překladu věnovaly. Zaměřovala jsem se jak na informace uvedené v samotném Ottově slovníku, tak na ručně vepsané poznámky. Bohužel však rovněž kvůli pandemii onemocnění COVID-19 nebylo možné průzkum celého slovníku dokončit. Průzkumu jsem podrobila polovinu (14 z 28 svazků), když došlo k opětovnému zhoršení epidemiologické situace. Na základě této rešerše však lze konstatovat, že alespoň první polovina nepřinesla nové informace o překladatelské činnosti členek AKD. Poznámky vepsané na volné listy totiž obsahovaly většinou pouze stručné životopisné údaje, jako rok narození a úmrtí, případně výstřižky krátkých novinových článků nebo nekrologů.

4.1.5 Výstřížkové knihy Vojty Náprstka

Dalším zdrojem informací z archivu Náprstkova muzea, který bohužel z důvodu uzavření knihoven také nebylo možné plně prozkoumat, jsou tzv. scrapbooks Vojty Náprstka, ve kterých Náprstek shromažďoval a tematicky členil výstřížky z novin a časopisů. Část těchto výstřížkových knih byla zdigitalizována a je dostupná online v aplikaci Archivní VadeMecum, která patří Národnímu muzeu. Nezpracované jsou bohužel například scrapbooks týkající se AKD a také životopisů, ty proto nebylo možné prozkoumat, byť by mohly obsahovat přínosné informace. Mezi zpracované výstřížkové knihy patří ty, které se věnují ženské otázce. V těchto scrapbooks byla provedena rešerše, u každé z knih byl prohlédnut obsah a poté pročteny výstřížky, které souvisely s AKD nebo s jeho členkami, které se věnovaly překladu. V této fázi výzkumu jsem již měla poměrně mnoho informací o tom, o které členky se jedná, a výstřížků je navíc takové množství, že vzhledem k rozsahu práce nebylo možné projít všechny.

Obecně lze konstatovat, že výstřížky se týkaly mnoha různých témat. Kromě článků v různých jazycích (vedle češtiny je velmi častá němčina, ale také angličtina či polština) informujících o spolkové činnosti a o významných českých i zahraničních ženách, šlo i o programy koncertů či reklamní letáky. Objevovalo se například mnoho článků informujících o studiu a následné kariéře lékařky Anny Bayerové (u některých bylo uvedeno, že pocházejí z *Posla z Prahy*, u dalších zdroj chybí). Kromě článků o významných osobnostech z řad členek AKD šlo někdy též o články, které členky samy napsaly. Kromě dvou článků napsaných u příležitosti 50. narozenin Elišky Krásnohorské, které vyzdvihují její překlady A. Mickiewicze a Byrona (tyto výstřížky se nacházejí v knize *Ženská otázka XIII*, sken 528 a 530), však tento zdroj o překladatelské činnosti členek AKD informace neposkytoval.

4.1.6 Překlady uveřejněné v periodickém tisku

Jak již bylo zmíněno výše, rešerše v Souborném katalogu ČR poskytla informace převážně o knižně publikovaných překladech. Další prozkoumané zdroje, především *Lexikon české literatury* a také Památník národního písemnictví, poskytovaly informace rovněž o překladech uveřejněných v periodickém tisku, rozhodně však nešlo o informace úplné. V části práce věnované dosavadnímu stavu zkoumané problematiky jsou zmíněny dvě diplomové práce, jež se zaměřují na překladatelky z němčiny a z francouzštiny v 19. století - *Překladatelky z francouzštiny v dějinách překladu: české ženy a období po národním obrození* (Marešová 2017) a *Ženy-překladatelky jako aktérky v kontaktu mezi češtinou a němčinou v 19. století a na počátku století dvacátého*

(Greňová 2016), které také uvádějí některé překlady uveřejněné v periodickém tisku. V tomto směru byla plodným zdrojem především první zmíněná diplomová práce od Andrey Marešové, která obsahuje přehled překladů z francouzštiny vytvořený mimo jiné na základě publikace *Přehled překladů z jazyka francouzského do češtiny: obsahuje veškeré překlady uveřejněné aneb v rukopise ukončené do konce roku 1888* (Klouček a Žižka 1889). Informace o časopiseckých překladech jsem čerpala přímo ze zmíněné diplomové práce, jelikož v té jsou obsaženy již pouze informace o překladech z pera žen, a ve zmíněném přehledu jsem je pouze ověřovala.

V teoretickém úvodu práce jsou zmíněny rovněž různé soupisy překladové literatury, například *Bibliografie americké literatury v českých překladech* (Arbeit 2002), která obsahuje informace o knižních i časopisecky (ovšem pouze v časopisech s nejvýše dvanácti čísly ročně) uveřejněných překladech z americké literatury. Jak již zaznělo výše, vzhledem k rozsahu této publikace a skutečnosti, že záznamy jsou v ní řazeny podle autora, se pro účely této práce nejedná o prakticky využitelný zdroj. Podobný problém by nastal i u jiných soupisů překladů a situace je o to komplikovanější, že členky AKD překládaly z mnoha různých jazyků (přehled překladů získaný rešerší v Souborném katalogu ČR obsahuje překlady z více než deseti jazyků). Ani po výzkumu soupisů překladů z několika různých jazyků by proto nebylo možné tvrdit, že by výsledný přehled byl úplný. Vzhledem k objemu dobového periodického tisku také není s přihlédnutím k rozsahu této práce možné překlady vyhledávat přímo v periodikách – takovéto zpracování překladů uveřejněných v periodickém tisku by pravděpodobně samo o sobě vydalo na celou práci. Z tohoto důvodu si tato práce neklade za cíl vytvořit úplný přehled překladů členek AKD uveřejněných v periodickém tisku.

Všechny dohledané informace o překladech uveřejněných v periodickém tisku jsou přesto zahrnuty do bibliografie překladů v příloze 1 této práce, pro případ, že by mohly být užitečné při budoucím výzkumu. Jelikož se však ani zdaleka nejedná o informace vyčerpávající a protože jedním z hlavních zdrojů těchto informací je soupis překladů z francouzštiny, které tudíž výrazně převládají, práce se nebude věnovat bližšímu výkladu získaných údajů, jako tomu bude u překladů publikovaných knižně.

4.1.7 Překlady uvedené scénicky

Výše zmíněný přehled překladů od Kloučka a Žižky (1889) obsahuje též oddíl věnovaný rukopisům překladů, které do roku 1888 nevyšly. Tato část přehledu

posloužila jako další zdroj informací. O rukopisech překladů od členek AKD, které jsou v ní uvedeny, jsem se snažila získat další informace, například jsem je vyhledávala v Souborném katalogu, abych ověřila, zda nevyšly až po konci sledovaného období. O žádném z nich se však mi nepodařilo dohledat bližší informace, z čehož lze usuzovat, že tyto překlady buď nikdy publikovány nebyly, nebo se nedochovaly, nebo byly uveřejněné v periodickém tisku. Informace o těchto překladech jsou rovněž zařazeny do bibliografie překladů od členek AKD v příloze 1 práce, kde jsou označeny jako rukopisy. Tato část přehledu však obsahovala též informace o dvou rukopisech překladů, které byly uvedeny scénicky v Národním divadle. Kromě toho jsou informace o scénicky uveřejněných překladech obsaženy také v *Lexikonu české literatury*. Proto jsou do soupisu překladů v příloze 1 práce zahrnuté rovněž dohledané informace o scénicky uveřejněných překladech¹⁸. Je opět nutné uvést, že podobně jako u časopisecky uveřejněných překladů ani tyto informace zdaleka nejsou úplné, a proto se jim práce také nebude dále věnovat.

4.2 Komentovaný přehled překladatelské činnosti členek AKD

V průběhu výše popsaného výzkumu se podařilo dohledat celkem 231 knižně vydaných překladů od 53 členek AKD. Bibliografický přehled překladové tvorby je uveden v příloze 1 k práci. Autorky překladů jsou řazeny abecedně, jednotlivé překlady jsou poté rozděleny podle toho, jak byly uveřejněny, a seřazeny podle roku vydání¹⁹. Kromě údajů o vydaných překladech tento přehled obsahuje též další zjištěné informace o překladatelské činnosti jednotlivých členek AKD (a soustředí se výhradně na překladatelskou činnost, neuvádí proto ostatní aktivity členek AKD). U všech překladů jsou uvedena pouze první vydání daného díla, pokud v Souborném katalogu ČR první vydání nebylo, je uvedeno nejstarší dohledané vydání. Pokud se v Souborném katalogu u jednoho překladu vyskytovaly dva díly samostatně a zároveň jako jedno dílo obsahující oba svazky, jsou uvedeny pouze oba svazky společně. V případech, kdy různé knihovny uváděly u jedné publikace různé údaje, byly za závazné považovány údaje Národní knihovny.

¹⁸ Jsou zahrnuty i překlady dramát, které byly publikovány knižně až po roce 1910, avšak původně uvedeny scénicky již před rokem 1910. Uvedeno je vždy datum premiéry i knižního vydání.

¹⁹ Bibliografie obsahuje pouze základní bibliografické údaje, neobsahuje například informace o žánru daného díla, byť s nimi budeme níže pracovat, a to z toho důvodu, že Pym uvádí, že žánrové nebo periodické rozdělení v katalozích není užitečné, mají pouze umožňovat, aby z nich případní uživatelé mohli data zpracovat a vytvořit na jejich základě korpus (1998, s. 45).

Tato část práce bude věnovaná výkladu získaných dat. Bude se snažit popsat, jak se překladatelská činnost členek Amerického klubu dam rozvíjela v čase, z jakých jazyků členky AKD překládaly, na jaké žánry se jejich překladatelská činnost soustředila a do jaké míry se překladatelské činnosti věnovaly. Je zde také nutné připomenout, že práce se zaměřuje výhradně na překladatelskou činnost členek AKD (a též především na překlady publikované knižně). Zjištěné informace proto neposkytují celkový obraz o ženské překladatelské činnosti v tomto období, pouze o překladatelské činnosti žen spojených s Americkým klubem dam, který byl ovšem důležitým motorem ženské intelektualizace. Ze získaných dat tudíž nelze vyvozovat obecné závěry.

Jedním z postupů, které Pym popisuje, je využití katalogů ke tvorbě korpusů, se kterými lze poté dále pracovat, například sledovat frekvenční distribuci překladů a dále data analyzovat (1998, s. 38). V souladu s tímto postupem byly za účelem zodpovězení uvedených výzkumných otázek z katalogu vytvořeného výše popsaným postupem (tedy z bibliografie v příloze 1 práce) získány korpusy, z nichž vychází následující výklad.

Při tvorbě korpusů byly z katalogu vyřazeny překlady, které se nacházejí jako rukopisy v literárních pozůstalostech některých členek AKD a nepodařilo se je najít publikované, jelikož nelze určit, do jaké míry je jejich autorky považovaly za hotové, a navíc o nich často není možné zjistit doplňující údaje, se kterými bude následující výklad pracovat. Vyloučeny byly též překlady uveřejněné v periodickém tisku, jelikož většina informací o těchto překladech, které se podařilo získat, pochází z *Přehledu překladů z jazyka francouzského do češtiny* (Klouček, Žižka 1889), a tudíž se povětšinou jedná o překlady uveřejněné do roku 1888 a o překlady z francouzštiny. Protože o překladech uveřejněných v periodickém tisku z ostatních jazyků a po roce 1888 se takto podrobná data dohledat nepodařilo, bylo nutné tyto překlady z dat vyloučit, jinak by některé závěry, například pokud jde o jazyky, ze kterých členky AKD překládaly, byly zkreslené ve prospěch francouzštiny. Vyloučeny jsou rovněž překlady, jež byly ve sledovaném období uvedeny pouze scénicky, jelikož o nich se také podařilo získat pouze neúplné údaje. Tato část práce se bude tedy soustředit převážně na knižně vydané překlady z cizích jazyků do češtiny, které se podařilo dohledat – jak již bylo zmíněno výše, je možné, že některé překlady se nedochovaly nebo se je nepodařilo nalézt, například proto, že byly publikovány pod pseudonymem nebo z jiných již popsaných důvodů. Přesto však věřím, že získané údaje a jejich analýza a výklad mohou být užitečné a poskytnout alespoň základní přehled o překladatelské činnosti členek AKD, který by mohl v budoucnu sloužit jako odrazový můstek pro další výzkum.

V této části práce budou získané údaje kvantifikovány a znázorňovány graficky, je proto nutné na tomto místě krátce popsat způsob práce s údaji pro potřeby grafického zobrazení. V případech, kdy nebyl dostupný konkrétní rok vydání, ale pouze rozmezí několika let, je pro potřeby grafického znázornění dat za rok vydání považován první rok v daném období – pokud je tedy rok vydání uveden jako [189?] nebo [mezi 1902 a 1910?], bude za rok vydání považován rok 1890 a 1902. Pokud některý ze sledovaných údajů nebyl v Souborném katalogu dostupný, snažila jsem se ho dohledat z jiných zdrojů, v některých případech však neúspěšně. V případech, kdy některý z graficky zpracovávaných údajů u některého z překladů chyběl, k danému překladu pro potřeby grafu nebylo přihlíženo. Například překlady, u kterých nebylo možné zjistit jazyk původního díla, byly vyřazeny z dat, na základě kterých vznikl graf, jenž se týká jazyků, z nichž členky AKD překládaly. Údaje o jazyce původního textu jsou převzaty ze Souborného katalogu ČR a v případech, kdy nebyly dostupné, jsou doplněny na základě jazyka, ve kterém bylo napsáno původní dílo – kdyby tedy u některých děl šlo o překlady z druhé ruky, nebude to v datech, se kterými zde práce pracuje, reflektováno. Tento postup byl zvolen z toho důvodu, že u některých překladů nebylo možné dohledat, z jakého jazyka byly pořízeny, zatímco jazyk původního díla je ve většině případů snadno zjistitelný.

4.2.1 Vývoj překladatelské činnosti členek AKD v čase

Z přehledu překladů vzniklého na základě výše popsaného výzkumu vyplývá, že ve sledovaném období, tedy mezi lety 1865 a 1910, bylo knižně vydáno celkem 231 překladů z per členek AKD. Počet překladů v jednotlivých letech postupem času narůstal (viz graf 1 a tabulka 1). K prvnímu nárůstu v počtu překladů došlo v první polovině 70. let, poté počet překladů na pár let opět klesl a v 90. letech pak nastal výrazný nárůst, který pokračoval i na začátku 20. století.

Výkyv v počtu překladů v 70. letech lze možná z části připsat skutečnosti, že na konci 60. let a na začátku let 70. si v Čechách získaly velkou popularitu dvě švédské spisovatelky, Emilie Flygare-Carlén a Marie Sophie Schwartz, které v této době patřily mezi pět nejprodávanějších autorek populární literatury v českých zemích (Stohler 2012, s. 23–24). Podle Yvonne Leffler lze v tomto období mluvit o tzv. švédském zázraku (Leffler 2019, s. 22). Právě překlady děl dvou výše zmíněných autorek ze švédštiny, které pořídila Pavlína Křížková Filipová, v tomto období představují nemalou část knižně vydaných překladů a zároveň se kromě dvou překladů Pavly

Moudré na začátku 20. stol. jedná o jediné překlady ze švédštiny. Konkrétně jde o dva překlady v roce 1872, tři v roce 1875 a jeden v roce 1876²⁰.

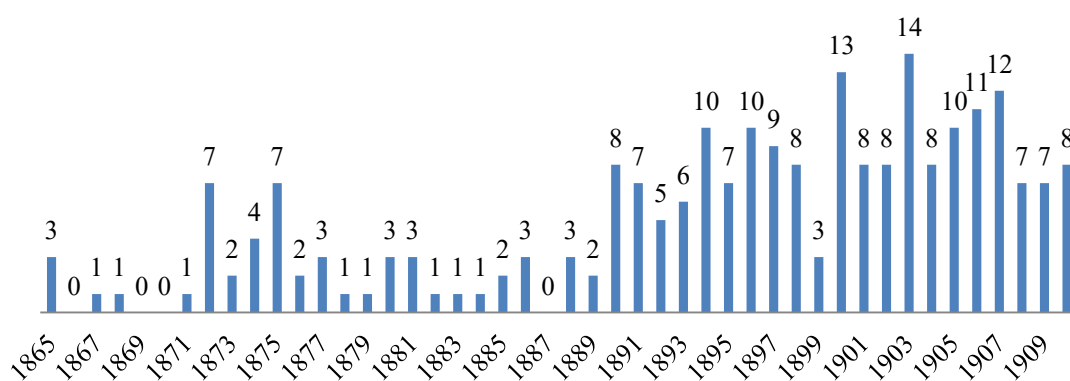
Kromě tohoto výkyvu se však počet knižně publikovaných překladů od roku 1865 až do roku 1889 stabilně pohybuje v rozmezí od nuly překladů po tři překlady ročně. V roce 1890 se pak počet překladů výrazně zvyšuje. S výjimkou roku 1899, kdy vyšly pouze tři překlady, jde převážně o sedm a více překladů ročně. Na přelomu století pak došlo k dalšímu navýšení počtu překladů, tentokrát však pouze mírnému. V prvním desetiletí 20. stol. vycházelo v některých letech i více než 10 překladů ročně. Podíváme-li se na počet překladů v jednotlivých obdobích konkrétně, zjistíme, že v druhé polovině 60. let vyšlo celkem 5 překladů a v 70. letech celkem 27. V 80. letech se počet snížil na 19 a v 90. letech pak můžeme pozorovat zmiňovaný výrazný nárůst v počtu překladů, kterých bylo 73. Na přelomu století pak přichází další zvýšení – na začátku 20. století překladů vyšlo celkem 106. Ve výsledku to tedy znamená, že počet ročně vydaných překladů se ve sledovaném období zvýšil tak výrazně, že v prvním desetiletí 20. stol. bylo publikováno zhruba dvakrát více překladů členek AKD, než za 25 let mezi lety 1865 a 1889.

Tento postupný nárůst souvisí pravděpodobně nejen s rozvojem ženské vzdělanosti, a tudíž rozšiřující se ženskou čtenářskou základnou²¹ a narůstajícím počtem překladatelek (ten bude blíže popsán níže), ale též s rozvojem vzdělanosti obecně. Nárůst žáků na českých středních školách – v roce 1860 počet žáků oproti roku 1848 vrostl o 62 % (Šimeček a Trávníček 2014, s. 179) – vedl k postupnému rozšíření české čtenářské základny, a tudíž i růstu vydavatelských aktivit a knižní produkce. Tento fakt lze ilustrovat i na počtu knihkupectví – v roce 1859 jich bylo v českých zemích 131, v roce 1909 již 717 (Šimeček a Trávníček 2014, s. 214). Podle Šimečka a Trávníčka byl tedy pro období mezi 60. lety 19. století a první světovou válkou „charakteristický vzestup poptávky po knize a rozšíření četby mezi všemi vrstvami obyvatelstva“ (Šimeček a Trávníček 2014, s. 214).

²⁰ Poslední zmiňovaný překlad byl uveřejněný pouze pod pseudonymem M. G., Ursula Stohler však uvádí, že se pravděpodobně jedná o pseudonym Křížkové (Stohler 2019, s. 41). Proto byl překlad zařazen do soupisu překladů, v bibliografii v příloze práce je však uveden s poznámkou.

²¹ Jak již zaznělo v kapitole věnované historickému kontextu, počet škol, včetně těch dívčích ve druhé polovině 19. století výrazně stoupl a stejně tak postupně narůstal i počet žákyň (Bahenská 2005, s. 36).

Knižně vydané překlady v letech 1865–1910

Graf 1: Knižně vydané překlady v letech 1865–1910

Přehled počtu knižně vydaných překladů členek AKD ve sledovaném období.

Rok	Počet vydaných překladů
1865	3
1866	0
1867	1
1868	1
1869	0
1870	0
1871	1
1872	7
1873	2
1874	4
1875	7
1876	2
1877	3
1878	1
1879	1
1880	3
1881	3
1882	1
1883	1
1884	1
1885	2
1886	3
1887	0
1888	3
1889	2
1890	8
1891	7
1892	5
1893	6
1894	10
1895	7
1896	10
1897	9

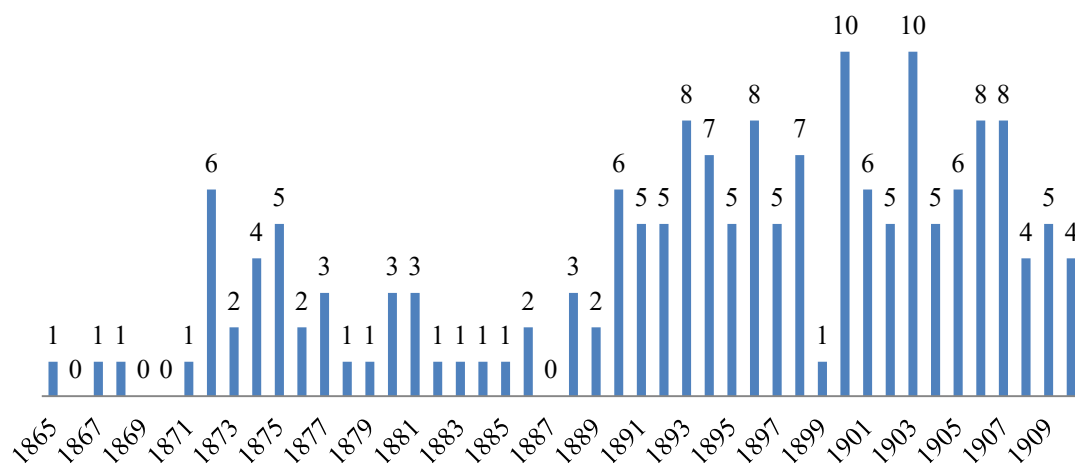
1898	8
1899	3
1900	13
1901	8
1902	8
1903	14
1904	8
1905	10
1906	11
1907	12
1908	7
1909	7
1910	8

Tabulka 1: Knižně vydané překlady v letech 1865–1910

Přehled počtu knižně vydaných překladů členek AKD ve sledovaném období – stejná data jako v grafu 1 uvedena pro větší přehlednost.

O počtu členek AKD, jejichž překlady byly v jednotlivých letech vydány, lze konstatovat, že má víceméně stejnou tendenci jako počet překladů (viz graf 2), poskytuje však další informace, které mohou představu o vývoji překladatelské činnosti členek AKD doplnit. V prvním roce sledovaného období vyšly 3 překlady, všechny však od jediné překladatelky – Sofie Podlipské. Jediné překladatelky, jejichž překlady vyšly v druhé polovině 60. let, jsou právě Sofie Podlipská a též Eliška Krásnohorská. Na začátku 70. let se počet překladatelek zvyšuje, v roce 1872 například vyšly překlady od šesti různých členek AKD. V druhé polovině 70. let počet překladatelek klesá, situace je však jiná než v druhé polovině 60. let. Lze totiž pozorovat větší rozmanitost, pokud jde o autorky překladů. Byť byla v některých letech uveřejněna překladová díla pouze jedné nebo dvou členek AKD, mezi jednotlivými roky šlo většinou o různé překladatelky (viz tabulka 2) a lze tedy konstatovat, že i když se v tomto období nezvýšil počet vydaných překladů, zdá se, že se překládání věnovalo více členek AKD. Tento nárůst v počtu žen, které se překlada věnovaly, pravděpodobně souvisí s tím, jak se rozvíjelo ženské hnutí a činnost AKD a zvyšovala se ženská vzdělanost. Podobně jako u počtu překladů pak i u počtu překladatelek došlo k nárůstu v 90. letech 19. století a k dalšímu na začátku 20. století.

Počet překladatelek v letech 1865–1910

Graf 2: Počet překladatelek v letech 1865–1910

Přehled počtu členek AKD, jejichž překlady vyšly v jednotlivých letech sledovaného období.

Rok	Překladatelky
1865	Sofie Podlipská
1866	Žádné překlady
1867	Sofie Podlipská
1868	Eliška Krásnohorská
1869	Žádné překlady
1870	Žádné překlady
1871	Berta Mühlsteinová
1872	Božena Augustinová, Josefina Brdlíková, Pavlína Křížková Filipová, Antonie Melišová-Körschnerová, Paulina Králová, Barbora Ludmila Šimáčková
1873	Antonie Melišová-Körschnerová, Johana Kuffnerová
1874	Božena Augustinová, Pavlína Křížková Filipová, Paulina Králová, Miloslava Procházková
1875	Dora Hanušová, Pavlína Křížková Filipová, Bohumila Klimšová, Paulina Králová, Sofie Podlipská
1876	Pavlína Křížková Filipová, Antonie Melišová-Körschnerová
1877	Barbora Ledvinková, Berta Mühlsteinová, Gabriela Pfeifrová
1878	Dora Hanušová
1879	Marie Červinková-Riegrová
1880	Josefa Božena Koppová, Eliška Krásnohorská, Johanna Kuffnerová
1881	Bohumila Klimšová, Johanna Kuffnerová, Matyllda Pešková
1882	Eliška Krásnohorská
1883	Emilie Schmutzrová
1884	Eliška Krásnohorská
1885	Klára Špecingerová-Baušová
1886	Matyllda Pešková, Klára Špecingerová-Baušová
1887	Žádné překlady
1888	Dora Hanušová, Marie Kalašová, Johanna Kuffnerová
1889	Marie Červinková-Riegrová, Klára Špecingerová-Baušová
1890	Marie Kalašová, Eliška Krásnohorská, Antonie Malá, Charlotta Garrigue-Masaryková, Pavla Maternová, Vilemína Seidlová,
1891	Antonie Malá, Johanna Kuffnerová, Božena Kvapilová, Eliška Krásnohorská, Barbora Ledvinková
1892	Věra Čalounová, Ludmila Grossmannová-Brodská, Johanna Kuffnerová, Eliška Řeháková, Bohuslava Sokolová,

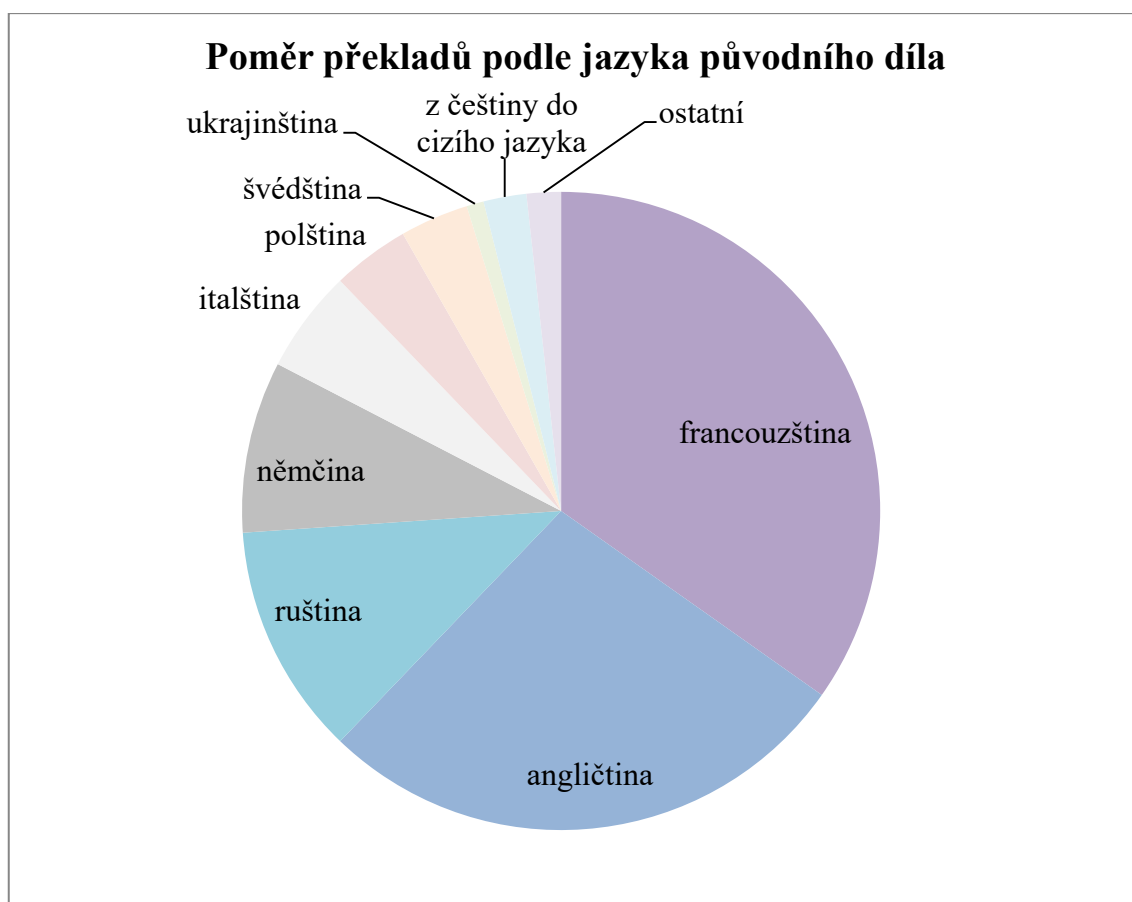
1893	Marie Apraksinová, Bronislava Herbenová, Eliška Krásnohorská, Johanna Kuffnerová, Božena Kvapilová, Barbora Pazderníková, Gabriela Pfeifrová, Jiřina Pinkasová
1894	Věra Čalounová, Marie Kalašová, Eliška Krásnohorská, Johanna Kuffnerová, Božena Kvapilová, Antonie Malá, Barbora Pazderníková
1895	Marie Horská, Josefa Božena Koppová, Eliška Krásnohorská, Barbora Pazderníková, Eliška Řeháková
1896	Věra Čalounová, Marie Horská, Marie Kalašová, Josefa Božena Koppová, Barbora Pazderníková, Vlasta Pittnerová, Eliška Řeháková, Klára Špecingerová-Baušová,
1897	Johanna Kuffnerová, Pavla Moudrá, Barbora Pazderníková, Eliška Řeháková, Vilemína Seidlová
1898	Marie Kalašová, Josefa Božena Koppová, Eliška Krásnohorská, Pavla Maternová, Pavla Moudrá, Teréza Nováková, Adéla Volfová
1899	Pavla Moudrá
1900	Věra Čalounová, Marie Červinková-Riegrová, Ludmila Grossmannová-Brodská, Bronislava Herbenová, Růžena Jesenská, Marie Kalašová, Pavla Moudrá, Eliška Řeháková, Tekla Studničková, Adéla Volfová
1901	Ludmila Grossmannová-Brodská, Marie Horská, Eliška Krásnohorská, Pavla Moudrá, Anna Řeháková, Pavla Wenigová
1902	Anna Bayerová, Ludmila Grossmannová-Brodská, Johanna Kuffnerová, Pavla Maternová, Pavla Moudrá
1903	Dora Hanušová, Elsa Gollerová, Bronislava Herbenová, Marie Charbuská, Marie Kalašová, Eliška Krásnohorská, Pavla Maternová, Pavla Moudrá, Anna Řeháková, Božena Veselá
1904	Amalie Čadová, Josefa Božena Koppová, Teréza Nováková, Pavla Moudrá, Eliška Řeháková
1905	Hana Bernhardová-Fraňková, Věra Čalounová, Eliška Krásnohorská, Antonie Malá, Pavla Maternová, Pavla Moudrá,
1906	Božena Benešová, Věra Čalounová, Bronislava Herbenová, Marie Kalašová, Marie Majerová, Pavla Maternová, Pavla Moudrá, Eliška Řeháková
1907	Věra Čalounová, Marie Gebauerová, Bronislava Herbenová, Josefa Božena Koppová, Pavla Maternová, Pavla Moudrá, Eliška Řeháková, Vilemína Seidlová
1908	Věra Čalounová, Marie Kalašová, Marie Majerová, Pavla Moudrá
1909	Bronislava Herbenová, Marie Majerová, Pavla Moudrá, Eliška Řeháková, Marie Radoňová
1910	Bronislava Herbenová, Marie Majerová, Pavla Moudrá, Eliška Řeháková

Tabulka 2: Přehled překladatelek v letech 1865–1910

Přehled členek AKD, jejichž překlady vyšly v jednotlivých letech sledovaného období.

4.2.2 Překladatelská činnost členek AKD z hlediska jazyka původního díla

Nejvíce do češtiny přeložených děl bylo původně napsáno ve francouzštině (celkem 80), poté v angličtině (63), ruštině (27), němčině (20), italštině (12), polštině (9) a švédštině (8). Mezi dohledanými překlady byly však i některé překlady z češtiny do cizích jazyků (konkrétně 2 do francouzštiny, 2 do němčiny a 1 do ruštiny) a dokonce i jeden překlad z ruštiny do němčiny. Podíl překladů z jednotlivých jazyků je graficky znázorněn níže v grafu 3 a všechny konkrétní počty jsou pro větší přehlednost uvedeny v tabulce 3.

Graf 3: Poměr překladů podle jazyka původního díla

Grafické zobrazení poměru překladů podle jazyka původního díla. Kategorie ostatní zahrnuje vždy po jednom překladu děl původně napsaných slovensky, španělsky, chorvatsky, bosensky a srbsky a též jeden překlad z ruštiny do němčiny. U překladů z češtiny se jedná o 2 překlady do němčiny, 2 do francouzštiny a 1 do ruštiny.

Jazyk původního díla	Počet překladů
francouzština	80
angličtina	63
ruština	27
němčina	20
italština	12
polština	9
švédština	8
ukrajinština	2
slovenština	1
španělština	1
chorvatština, bosenština a srbština	1
čeština (do francouzštiny)	2
čeština (do němčiny)	2
čeština (do ruštiny)	1
ruština (do němčiny)	1

Tabulka 3: Počet překladů podle jazyka původního díla

Počet knižně uveřejněných překladů členek AKD dle jazyka původního díla. V případech, kdy není uvedeno, do jakého jazyka byla díla přeložena, jde o překlady do češtiny.

Překlady z francouzštiny jsou pravděpodobně nejvíce zastoupené z toho důvodu, že výuka francouzštiny byla považována za klíčovou součást dívčího vzdělávání, a proto ji

ovládalo i mnoho členek AKD. Francouzština byla v českých zemích do konce 18. století výsadou aristokracie, měla proto pro českou populaci pozitivní konotace a její znalost byla vnímána jako distinktivní rys vyšších společenských vrstev – z toho důvodu byla také součástí výchovy měšťanských dcer v 19. století (Raková 2011, s. 142). Tuto skutečnost dokládají i vzpomínky Karoliny Světlé: „mělo se za to, žeť o vychování děvčete dostatečně postaráno, pakli k němu chodil učitel literních předmětů [...] do dvanáctého roku, jenž nato ustoupil učiteli hudby a jazyka francouzského“ (Světlá 1959, s. 145).

Pokud jde o vysoký počet překladů děl napsaných původně v angličtině²², je možné, že vliv zde měla angloamerická orientace Vojty Náprstka, ovlivněná jeho vzhlížením k americké demokracii, ekonomické vyspělosti a rozvinutosti vzdělání. Bahenská například uvádí, že vlivem Náprstka se na anglosaskou oblast orientovalo české ženské hnutí, které v USA a Velké Británii hledalo mimo jiné příklady ženského uplatnění (2005, s. 108). Vliv mohla mít též skutečnost, že angličtina byla jedním z jazyků, jehož výuku AKD členkám poskytoval (Secká 2012, s. 32).

Co se týče relativně vysokého počtu překladů z ruštiny, zde mohly též hrát roli kulturní a historické okolnosti. Milan Hrala uvádí, že v tomto období stále dozníval obrozenecký postoj k ruské kultuře a zároveň se projevovaly „prvky nadšeneckého slavjanofilského cítění“ (Hrala 2002, s. 196). Hrala též zmiňuje, že v letech 1890–1910 došlo k rozmachu překladu z ruštiny, zaprvé z důvodu rozmachu překladu v českých zemích obecně (jak se mimo jiné ukázalo i výše), ale také proto, že stále přetrvával i rostl zájem o ruskou kulturu a ruská literatura dosahovala jednoho ze svých vrcholů, čímž narůstala její popularita (Hrala 2002, s. 196–197). Tuto skutečnost lze doložit i na překladatelské činnosti členek AKD – většina dohledaných knižně uveřejněných překladů z ruštiny do češtiny vyšla právě mezi lety 1890 a 1910 (konkrétně celkem 24 z 27).

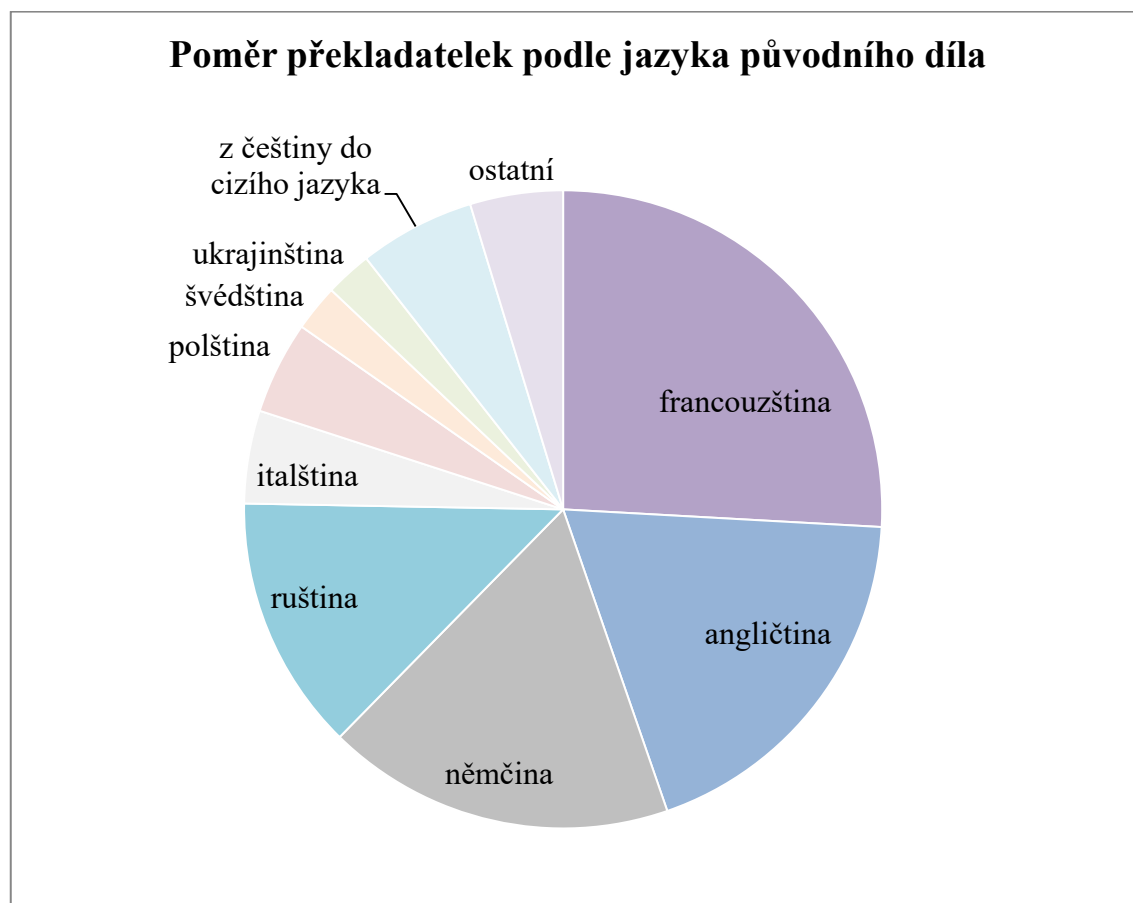
Specifické bylo postavení němčiny. Na vztah českého a německého jazyka a kultury mělo v druhé polovině 19. století stále vliv nedávno dovršené národní obrození. Ivana Vízdalová například uvádí, že „německá literatura narážela v českém prostředí leckdy na větší překážky než ostatní literatury“, protože se v tomto období v česko-německých vztazích stále projevovaly „historicky a společensky podmíněné antipatie“ (2002, s. 138). Němčina byla zároveň v druhé polovině 19. stol. jazykem,

²² Zde je však také vhodné poznamenat, že se nejednalo výhradně o díla autorů z Velké Británie a USA, ale například i autory či autorky z Jižní Afriky (Olive Schreiner) nebo z Kanady (Marshall Saunders).

který velká část střední vrstvy a zejména většina vzdělanců stále velmi dobře ovládala, a z tohoto důvodu byla do jisté míry menší potřeba překladů – Vízdalová zmiňuje, že především pokud šlo o „myšlenkově a tvárně náročnou“ literaturu, nepanovala naléhavá potřeba překladů, ale spíše jen snaha doplnit literární kontext (2002, s. 136). Pro některé členky AKD byla němčina i mateřštinou. Elsa Gollerová například psala především do německého periodického tisku a překládala z češtiny i dalších jazyků do němčiny. Skutečnost, že němčina byla v tomto období velmi rozšířená, dokládá i fakt, že byt' překladů děl původně napsaných v ruštině bylo dohledaných více než děl napsaných v němčině, zaměříme-li se na počet členek AKD, které z daných jazyků překládaly, zjistíme, že dílo z němčiny přeložilo celkem 15 členek AKD, zatímco z ruštiny pouze 11 členek (viz graf 4 a tabula 4). Z toho lze usuzovat, že z němčiny mohlo překládat více členek AKD než z ruštiny, ale věnovaly se této činnosti méně.

Z výsledků provedené rešerše zároveň vyplývá, že většina knižně vydaných překladů členek AKD z němčiny vyšla ke konci sledovaného období. Z části je tomu tak bezpochyby z toho důvodu, že došlo k celkovému zvýšení počtu překladů, jak již bylo řečeno výše, z části tato skutečnost však možná reflektuje postupný vývoj postavení němčiny a přístupu k ní. Například překlady z děl napsaných původně ve francouzštině totiž vycházely v průběhu celého sledovaného období velmi pravidelně téměř každý rok, zatímco u němčiny vyšly do začátku 90. let překlady z per členek AKD pouze 3 a mezi lety 1890 až 1910 bylo poté překladů publikováno 17. To znamená, že pouze 15 % dohledaných překladů z němčiny vyšlo mezi lety 1865 a 1889, zatímco u francouzštiny v tomto období vyšlo celkem 23 překladů z 80, tedy zhruba 28,7 %. Zároveň je zde však nutné poznamenat, že pracuji s poměrně malým vzorkem dat, a byt' se zde snažím výsledky zasadit do dobového kontextu, nelze z nich vyvozovat obecně platné závěry. Je zde také na místě zopakovat, že se práce věnuje pouze překladům členek AKD. Překladatelek z němčiny bylo ve sledovaném období více, jejich činnost podrobně zkoumá již výše zmíněná diplomová práce Martiny Greňové (2016), ze které mimo jiné vyplývá, že počet překladů z němčiny, jejichž autorky byly ženy, byl relativně vysoký již v 70. letech 19. stol. (v roce 1871 šest překladů, 1872 dva, 1873 čtyři atp. /Greňová 2016, s. 71/). Je proto možné, že na poměrně nízký počet překladů z němčiny od členek AKD měla vliv nejen výše popsaná obecná situace, ale konkrétně též vlastenecká orientace samotného Amerického klubu dam, i v kombinaci s jeho zaměřením na anglosaskou kulturu – Bahenská například uvádí, že orientace na

anglosaskou oblast pod vlivem působení Vojty Náprstka znamenala také odklon českého ženského hnutí od německých ženských spolků (2005, s. 108).

Graf 4: Poměr překladatelek podle jazyka původního díla

Grafické zobrazení poměru členek AKD podle jazyků, ze kterých překládaly. Kategorie ostatní zahrnuje členky AKD, které přeložily díla napsaná slovensky, španělsky, chorvatsky, bosensky a srbsky a též jedno ruský přeložené do němčiny. U členek AKD, které přeložily díla napsaná původně česky, se jedná o 2 překladatelky do němčiny, 2 do francouzštiny a jednu do ruštiny.

Jazyk původního díla	Počet překladatelek, které z daného jazyka překládaly
francouzština	22
angličtina	16
němčina	15
ruština	11
italština	4
polština	4
švédština	2
ukrajinština	2
slovenština	1
španělština	1
chorvatština, bosenština a srbština	1
čestina (do francouzštiny)	2
čestina (do němčiny)	2
čestina (do ruštiny)	1
ruština (do němčiny)	1

Tabulka 4: Počet překladatelek podle jazyka původního díla

Počet členek AKD, které překládaly díla původně napsaná v jednotlivých jazycích.

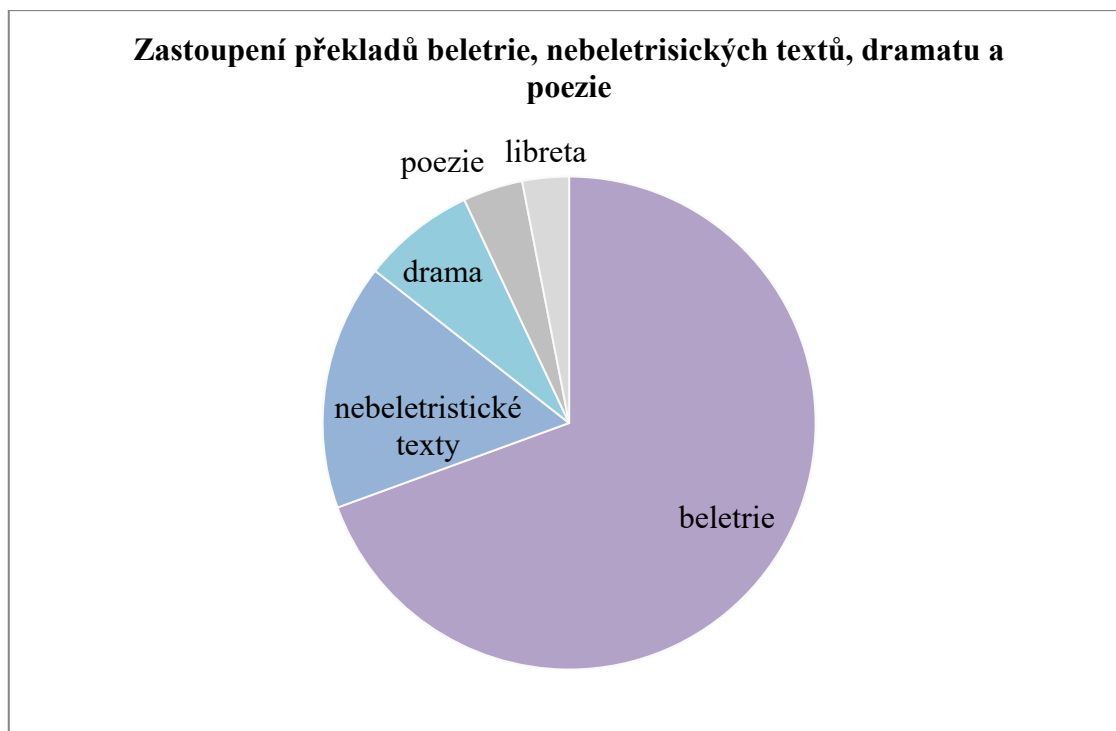
Pokud jde o překlady z polštiny, zde mohly také hrát roli již výše zmíněné obrozenecké postoje a myšlenka slovanské vzájemnosti. Počet překladů ze švédštiny pak pravděpodobně ovlivnila popularita švédských spisovatelek v 60. a 70. letech, která byla již zmíněna výše, jelikož většina dohledaných překladů ze švédštiny pochází právě z tohoto období (6 překladů z celkových 8).

Jak ukazují tabulky 3 a 4, mezi dohledanými knižně vydanými překlady byly též některé překlady z češtiny do cizích jazyků. Vzhledem k vlastenectví, které bylo spjato s ženským hnutím i samotným Americkým klubem dam, jak již bylo zmíněno výše v kapitole věnované historickému kontextu, mohly být tyto překlady možná motivované snahou šířit českou literaturu a kulturu mimo české země. Jedním z nich je totiž například překlad *Babičky* od Boženy Němcové do francouzštiny (*Grand' mère*, přeložila Josefa Božena Koppová, 1880). Dalším je pak *Výběr národního českého vyšívaní z Českého průmyslového musea Náprstkových* (1893), což je obrazová publikace, jež přináší ukázky lidového vyšívaného textilu ze sbírek Náprstkova muzea – zde je tedy patrná souvislost s Americkým klubem dam a tuto publikaci také překládaly 3 různé členky AKD do 3 různých jazyků (do němčiny Gabriela Pfeifrová, do francouzštiny Jiřina Pinkasová a do ruštiny Marie Apraksinová). U Elsy Gollerové, která je autorkou dvou dohledaných překladů do němčiny (a žádných překladů do češtiny), je zde též již výše zmíněný fakt, že rovněž psala především v němčině. Jak však bylo uvedeno výše, pokud jde o překlady do cizích jazyků, nebylo cílem této práce vytvořit úplný přehled, a proto zde pracuji s velmi omezenými údaji.

4.2.3 Překladatelská činnost členek AKD z hlediska žánrů překládaných děl

Mezi knižně uveřejněnými překlady členek AKD jsou zdaleka nejhojněji zastoupené překlady beletrie²³ – celkem 159 děl. Druhé nejvíce zastoupené jsou překlady nebeletristických textů (37 publikací), třetí překlady dramatu (17), poté překlady poezie (9) a nejméně zastoupená jsou libreta (7).

²³ Pojem beletrie je zde užíván ve smyslu uměleckých děl psaných prózou, jak jej definuje například Akademický slovník cizích slov (Petráčková 1997).

Graf 5: Zastoupení překladů beletrie, nebeletristických textů, dramatu a poezie

Grafické zobrazení poměrného zastoupení knižně vydaných překladů beletrie, nebeletristických textů, dramatu, poezie a libret.

Zjistit konkrétnější žánrové rozdělení nebylo u všech dohledaných textů vždy možné, jelikož bližší informace nebyly v některých případech dostupné a vzhledem k rozsahu práce také nebylo možné do všech překladů nahlédnout. Nebudou zde proto uváděny přesné počty překladů jednotlivých žánrů, pokusím se ale získané informace shrnout a poskytnout alespoň základní přehled.²⁴

Z beletristických děl se jako nejvíce zastoupená jeví díla současných autorů (jako Rudyard Kipling či H. G. Wells a další), především však díla dobově úspěšná a hojně prodávaná. Sem lze zařadit již výše zmiňované švédské spisovatelky, Emilie Flygare-Carlén a Marie Sophie Schwartz, ale například i Mary Elizabeth Braddon, která též patřila k nejprodávanějším autorkám v českých zemích (Stohler 2012, s. 23–24). Populární byl dobově rovněž Hugh Conway, kterého překládala Klára Špecingerová (Merhaut 2008, s. 706). Velmi oblíbená byla v 60. a 70. letech rovněž díla George Sand (Belisová 2002, s. 87), která překládala především Sofie Podlipská.

U překladů beletristických děl je dále velmi výrazně zastoupena literatura pro děti a mládež. Sem lze zahrnout jak knihy určené mladším čtenářům – například *Hýta a Batul* (1905) i další díla Johna Habbertona, která překládala Antonie Malá, nebo *Malý*

²⁴ Bibliografické informace děl zmiňovaných v této a následující podkapitole jsou uvedeny v soupisu překladů členek AKD příloze 1 této práce.

lord od Frances Hodgson Burnett v překladu Elišky Krásnohorské (1893), který Eva Masnerová označuje za „dobový ‚bestseller““ (Masnerová 2002, s. 42) – tak i mnohé dívčí romány, jako je *Růže v rozkvětu* od Louisy May Alcott v překladu Pavly Moudré (1906). Objevují se rovněž adaptace děl pro mládež, jejichž autorkou byla především Ludmila Grossmannová-Brodská, například již výše zmíněný *Don Quixote z la Manchy* (1902) nebo *Poslední Mohykán* (1902).

Méně zastoupená jsou poté díla, která byla ve výchozí literatuře již součástí klasického kánonu. Jako výrazná osobnost se zde jeví především Dora Hanušová, která spolu s Paulinou Královou přeložila Scottův román *Waverley* (1875), a poté samostatně *Kenilworth* (1878) a například také Dickensův román *David Copperfield* (1903).

Pokud jde o texty nebeletristické, je nutné v první řadě zmínit překlady Pavly Moudré, jelikož je autorkou 14 z celkových 37 dohledaných překladů. To také znamená, že často jde o publikace, které jsou blízké jejím vlastním zájmům – ty budou blíže zmíněny v následující kapitole. Jde mezi jinými o texty související s teosofií (jako *Člověk a jeho tělo a Zrození a vývoj duše* od Annie Besant vydané v letech 1905 a 1906) či ochrannou přírody (*Krásy přírody a divy světa, ve kterém žijeme* od Johna Lubbocka, 1897).

Dále jsou poměrně časté rovněž pedagogické příručky a učebnice, například *Dr. Jana Crüger-a Přírodopis pro školy obecné* od Johannese Crügera (přeložila Gabriela Pfeifrová, 1877), *Dr. B. Bolzana Logika v kratičkém výtahu pro soukromé vyučování útlé mládeže* od Bernarda Bolzana (přeložila Emilie Schmutzrová, 1883), či *Rady řídícím pěstounkám ve školách mateřských* Marie Pape-Carpantier (přeložila Barbora Ledvinková, 1877). Tyto překlady mohou souviset se skutečností, že ženské hnutí kladlo důraz na vzdělávání jako na cestu k emancipaci, jak již bylo zmíněno výše v kapitole věnované historickému kontextu.

Další nebeletristické texty se týkaly rovněž oblasti medicíny a ošetrovatelství. Konkrétně se jedná o *Miss Florence Nightingale-ovy Knihu o ošetřování nemocných* od zakladatelky moderního ošetrovatelství Florence Nightingale v překladu Pauliny Králové (1874), o *Tělo dítěte: rodičům, vychovatelům, lékařům a umělcům* od gynekologa Carla Heinricha Stratze v překladu Amalie Jiřiny Šnajdaufové Čadové (1904) a v neposlední řadě též o rozsáhlou publikaci *Žena lékařkou: lékařská kniha, věnovaná péči o zdraví a léčbě nemocí se zvláštním ohledem na ženské a dětské nemoci, pomoc ku porodu a ošetřování dětí* od Anny Fischer-Dückelmann, kterou přeložila,

upravila a předmluvou doplnila lékařka Anna Bayerová (dle informací Národní knihovny byl překlad vydán mezi lety 1902 a 1910).

Významný je také překlad eseje *Poddanství žen* anglického myslitele Johna Stuarta Milla, která mimo jiné podporuje myšlenku ženské emancipace. Přeložila ji Charlotta Garrigue-Masaryková spolu s Marií Blažkovou, vydána byla v roce 1890.

Z hlediska překladů dramatu jsou nejvíce početné překlady od Marie Kalašové, kterých je celkem 9 (ze 17). Jedná se především o díla Maurice Maeterlincka, která tvoří významnou část jejího překladového díla.

Co se týče překladů poezie, zcela výjimečnou osobností je Eliška Krásnohorská. Je autorkou 7 z 9 knižně vydaných překladů poezie, mezi nimi je například Byronova rozsáhlá skladba *Childe-Haroldova pouť* (1890). Tomuto překladu Krásnohorské, ale též její vlastní básnické tvorbě se věnuje Eva Kalivodová ve třetí kapitole své knihy *Browningová nebo Klášterský? Krásnohorská nebo Byron? O rodu v životě literatury* (2010). Masnerová Krásnohorskou také označuje za jednu z vůdčích osobností básnického překladu této doby (2002, s. 40). Je zde ovšem nutné zmínit, že v literárních pozůstalostech některých dalších členek AKD (například Sofie Podlipské a Elsy Gollerové – viz příloha 1) jsou též uloženy překlady poezie, je tedy možné, že časopisecky byly uveřejněny překlady další.

Jako poslední zde krátce zmíním problematiku libret, která se vzhledem k tehdejší důležitosti opery²⁵ jeví jako dobově významný a zároveň též zajímavý jev. Autorkami dohledaných libret byly Eliška Krásnohorská a Marie Červinková-Riegrová. V některých případech se jednalo o překlad již existujícího libreta z cizího jazyka do češtiny – tak je tomu například u opery *Carmen*, jejíž původní francouzské libreto napsali Henri Meilhac a Ludovic Halévy a Eliška Krásnohorská ho poté přeložila do češtiny (1884). U některých dalších libret však byla situace jiná a jednalo se o adaptace jiných děl. Pro ilustraci zde blíže popíši vznik libreta *Zmařená svatba* (1879), jehož autorkou je Marie Červinková-Riegrová. Napsala ho na motivy francouzského vaudevillu *Le Petit Pierre* od Adolpha Philippa d'Enneryho a Adriena Decourcella (Pospíšil 2003, s. 431), pravděpodobně na podnět svého otce Františka Ladislava Riegra, který tento vaudeville viděl v době svého exilu v Paříži a jeho text si koupil a přivezl zpět do Čech (Pospíšil 2003, s. 432). Marie Červinková-Riegrová francouzský

²⁵ Marta Ottlová a Milan Pospíšil například uvádějí, že „opera v 19. století stála na vrcholu společenské hierarchie hudebních druhů“ a také, že měšťanstvo ji povýšilo na „na nejdůležitější formu své kulturní a společenské reprezentace vůbec“ (1981, s. 83).

text podle vlastních slov „volně zpracovala“ a zasadila do českého prostředí (Pospíšil 2003, s. 433).

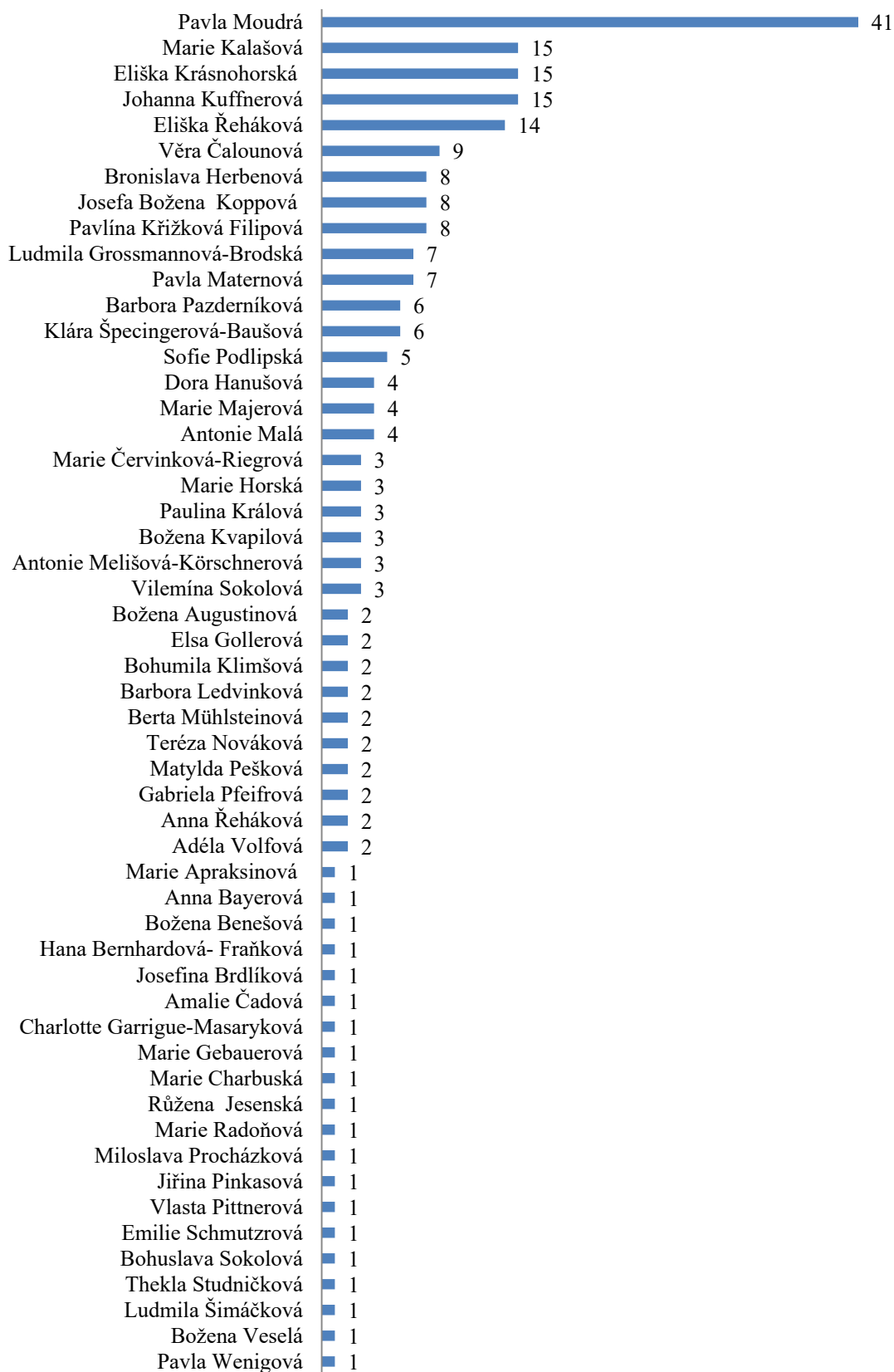
4.2.4 Rozsah překladatelské činnosti jednotlivých členek AKD

Jak ukazuje graf 6 níže, některé členky AKD se ve sledovaném období překladatelské činnosti věnovaly soustavněji než jiné. Autorkou nejvyššího počtu knižně vydaných překladů byla ve sledovaném období Pavla Moudrá (celkem 41), následují Marie Kalašová, Eliška Krásnohorská a Johanna Kuffnerová s 15 překlady a poté Eliška Řeháková se 14 překlady. Zbývajícím členkám AKD ve sledovaném období knižně vyšlo méně než 10 překladů. Poměrně mnoho členek AKD ve sledovaném období publikovalo pouze jeden knižní překlad (20 členek z 53, jejichž překlady se podařilo dohledat) nebo dva překlady (10 členek z 53).

Pokud jde o délku období, v jakém překlady jednotlivých členek AKD vycházely, je poměr překladatelek, jejichž překlady vycházely v průběhu delšího období (a je tedy možné předpokládat, že se překladatelské činnosti věnovaly soustavněji a dlouhodoběji), zhruba stejný jako těch, jejichž překlady vyšly za kratší dobu²⁶. Obecně lze konstatovat, že u většiny členek AKD, které byly autorkami většího počtu překladů, překlady vycházely v rámci delšího období (například první dohledaný překlad Johanny Kuffnerové vyšel v roce 1873 a poslední v roce 1902) a naopak, u členek, které publikovaly méně překladů, tyto překlady často vyšly v kratším období (první dohledaný překlad Pauliny Králové je z roku 1872 a poslední z roku 1875). Existují ovšem i výjimky, například všech 8 překladů Pavlíny Křížkové Filipové (P. M. Chorušické) vyšlo mezi lety 1872 až 1876 a naopak 4 překlady Dory Hanušové vyšly mezi lety 1875 až 1903.

²⁶ Zde nejsou brány v úvahu členky, kterým vyšel pouze jeden knižní překlad.

Počet překladů

Graf 6: Počet překladů podle překladatelky

Počet knižně vydaných překladů jednotlivých členek AKD.

Většina členek AKD (z těch, které publikovaly více překladů) překládala z několika cizích jazyků. Od Pavly Moudré jsem například dohledala překlady z angličtiny, francouzštiny, švédštiny i němčiny, od Marie Kalašové z italštiny a francouzštiny, od Pavly Maternové z francouzštiny, polštiny, angličtiny a ruštiny a u mnoha dalších je situace podobná (viz příloha 1). I u členek, od kterých se podařilo dohledat pouze dva překlady, se často jedná o překlady ze dvou různých jazyků (například Božena Augustinová přeložila jeden ruský a jeden francouzský román a Bohumila Klimšová jedno francouzské a jedno německé drama). U překladatelek, jejichž překlady jsou všechny z jednoho jazyka, je tímto jazykem ve většině případů francouzština, což pravděpodobně souvisí s tím, že z francouzštiny jsem dohledala celkově nejvíce překladů. Z francouzštiny pochází například všechny překlady Johanny Kuffnerové, Barbory Pazderníkové nebo Sofie Podlipské.

Obecně lze také konstatovat, že překladatelská činnost některých členek AKD byla rozmanitá i z hlediska překládaných žánrů či autorů – to se týká například Pavly Moudré, která překládala nebeletristické texty různých oborů, knihy pro děti a mládež, dívčí romány, ale též povídky a romány pro dospělé čtenáře, nebo Marie Kalašové, která překládala dramata, povídky a romány i eseje – zatímco jiné se soustředily pouze na jednoho autora či autorku nebo na jeden typ textů – konkrétně jsem například od Antonie Malé dohledala pouze překlady knih pro děti od Johna Habbertona nebo od Barbory Ledvinkové pouze překlady odborných publikací.

Podrobněji se překladatelské činnosti jednotlivých členek AKD (ve vztahu k jejich původní autorské tvorbě) budu věnovat v následující kapitole, kde bude také uvedeno, na co se ve svých překladech především soustředily, bude-li to na základně získaných údajů možné stanovit. Detailní bibliografické údaje jsou pak uvedeny v příloze 1.

5. Překladačtelská činnost členek Amerického klubu dam a jejich původní tvorba

Sherry Simon ve své knize *Gender in Translation* uvádí, že překlad od dob středověku představoval pro ženy způsob, jak proniknout do světa literatury. Jako průprava pro vlastní literární tvorbu podle ní překlad sloužil pro ženy i v 19. a 20. století – George Eliot byla například známa nejdříve jako překladatelka Davida Strausse (Simon 1996, s. 2). Kromě toho překlad ženám také umožňoval podílet se na politickém a intelektuálním životě a podporovat různá politická či ideologická hnutí šířením jejich myšlenek (Simon 1996, s. 37).

Tato část práce se proto bude snažit výběrově zjistit, u kterých členek AKD překlad předcházel jejich vlastní tvorbě a u kterých hrál překlad i vlastní tvorba případně jinou roli v rámci jejich hlavní činnosti. Budou shrnuty dohledatelné informace, ovšem především se zaměřením na otázku vztahu mezi autorskou tvorbou a překladačtelskou činností dané členky AKD, (proto zde také nebudou zmiňovány členky, které autorkami nebyly²⁷ – ovšem s výjimkou Pavlína Křížkové Filipové, která bude zmíněna, protože v následující kapitole bude analyzován její překlad). Tato kapitola si proto neklade za cíl poskytnout vyčerpávající informace o činnosti jednotlivých členek AKD (u mnoha členek by takováto snaha vydala na mnohem delší pojednání), pouze podat základní přehled zjištěného a zároveň nastínit, pro které členky AKD mohla být překladačtelská činnost cestou k autorství. Jednotlivé členky budou uvedeny v abecedním pořadí.

Božena Augustinová, roz. Zelená, pseudonym Bohuslava Záleská (1851 – 17. 10. 1936 Praha)²⁸

Byla aktivní v ženském hnutí, působila jako předsedkyně spolku Záštit²⁹ a byla nejbližší spolupracovnicí Marie Riegrové (Secká 2012, s. 54). Podle literárního archivu PNP byla odborná spisovatelka (Literární archiv Památníku národního písemnictví nedatováno). Přeložila jeden román z ruštiny a jeden z francouzštiny (I. I. Lažečnikov – *Ledový dům*, 1872 a George Sand – *Markýz Villemer*, 1874) a je autorkou životopisného

²⁷ Je však nutné poznamenat, že celkem je zmíněno 43 členek z 53, které se věnovaly překladu, jedná se tedy o většinu.

²⁸ Bibliografické údaje v této kapitole jsou převzaty z Databáze národních autorit (Národní knihovna ČR 2007–2020).

²⁹ Spolek Záštit byl založen roku 1891 zásluhou Marie Červinkové-Riegrové. Zaměřoval se na mravní i hmotnou ochranu pracujících dívek, informoval o volných pracovních místech a ženy v největší nouzi také zaměstnával ve vlastní žehlárně a prádelně (Neudorflová 1999, s. 50)

nástinu Marie Červinkové-Riegrové (1897). Oba překlady byly publikovány dříve než zmíněný životopis, je však nutné upozornit, že kromě dvou dalších překladů nemám mnoho informací o případných vlastních dílech uveřejněných v periodickém tisku.

Anna Bayerová

(4. 11. 1853 Vojtěchov u Mělníka – leden 1924 Praha)

Anna Bayerová byla první státní lékařkou v Rakousku-Uhersku. Lékařství vystudovala ve Švýcarsku, protože v českých zemích jí to nebylo umožněno. Její diplom poté v Čechách nebyl platný, a tak lékařskou praxi provozovala rovněž v zahraničí. Později po návratu do Čech vyučovala zdravotědu na Městské dívčí průmyslové škole³⁰. Mimoto psala odborné články pro *Ženské listy* zaměřené na oblast lékařství a hygieny a přeložila z němčiny knihu *Žena lékařkou* od Anny Fischer-Dückelmann (dle informací Národní knihovny byl překlad poprvé vydán mezi lety 1902 a 1910), což byla rozsáhlá dobově populární publikace věnující se mnoha tématům, například lidské anatomii, zdravé výživě, dětským nemocem, ale i prevenci těhotenství (Databáze Albína nedatováno). Zdá se, že tyto činnosti se odvíjely od její lékařské profese.

Božena Benešová, roz. Zapletalová

(30. 11. 1873 Nový Jičín – 8. 4. 1936 Praha)

Božena Benešová byla básnířka, autorka povídek a románů, literární kritička a redaktorka přílohy *Ženské revue* *Žena v umění* (Heczková 2009, s. 280). První rukopisy jejích básní pocházejí z roku 1890 (Forst 1985, s. 200), Literární archiv Památníku národního písemnictví (nedatováno) však uvádí, že svou literární kariéru začala sbírkou *Verše věrné a proradné* z roku 1909. Její překlad francouzského románu *Město světla* od C. Mauclaira vyšel dříve, již v roce 1906. Alespoň na základě knižně publikovaných zdrojů se tedy zdá, že překlad předcházel její vlastní tvorbě.

Josefina Brdlíková, provd. Mourková

(20. 3. 1843 Praha – 21. 4. 1910 Praha)

Josefina Brdlíková byla hudební skladatelka (v Souborném katalogu lze kromě jediného překladu z francouzštiny z roku 1872 – Alphonse de Lamartine, *Graziella* – najít pouze její skladby). Literární archiv Památníku národního písemnictví však uvádí, že byla také

³⁰ Podrobnější informace o Anně Bayerové a její činnosti jsou dostupné například v mnou vypracovaném hesle v Databázi Albína projektu *Ženy ve vědě do roku 1945* realizovaného na FF UK.

spisovatelka (nedatováno). V roce 1906 v časopise *Osvěta* uveřejnila článek na obranu Zdeňky Havlíčkové (Lenderová 2011, s. 187). Jiná díla se dohledat nepodařilo.

Marie Červinková-Riegrová

(9. 8. 1854 Praha – 19. 1. 1895 Praha)

Věnovala se dobročinné a osvětové činnosti, soustředila se především na ochranu mládeže, zejména dívek (Neudorfllová 1999, s. 49) – například založila výše zmíněný spolek Záštit. Její literární činnost byla různorodá – psala poezii, libreta, povídky, ale i reportáže a životopisné práce (Forst 1985, s. 469). Překlady, které se podařilo dohledat, jsou překlady (či adaptace) libret. Již výše zmíněné libreto *Zmařená svatba* (z roku 1879) založené na původně francouzské předloze se podle dostupných informací (mimo jiné podle hesla o Červinkové-Riegrové v publikaci *Hudební divadlo v českých zemích: osobnosti 19. století* /Ludvová 2006, s. 104/) zdá být jejím prvním libretem. Již předtím však napsala básnickou sbírku *Slovanské zpěvy* (v roce 1877).

Charlotta Garrigue-Masaryková

(20. 11. 1850 Brooklyn, USA – 13. 5. 1923 Lány)

Byla publicistka a překladatelka, účastnila se charitativních a osvětových akcí, napsala několik statí o Bedřichu Smetanovi a do amerického tisku psala o životě v Čechách (Secká 2012, s. 100). Do češtiny přeložila již výše zmíněné klíčové dílo Johna Stuarta Milla, *Poddanství žen* (1890; *The Subjection of Women*, 1869). Články v periodickém tisku publikovala již dříve (například 15. října 1882 vyšel v newyorském deníku *The Sun* její článek nazvaný „A Harvest Festival in Moravia“ o hrušovanských hodech).

Marie Gebauerová

(8. 12. 1869 Pardubice – 7. 1. 1928 Praha)

Byla spisovatelka, literární historička, editorka díla Boženy Němcové a překladatelka (Forst 1985, s. 791). Byla autorkou především knih pro mládež a překládala z ruštiny. Její vlastní díla, alespoň podle dohledaných informací (především tedy o dílech publikovaných knižně) překladům předcházela. Například v roce 1901 vyšel román *Jurka*. Její literárně vědný zájem o dílo Boženy Němcové překladu nejspíše taktéž předcházela – v roce 1904 vyšly Němcové *Povídky. Řada první*, které Gebauerová k vydání upravila. Její jediný dohledaný překlad (Marija Konstantinovna Baškirceva – *Denník Marie Baškircevové*) ve sledovaném období poté vyšel v roce 1907.

Elsa Gollerová, pseudonym Juliette Franche de Clair, Tatjana Ivanov

(1. 10. 1868 Trmice – 1955 Praha)

Elsa Gollerová byla česko-německá fejetonistka a překladatelka (Literární archiv Památníku národního písemnictví nedatováno). Jak již bylo zmíněno výše, psala především německy, například pro *Teplitz-Schönauer Anzeiger*, *Budweiser Zeitung*, *Bohémie*, *Deutsches Volksblatt* a *Reichswehr Wien*, kde uveřejňovala i překlady (Secká 2012, s. 79). Překládala z francouzštiny, angličtiny, ruštiny a češtiny do němčiny. Mezi autory, jejichž díla přeložila, patří Émile Zola, Anton Pavlovič Čechov, Julius Zeyer, Guy de Maupassant, Anatole France, Paul Aréne a Marcel Prévost (Secká 2012, s. 78). Přes pouze dva dohledané knižně uveřejněné překlady, což je zapříčiněno pravděpodobně také tím, že překládala do němčiny, byla její překladatelská činnost tedy bohatá. Výše byla již krátce popsána korespondence Gollerové a Julia Zeyera. Z té mimo jiné vyplývá, že u Gollerové překlad původní literární činnosti předcházela – Zeyer jí například v jednom dopise píše: „Vás to táhne na dráhu literární, tedy máte k tomu nejspíše povolání a třeba nezůstanete vždy při překladech. Snad to ve Vás vzplane a napíšete sama něco ze sebe.“ (J. Zeyer → E. Gollerová, 21. 1. 1895, rkp., LA PNP, f. J. Zeyer, cit. podle Friedlová 2020).

Ludmila Grossmannová-Brodská, pseudonym Zdeňka Zásmucká

(24. 5. 1859 Netvořice u Benešova – 2. 4. 1935 Praha)

Psala básně, povídky a romány a také knihy pro děti a mládež (Secká 2012, s. 78). Co se týče její překladatelské činnosti, byla autorkou především adaptací pro děti a mládež, v některých případech ani není uveden autor původního díla – například u *Čtveráctví zde všelijaká, jež tropila mladá straka* (v Souborném katalogu ČR datováno pouze 19--?) je jen informace, že se jedná o volný překlad L. Grossmannové-Brodské, jméno původního autora však chybí. V roce 1875 vyšla v *Palečku* její první báseň (v jejích 15 letech) a od té doby přispívala do mnoha českých časopisů (Ottův slovník, 1888-1909 s. 520). Zdá se tedy, že její vlastní tvorba předcházela překladatelské činnosti – první dohledaný překlad jsou *Dobrodružství barona Prášila* (autor v Souborném katalogu neuveden, datováno ca 1892).

Dora Hanušová, pseudonym Bohdana Ivanová

(20. 8. 1841 Lvov, Ukrajina – 2. 12. 1920 Praha)

Byla aktivní v ženském hnutí (s Karolinou Světlou a Eliškou Krásnohorskou založila Ženský výrobní spolek, byla členkou výboru Minervy a pomáhala pořádat knihovnu AKD). Přispívala do *Lady*, *Ženských listů* a *Koledy* (psala cestopisné črty, ale napsala například i článek o George Eliot) a publikovala překlady anglicky psané literatury (Charles Dickens, Washington Irving, Walter Scott, George Eliot) (Secká 2012, s. 80). Podle *Lexikonu české literatury* původní články začala publikovat v roce 1875 v *Ženských listech* (Forst 1993, s. 76). Její první dohledaný překlad, *Waverley* od Waltera Scotta (přeloženo s Paulinou Královou), vyšel ve stejném roce, je tedy možné, že se oběma činnostem začala věnovat zhruba ve stejné době.

Bronislava Herbenová, roz. Foustková

(20. 10. 1861 Brno – 7. 3. 1942 Praha)

Bronislava Herbenová byla učitelka, překladatelka (knižně uveřejněné se podařilo dohledat výhradně překlady z ruštiny, v periodickém tisku však i překlady z francouzštiny – viz příloha 1) a autorka knih pro mládež (Secká 2012, s. 75). Literární archiv Památníku národního písemnictví přímo uvádí, že svou literární kariéru zahájila překladem z ruštiny. Od roku 1901 pak v *Besedách času*, kde vedla Dětský koutek, vycházely její prózy pro mladé čtenáře (Literární archiv Památníku národního písemnictví nedatováno). V *Besedách času* vycházely také její povídky a literární studie (Forst 1993, s. 152). Lze tedy konstatovat, že u této členky AKD překladatelská činnost autorství předcházela.

Růžena Jesenská

(17. 6. 1863 Praha – 14. 7. 1940 Praha)

Byla básnička, prozaička a autorka divadelních her. Přispívala například do *Lumíru*, *Světozoru* a *Květů* (Secká 2012, s. 86). Je autorkou jednoho z mála dohledaných překladů poezie, jedná se *Výbor básní* ukrajinského básníka T. Ševčenko. Zároveň jde o její jediný dohledaný překlad. Podle *Lexikonu české literatury* začala verše soustavněji publikovat v 80. letech 19. stol. v časopisech pro děti a mládež (Forst 1993, s. 518). Zmíněný překlad vyšel v roce 1900, autorská tvorba tedy pravděpodobně předcházela překladatelské činnosti.

Marie Kalašová

(26. 11. 1854 Horní Beřkovice – 17. 2. 1937 Praha)

Marie Kalašová byla spisovatelka a překladatelka především z italštiny a francouzštiny. Psala články, úvahy a úvody k překladům věnované překládaným autorům a jejich dílu (Secká 2012, s. 88). Přeložila mnoho dramát Maurice Maeterlincka. Publikovala také verše i prózy, podle *Lexikonu české literatury* je však těžištěm její literární tvorby překladatelská činnost (Forst 1993, s. 622).

Bohumila Klimšová

(7. 12. 1851 Polička – duben 1917 Nový Hradec Králové)

Psala především knihy pro děti, byla překladatelka z francouzštiny a němčiny, folkloristka, spoluautorka učebnice vyšívání a redaktorka periodika *Škola ženských prací ručních* (Národní knihovna ČR 2007–2020)³¹. Překladatelské činnosti se začala věnovat na podnět budoucího švagra F. Zákrejse (Forst 1993, s. 727). Na základě dostupných informací lze konstatovat, že překlad (první, *Malíři: Veselohra ve 3 dějstvích* od Adolf von Wilbrandta, byl vydaný v roce 1875) předcházela její vlastní knižně publikované tvorbě a dle informací z *Lexikonu české literatury* též jejím příspěvkům do periodického tisku (Forst 1993, s. 727). Oba její dohledané knižně uveřejněné překlady jsou překlady dramát (viz příloha 1).

Paulina Králová, provd. Šafaříková

(11. 4. 1836 Praha – 30. 3. 1920 Praha)

Na základě dohledaných překladů se zdá, že překládala především z angličtiny. Kromě překladu se věnovala také popularizaci astronomie, například v roce 1897 napsala a vydala *Dějiny dalekohledu*. Dohledané překlady vyšly dříve než publikace týkající se astronomie, vzhledem ke zcela odlišným tématům (mezi jejími překlady jsou dva romány – *Lampářova schovanka* od Mary Kummings, 1872 a *Waverley, aneb, Před šedesáti lety* od Waltera Scotta, přeloženo s Dorou Hanušovou, 1875 – a jedna publikace o ošetřovatelství, *Miss Florence Nightingale-ovy Kniha o ošetřování nemocných*, 1874) je však souvislost těchto činností diskutabilní.

³¹ Tímto způsobem zde odkazuji k Databázi národních autorit.

Eliška Krásnohorská (Alžběta Pechová)

(18. 11. 1847 Praha – 26. 11. 1926 Praha)

Eliška Krásnohorská byla básnířka, prozaička, literární kritička, libretistka (významně pro Bedřicha Smetanu) a překladatelka. Zasadila se o zrod prvního dívčího gymnázia Minerva a byla dlouholetou redaktorkou *Ženských listů* (Heczková 2009, s. 288). Byla též zakládající členkou AKD. Věnovala se rovněž tvorbě pro mládež a dospívající dívky. Její překladatelská činnost se soustředila mimo jiné na klasická díla evropského romantismu (Secká 2012, s. 107), dohledané překlady jsou z angličtiny, francouzštiny, němčiny, polštiny a ruštiny (viz příloha 1). Jak již bylo zmíněno výše, je jednou z mála členek AKD, které se věnovaly překladu poezie. Podle *Lexikonu české literatury* do literatury vstoupila v roce 1863, kdy se její verše začaly objevovat v *Lumíru* (Forst 1993, s. 940). U Krásnohorské především básnický překlad představuje vrcholnou literární práci. Vnímalá ho jako básnický tvůrčí akt – například roku 1874 zařadila svůj překlad úryvku z Byronovy *Childe Haroldovy pouti* do druhého vydání své první vlastní sbírky *Z máje žití* (Kalivodová 2010, s. 120).

Pavlna Křížková Filipová, pseudonym P. M. Chorušická

(1850–1923)

Pavlna Křížková Filipová byla švagrová Josefy Náprstkové (manželky Vojty Náprstka) a Barbory Šimáčkové, která je zmíněna níže. Působila jako jednatelka výboru Libuše (Secká 2012, s. 75). Některé její překlady vyšly ve vydavatelství Františka Šimáčka nákladem *Posla z Prahy*, a mnohé též v knihnici Libuše, kterou založila Šimáčková (viz příloha 1). Překládala především dobově populární romány švédských spisovatelek a v menší míře také literaturu anglickou.

Johanna Kuffnerová

(14. 2. 1853 Blatná – 21. 12. 1911 Praha)

Byla novinářka, autorka povídek pro mládež, překladatelka z francouzštiny a byla též aktivní v ženském hnutí (Secká 2012, s. 94). Vyučovala francouzštinu ve škole Ženského výrobního spolku a zavedla též kurzy francouzštiny pro učitelky (Forst 1993, s. 1049). Přispívala také do *Ženských listů* (Heczková 2009, s. 288). Její povídky pro mládež byly výchovného rázu a vycházely časopisecky (Forst 1993, s. 1049). Dle dohledaných překladů se zdá, že překládala především francouzskou beletrii, *Lexikon české literatury* pak uvádí, že překládala poučné příběhy pro mládež (měla tedy stejné

překladatelské zaměření jako ve vlastní tvorbě) a katolicky orientovanou literaturu (Forst 1993, s. 1049).

Božena Kvapilová, roz. Justová

(31. 5. 1859 Praha – 10. 8. 1925 Praha)

Byla autorka knih pro děti a mládež a divadelních her, překladatelka z polštiny a ruštiny a malířka (Secká 2012, s. 87). Podle *Lexikonu české literatury* svou literární kariéru zahájila v roce 1879 překlady polských a ruských básníků pro *Lumír*, *Ruch* a *Květy*. Její vlastní tvorba pro děti vycházela nejdříve rovněž časopisecky (Forst 1993, s. 1080).

Barbora Ledvinková

(10. 2. 1840 Praha – 1922 Praha)

Byla pedagožka, autorka odborných publikací z oboru mateřského školství a povídek a básní pro děti (Národní knihovna ČR 2007–2020). Přispívala také do pedagogických časopisů (Secká 2012, s. 96). Všechny její dohledané překlady se týkají rovněž předškolní výchovy (viz příloha 1) a první z nich (*Rady řídícím pěstounkám ve školách mateřských* od Marie Pape-Carpantier z roku 1877) předchází jejím vlastním publikacím (první, *Nástin vývoje opatroven, školek a mateřských škol*, vyšla v roce 1887), alespoň pokud jde o díla vydaná knižně.

Marie Majerová, roz. Bartošová, provd. Stivínová, Tusarová

(1. 2. 1882 Úvaly – 16. 1. 1967 Praha)

Marie Majerová byla autorka povídek, sociálních románů a fejetonů, publicistka, překladatelka a divadelní kritička (Opelík 2000, s. 65). První verše a povídky uveřejnila během svého pobytu ve Vídni v letech 1904 až 1906 v sociálně demokratickém tisku (Secká 2012, s. 98). První dohledaný (knižně uveřejněný) překlad vyšel v roce 1906 (Octave Mirbeau, *Kalvarie*). O dílech uveřejněných v periodickém tisku však nemám žádné bližší informace. Všechny její dohledané překlady jsou z francouzštiny, jedná se především realistickou prózu (Balzac, Flaubert – viz příloha 1). Většina jejího vlastního i překladového díla poté spadá do doby následující sledované období.

Pavla Maternová, roz. Škampová

(14. 12. 1858 Praha – 19. 4. 1923 Praha)

Byla autorka knih pro děti, básnířka, literární kritička, překladatelka (dle dohledaných děl především polské literatury, ale našla jsem také překlady z francouzštiny i ruštiny),

zakládající členka spolku Minerva, redaktorka *Ženského světa* a knihovny Dívčím srdcím a přispívala například do *Ženských listů* (Heczková 2009, s. 290). Z informací o jejím díle dostupných v *Lexikonu české literatury* vyplývá, že její vlastní tvorba předcházela překladatelské činnosti, alespoň pokud jde o knižní publikace – první vlastní uvedené dílo je *Dárek hodným dítkám* z roku 1889 (Opelík 2000, s. 158), první dohledaný překlad s jistou datací pak *Novely Marie Konopnické* z roku 1898. Tomu nasvědčuje i fakt, že podle informací Literárního archivu Památníku národního písemnictví začala psát do dětských časopisů ještě pod dívčím jménem (nedatováno), zatímco všechny dohledané překlady publikovala již pod jménem Maternová (viz příloha 1).

Antonie Melišová-Körschnerová

(13. 9. 1833 Budín, Maďarsko – 7. 2. 1894 Sezemice)

Byla autorka poezie a humoresek, redaktorka časopisu pro ženy *Lada*³², překladatelka z francouzštiny (dle dohledaných děl překládala především romány – viz příloha 1). V letech 1869–1894 také překládala z němčiny módní časopis *Bazar* (Secká 2012, s. 101). Svou literární činnost podle *Lexikonu české literatury* zahájila v roce 1860 vlasteneckými básněmi publikovanými v *Lumíru*, *Boleslavanu* a *Daliboru*. První (časopisecky uveřejněný) překlad, který se mi podařilo dohledat, vyšel v roce 1863 v *Ladě* (*Poklesek rodičů*, Madame Urbaine-Ratazzi). Zdá se tedy, že vlastní tvorba předcházela překladatelské činnosti, je však opět nutné poznamenat, že o překladech uveřejněných v periodickém tisku nemám všechny informace.

Pavla Moudrá, provd. Mucková, Albieriová

(26. 1. 1861 Praha – 10. 9. 1940 Praha)

Byla autorka povídek didaktického rázu pro dívky, cestopisných a vzpomínkových próz, překladatelka, fejetonistka, publicistka a redaktorka *Lady* (Heczková 2009, s. 291). Věnovala se přednáškové činnosti a byla aktivní v ženském, mírovém, abstinentním, vegetariánském a teosofickém hnutí a také například v hnutí na ochranu zvířat (Opelík 2000, s. 336) – jak již bylo zmíněno výše, toto zaměření se promítalo i do její překladatelské činnosti, především do překladů nebeletristických textů. Podle *Lexikonu české literatury* její literární význam vychází právě z jejího překladového díla (Opelík 2000, s. 336). Pavla Moudrá přeložila ze všech členek AKD nejvíce knižně

³² Čtrnáctideník *Lada* začal vycházet v roce 1861, jako vůbec první český ženský časopis (Bahenská 2005, s. 35).

publikovaných děl, i přesto, že její první dohledaný překlad je z roku 1897 (John Lubbock, *Krásy přírody a divy světa, ve kterém žijeme*), a vyšel tedy 13 let před koncem sledovaného období. Kromě zmíněných nebeletristických textů hojně překládala anglickou, francouzskou, švédskou i německou beletrii (viz příloha 1). Leona Dolečková ve své diplomové práci o Pavle Moudré (kde je dostupných mnoho dalších informací o Moudré a její činnosti) uvádí, že její autorská tvorba sestává především z nebeletristických textů a že původních uměleckých děl vytvořila méně, i proto, že veřejný ohlas neodpovídal jejím očekáváním (Dolečková 2009, s. 11). Dále také zmiňuje, že podle dostupných záznamů vyšel Moudré první článek v roce 1881 ve *Světozoru* a soustavněji se psaní začala věnovat v druhé polovině 80. let (Dolečková 2009, s. 12). První překlad Moudré, který se mi podařilo dohledat, byl uveřejněn v roce 1882 v *Zábavných listech* (Louis Clodion, *Keř bílých růží*) – jak již však zaznělo výše, o překladech publikovaných v periodickém tisku nemám kompletní informace, nelze proto s jistotou říci, že se jedná opravdu o první překlad.

Berta Mühlsteinová

(30. 7. 1841 Velvary – 24. 8. 1887 Praha)

Byla prozaička a básnířka, autorka knih určených dospívajícím dívkám a publicistka (Heczková 2009, s. 291). Byla také jednatelka AKD a autorka přednášek o ženské emancipaci (Opelík 2000, s. 357). Knižně vydané se od ní podařilo dohledat pouze dva překlady, v obou případech se jedná o francouzské drama, jehož autorem je Eugène Scribe (*Poručník: charakterní obraz v jednom jednání*, 1871 a *Kmotr: fraška v jednom jednání*, 1877). Podle Neudorflové se však kromě překladu z francouzštiny věnovala též překladu z angličtiny a své překlady uveřejňovala v soudobých časopisech (Neudorflová 1999, s. 96). Dle dostupných informací se vlastní tvorbě věnovala již před překladem – její první verše, věnované Boženě Němcové po její smrti, se objevily v *Ladě* v roce 1862 (Špecinger 1984, s. 21), její první dohledaný překlad je z roku 1871, jak je již zmíněno výše.

Teréza Nováková, roz. Lanhausová

(31. 7. 1853 Praha – 13. 11. 1912 Praha)

Byla autorka realistických románů a povídek, především z lidového prostředí východních Čech (Secká 2012, s. 95), etnografka, publicistka, redaktorka *Ženského světa* a také byla aktivní v ženském hnutí (Heczková 2009, s. 291). Jako publicistka se

zasazovala o rovnoprávnost žen a psala fejetony a literární recenze (Opelík 2000, s. 586). Publikovala též odborné národopisné spisy (jako *Kroj lidový a národní vyšívání na Litomyšlsku*, 1890). Alespoň pokud jde o knižní publikace, její vlastní tvorba předcházela překladu (první je povídka *Na saních* z roku 1885 a překlad pak *Vojín Petr Halket v zemi Mashonů* od Olive Schreiner z roku 1898) – a také nad překlady výrazně převažuje (překlady se ve sledovaném období podařilo dohledat pouze dva – viz příloha 1).

Barbora Pazderníková

(1. 12. 1858 Praha – 30. 4. 1925 Praha)

Byla učitelka, autorka pedagogických statí a překladatelka z francouzštiny (Národní knihovna ČR 2007–2020). Na základě dohledaných překladů se zdá, že překládala především francouzské povídky pro děti a mládež (viz příloha 1), žádné další informace se mi o ní však nepodařilo zjistit.

Gabriela Pfeifrová

(8. 5. 1851 Praha – datum úmrtí není k dispozici)

Byla pedagožka, autorka prací z tohoto oboru (Národní knihovna ČR 2007–2020) a také příruček ručních prací. Přispívala do *Časopisu učitelek*, *Lady* a do Ottova slovníku naučného (Secká 2012, s. 108). Je rovněž autorkou divadelní hry *Dítka Boleslavovy* (1904). Podařilo se mi dohledat dva její překlady – *Dr. Jana Crüger-a Přírodopyt pro školy obecné z němčiny* (1877) a *Výběr národního českého vyšívání z Českého průmyslového musea Náprstkových* do němčiny (1893). Oba se tedy týkají buď pedagogiky, nebo ručních prací.

Vlasta Pittnerová, provd. Weymelková

(1. 1. 1858 Polná – 8. 3. 1926 Praha)

Byla autorka oblíbených povídek a románů s výchovným zaměřením v duchu katolické morálky z okolí Žďáru nad Sázavou (Opelík 2000, s. 935). Psala také divadelní hry a prózy pro mládež (Secká 2012, s. 108). Podařilo se mi dohledat pouze jeden překlad, *Odzbrojte!* od Berthy von Suttner z roku 1896. Její vlastní tvorba knižně vycházela již od roku 1892 (*Na rychtě: obrázek ze života našeho lidu*).

Sofie Podlipská, roz. Rottová

(15. 5. 1833 Praha – 17. 12. 1897 Praha)

Byla publicistka a autorka povídek a románů inspirovaných údělem ženy v měšťanské společnosti, výchovných povídek pro dospívající dívky, knih a loutkových her pro děti a pedagogických statí (Secká 2012, s. 109). Překládala z francouzštiny, především romány George Sand (viz příloha 1). Věnovala se také osvětové činnosti a byla aktivní v ženském hnutí – byla zakládající členkou AKD, pracovala a přednášela v Ženském výrobním spolku i mnoha dalších organizacích (Heczková 2009, s. 292). Od roku 1872 byla redaktorkou edice Ženská bibliotéka (nákladem J. Otty). Její verše byly poprvé uveřejněny v roce 1858 v almanachu Máj (Secká 2012, s. 109), první dohledané překlady vyšly v roce 1863 v *Lumíru* (George Sand, *Malá Fadetka* a Jules Michelet, *Kosciuzsko*).

Miloslava Procházková, roz. Kramářová

(21. 7. 1844 Vysoké n. Jizerou – 23. 4. 1923 Olomouc)

Byla spisovatelka a redaktorka, přednášela a po smrti manžela vedla jeho knihtiskárnu. Roku 1884 založila a 10 let redigovala čtrnáctideník *Domáci hospodyně*. V roce 1888 založila též měsíčník pro dívky *Včelka* (Secká 2012, s. 111). Je také autorkou publikací týkajících se kulturní historie a národopisu (*O důležitosti kroje národního*, 1886 nebo *Illustrované pověsti moravské*, 1892). Její jediný dohledaný překlad, konkrétně povídek pro děti *Přítel malých* od Arnauda Berquin, vyšel v roce 1874, dříve než zmíněné publikace i před založením zmíněných periodik – je ovšem opět otázkou, zda spolu tyto činnosti souvisely.

Marie Radoňová, roz. Bosáčková, pseudonym Maryša Šárecká

(6. 12. 1890 Praha – 15. 10. 1958 Praha)

Byla autorkou románů, povídek, básní a například i kulturně historických studií (Secká 2012, s. 112). Byla též redaktorkou *Ženských listů* (Heczková 2009, s. 296). Většina jejího díla spadá do doby po sledovaném období. Její první dílo, *Stín padl na duši*, bylo publikováno v roce 1908, když jí bylo 18 let. Její první a zároveň jediný dohledatelný překlad vyšel o rok později (Jean-Marie Roland de La Platière, *Paměti*). Nelze tedy říci, že by překlad předcházel její autorské tvorbě, věnovala se mu však pouze na začátku své literární kariéry (alespoň pokud jde o knižně vydávaná díla).

Anna Řeháková

(16. 7. 1850 Praha – 27. 5. 1937 Praha)

Byla pedagožka, psala cestopisné črty, výchovné povídky pro mládež, eseje, romány a memoáry a přispívala do mnoha časopisů, jako byly *Lumír*, *Květy*, *Osvěta*, *Ženské listy* a další (Secká 2012, s. 116). Byla aktivní v ženském hnutí, mimo jiné předsedala Spolku českých učitelek (Heczková 2009, s. 293). Alespoň pokud jde o díla uveřejněná knižně, její vlastní tvorba (první dohledatelné: *Postojna: cestopisný obrázek z Kraňska*, 1886) předcházela překladatelské činnosti (první překlad je *Utrpení na pozemské pouti: okruh báchorek* od Carmen Sylva z roku 1901). Její vlastní tvorba nad překladem také výrazně převažovala, ve sledovaném období jsem dohledala pouze dva knižně publikované překlady, oba z němčiny).

Eliška Řeháková

(29. 1. 1846 Praha – 31. 3. 1916 Praha)

Byla publicistka, pedagožka, spisovatelka a překladatelka. Psala črty ze života žen a školní metodické příručky a byla také aktivní v ženském hnutí (Heczková 2009, s. 293). Podílela se na založení Spolku českých učitelek a byla členkou spolku Minerva (Opelík 2000, s. 1384). Překládala z francouzštiny a italštiny, především beletrii (viz příloha 1). Podle *Lexikonu české literatury* překládala „převážně díla soustředěná na svět ženy, psychologii lásky a rodinná dramata“ (Opelík 2000, s. 1384). Mezi členkami AKD patří k těm, které ve sledovaném období přeložily nejvíce knižně vydaných děl.

Vilemína Seidlová, roz. Sokolová

(4. 1. 1859 Kostelec nad Orlicí – 12. 9. 1941 Praha)

Byla autorka knih pro děti a mládež, publicistka a esejistka a také se angažovala v ženském hnutí (Heczková 2009, s. 294). Působila ve Spolku českých učitelek a v Minervě (Merhaut 2008, s. 257). Ve svých prózách, verších a hrách pro děti a mládež se snažila posilovat jejich vztah k vlasti a přírodě (Merhaut 2008, s. 257). Přispívala básněmi a povídkami do *Ženských listů* i dalšího tisku. Psala také články o ženském hnutí, slovanské vzájemnosti a česko-slovenských vztazích. Je též autorkou sbírek básní pro děti (Secká 2012, s. 119.). Její vlastní tvorba vycházela dříve než její překlady, alespoň pokud jde o knižně publikovaná díla (v Souborném katalogu ČR je první dohledatelné dílo *Mateří douška* z roku 1889 a první překlad s jistou datací *Proti proudu* od Eleny Maróthy-Šoltésové z roku 1897).

Emilie Schmutzrová

(13. 1. 1860 Zábřeh – 9. 8. 1939 Praha)

Byla básnířka, prozaička a pedagožka. Psala pedagogické a historické spisy (Národní knihovna ČR 2007–2020) a redigovala časopisy *Škola mateřská*, *Rozhledy pro lidumilství*, *Škola ženských ručních prací* a další (Secká 2012, s. 117). Pedagogickému zaměření odpovídá i její jediný dohledaný překlad – *Dr. B. Bolzana Logika v kratičkém výtahu pro soukromé vyučování útlé mládeže* (1883).

Bohuslava Sokolová

(4. 3. 1860 Kostelec nad Orlicí – 26. 12. 1941 Praha)

Bohuslava Sokolová byla pedagožka a publicistka. Byla také aktivní v ženském hnutí (Secká 2012, s. 119). Je rovněž autorkou přednášek pro spolek Minerva (*O zodpovědnosti žen v životě národním*, 1891). Její jediný dohledaný překlad je překlad ukrajinské novely *Na dně* od Ivana Franka z roku 1892 (jedná se o jeden z celkových dvou překladů z ukrajinštiny, které se od členek AKD podařilo dohledat).

Karolina Světlá, Johanka Rottová, provd. Mužáková

(24. 2. 1830 Praha – 7. 9. 1899 Praha)

Karolina Světlá byla významná spisovatelka, kritička a publicistka. Byla aktivní v ženském hnutí – byla zakládající členkou AKD, Ženského výrobního spolku a dalších institucí (Heczková 2009, s. 295). Dle dostupných informací se zdá, že se Světlá překladatelské činnosti nevěnovala (nepodařilo se například dohledat žádné knižně vydané překlady), uvádím ji zde však z toho důvodu, že její tištěná prvotina, novela *Dvoji probuzení*, jež vyšla v almanachu *Máj* v roce 1858, je překladem její vlastní práce³³, kterou původně napsala ve francouzštině (Macek 1981, s. 427). Světlá práci původně nepsala s uměleckým záměrem, ale aby si procvičila francouzštinu. Vítězslav Hálek ji poté požádal o příspěvek do připravovaného almanachu, a tak pro něj práci přeložila a převedla do českého prostředí (Macek 1981, s. 428). Světlá sama o vzniku této práce napsala: „Za několik dní měl Hálek můj román přeložený, zlokalizovaný, zkrácený v rukou“ (Světlá 1959, s. 145).

³³ Zajímavé je také to, že v literární pozůstalosti její sestry Sofie Podlipské je též uložen překlad Podlipské vlastní povídky *Tajemství ve staré truhle* do francouzštiny.

Barbora Ludmila Šimáčková, roz. Křížková

(4. 11. 1844 Praha – 4. 7. 1879 Praha)

Byla sestra Josefy Náprstkové, zakladatelka ženského vydavatelského spolku Libuše³⁴, vedoucí obchodu se šicími stroji, autorka fejetonů a článků do *Posla z Prahy*, kterého vydával její manžel, nakladatel a knihtiskař František Šimáček, zakládající členka AKD a překladatelka z angličtiny a ruštiny (Secká 2012, s. 123). „Průmyslově“ iniciativní Šimáčková-Křížková, blízká Náprstkovi, tlumočila jeho anglosaský vliv (Bahenská 2005, s. 104–108). Pro Americký klub dam si připravila přednášku výhradně o Angličankách a Američankách v umění a vědě 18. a 19. století pod názvem *Vynikající ženy mimo rodinný kruh*, která vyšla roku 1872 tiskem (Bahenská 2005, s. 108).

Amalie Jiřina Šnajdaufová Čadová

(15. 3. 1856 Praha – 27. 4. 1936 Praha)

Byla spisovatelka a funkcionářka Spolku českých učitelek (Secká 2012, s. 70) a také zakladatelka a redaktorka časopisu *Zdraví: list praktického zdravotnictví* (Národní knihovna ČR 2007–2020), který vycházel od roku 1895 (údaj ze Souborného katalogu ČR). Podařilo se dohledat pouze jeden překlad, který vyšel roku 1904 (Carl Heinrich Stratz, *Tělo dítěte*), a týkal se také oblasti zdravotnictví. Překlad pravděpodobně tedy nebyl její hlavní činností, ale volba textu pro překlad nejspíše souvisela s její redaktorskou činností.

Klára Špecingerová, provd. Baušová

(9. 3. 1860 Zvoleněves u Slaného – 27. 4. 1918 Praha)

Byla první česká knihovnice z povolání, překladatelka z angličtiny a ruštiny, bibliografka a publicistka. Ztratila oba rodiče a ve dvanácti letech se jí ujali Náprstkoví, díky čemuž mohla studovat ve škole Ženského výrobního spolku. V roce 1874 začala pomáhat v Náprstkově knihovně, a stala se tak průkopnicí, protože ženy v této oblasti doposud nepracovaly (Bahenská 2005, s. 19). V rámci toho zaměstnání dokončila souborný seznam českých knih a připravovala též scrapbook zaměřený na ženskou otázku. V roce 1887 se pak provdala za Pavla Bauše, čímž její knihovnická práce skončila. I nadále se však věnovala spolkové činnosti a pořádala literární setkání, neměla však již placené zaměstnání. V roce 1896 také pro *Památník třicetileté činnosti*

³⁴ Spolek vznikl v roce 1872 a nakladatelsky ho zajišťoval její manžel František Šimáček (Muchka 2018, s. 41). Knihovna Libuše byla určena ženám a měla podtitul „Matice zábavy a vědění, pečující o ušlechtilé zábavné čtení“ (Šimeček a Trávníček 2014, s. 215).

bývalého Amerického klubu dam v Praze, který obsahuje text Sofie Podlipské o historii klubu, vypracovala statistické přehledy činnosti klubu (Bahenská 2005, s. 19). Psala rovněž do *Rozhledů literárních* a do *Ruchu* o anglické literatuře (Secká 2012, s. 124). Publikovala fejetony v *České politice*. Z anglické literatury překládala soudobou realistickou literaturu, zejména H. Conwaye, pro *Národní listy* překládala fejetony a pro *Lumír* literaturu ruskou. Překladau se věnovala i z bibliografického hlediska, pořídila mimo jiné první český soupis překladů z ruštiny i angličtiny (Merhaut 2008, s. 706).

Božena Veselá, provd. Frídová

(1. 8. 1853 – 8. 11. 1938 Praha)

Božena Veselá byla spisovatelka a překladatelka, publikovala v *Lumíru*, *Ženském světě*, *Květech* a dalších periodikách (Secká 2012, s. 129). Většina jejích překladů, které se podařilo dohledat, vyšla rovněž v periodickém tisku. Knižně vydaný byl ve sledovaném období pouze jeden překlad, *Novelly a povídky* od Alfreda de Musseta, publikovaný roku 1903. Jedná se především o překlady francouzských autorů. Její prvotinou byla novela nazvaná *Helena* publikovaná v roce 1880 v *Lumíru* (Matějková 2011, s. 90). První dohledaný překlad vyšel rovněž v *Lumíru* v roce 1882 (Alexandre Dumas – *Poprava v Piroche*), jak již však bylo uvedeno výše, o překladech uveřejněných v periodickém tisku zdaleka nemám vyčerpávající informace.

Adéla Volfová

(3. 10. 1846 Jindřichův Hradec – 20. 2. 1940 Praha)

Adéla Volfová byla herečka, dramatička a překladatelka. Byla angažovaná u několika divadelních společností, působila například v Plzni (Secká 2012, s. 130). Od roku 1873 byla členkou Prozatímního divadla a později Nového českého divadla a Národního divadla (Databáze Albína n. d). Poté, co se usadila v Praze, začala studovat jazyky a věnovat se překladau (Secká 2012, s. 130). Překládala divadelní hry, ale i povídky pro děti a mládež.

Závěr

Jak vyplývá z výše uvedených informací, u některých členek AKD překladatelská činnost předcházela vlastní literární činnosti (například u Bronislavy Herbenové, Elsy Gollerové a dalších) a je možné, že pro ně překlad sloužil jako způsob, jak proniknout do literárního světa. U dalších členek však byla situace opačná a původní tvorbě se věnovaly dříve než překladau. U mnoha členek AKD bohužel nebylo možné otázku

jednoznačně zodpovědět, z důvodu nedostatku informací o překladech a vlastních dílech publikovaných v periodickém tisku. Obecně lze však konstatovat, že některé členky se překladačtví věnovaly spíše okrajově a zaměřovaly se především na svou vlastní tvorbu (za nejvýraznější příklad zde lze možná považovat Karolinu Světlou, od které se podařilo dohledat pouze překlad její vlastní práce), u jiných byl překlad naopak vrcholem jejich literární tvorby (například u Elišky Krásnohorské). Některé další členky AKD se primárně věnovaly zcela jiné činnosti – jako Anna Bayerová, která psala a překládala texty týkající se svého oboru, tedy lékařství. Je tedy přinejmenším problematičtější přijmout tezi Sherry Simon (1996) o vstupu žen do literatury prostřednictvím překladačtví za určující, nicméně lze sledovat, že u mnoha členek AKD překladačtví zvyšovalo jejich intelektuální, literární i společenský veřejný vliv.

6. Translatologické analýzy

Tato část práce bude věnována translatologické analýze dvou překladů. Rozhodla jsem se v analýzách soustředit pouze na překlady beletrie, jelikož ty byly mezi dohledanými překlady členek AKD nejvíce zastoupené, jak je popsáno výše ve 4. kapitole. Ze stejného důvodu jsem se rozhodla zaměřit na dobově populární autory. Zároveň jsem se chtěla soustředit spíše na překladatelky, jejichž překladatelské činnosti se zatím mnoho prací nevěnovalo – z toho důvodu jsem se rozhodla neanalyzovat překlady nejpłodnějších překladatelek mezi členkami AKD, jako byly Pavla Moudrá nebo Eliška Krásnohorská³⁵. Pro analýzu jsem proto zvolila jeden překlad Kláry Špecingerové-Baušové, konkrétně *Povídku o jednom sochaři* od Hughy Conweye, a jeden překlad Pavliny Křížkové Filipové, *Tajemství Lady Audleyové* od Mary Elizabeth Braddon. Obě překladatelky mezi členkami AKD stále patří mezi ty, od kterých se podařilo dohledat vyšší počet překladů (Špecingerová je autorkou 6 dohledaných překladů a Křížková 8 překladů – viz podkapitola 4.2.4). Zároveň jsou obě výrazně spjaty s okruhem Vojty Náprstka, jak bylo popsáno v předchozí kapitole.

Cílem této kapitoly je pomocí translatologické analýzy doplnit obraz o překladatelské činnosti těchto dvou členek. S přihlédnutím k rozsahu práce půjde o stručné analýzy, na základě pouze několika zvolených úryvků – které ovšem budou voleny tak, aby zachycovaly výrazné rysy daných textů a pocházely rovněž z různých částí analyzovaných děl. Vzhledem k tomuto zaměření nebudou výsledky analýz vypovídat o překladatelské činnosti členek AKD obecně, pouze o těchto dvou konkrétních překladech. *Tajemství Lady Audleyové* je poměrně rozsáhlý román rozdělený do tří částí, analýza se s přihlédnutím k rozsahu práce bude soustředit pouze na první část.

Při analýze budu vycházet především z modelu Gideona Touryho (1995) Hlavním cílem analýz pak bude pokud možno zjistit, zda se překladatelky přiklonily spíše k adekvátnosti (tj. k normám výchozího textu), či k přijatelnosti (tj. normám cílové literatury). Budu také sledovat, zda při překladu případně došlo oproti originálu ke krácení či jiným úpravám – jak již zaznělo ve čtvrté kapitole, mezi dohledanými překlady členek AKD se objevovaly úpravy děl pro děti a mládež. Tento jev se však

³⁵ Literární i překladatelské činnosti Elišky Krásnohorské se věnuje Eva Kalivodová se své knize *Browningová nebo Klášterský? Krásnohorská nebo Byron? O rodu v životě literatury* (Kalivodová 2010). O obou zmíněných překladatelkách také, jak zaznělo výše, již existují diplomové práce zaměřené na jejich překladatelskou činnost: *Překlady jako součást tvorby Pavly Moudré* (Dolečková 2009) a *Eliška Krásnohorská jako překladatelka z angličtiny* (Ptáčková 1988).

netýkal pouze dětské literatury. Eva Kalivodová ve svém článku *Romantika, klasičnost a gender v českých překladech Waltera Scotta* uvádí, že Dora Hanušová s Paulinou Královou při překladu Scottova románu *Waverley* přistupují ke krácení, a jejich verze je tak stručnější a dějovější než originál (Kalivodová 2005, s. 55 a 57).

V souladu s Touryho modelem budu nejdříve číst překlad jako dílo cílové literatury a poté přistoupím k porovnání segmentů překladu a původního textu. Jak již zaznělo v úvodní kapitole, Touryho model je čistě deskriptivní, možnost určitého zhodnocení překladu však v tomto případě považuji za přínosnou, a budu proto vycházet také z Levého (1998) a Popoviče (1975). V průběhu analýzy budu uvádět příklady z textu originálu, označené zkratkou O, a z textu překladu, označené P.

Před samotnou analýzou je také nutno zmínit, že se mi bohužel nepodařilo zjistit, z jakých vydání byly překlady pořízeny. V případě *Lady Audley's Secret* jsem však měla k dispozici vydání, jež obsahuje i poznámky o publikační historii textu a o edičních úpravách, kterými text v různých vydáních prošel. Podle informací zde uvedených k jediným výrazným změnám došlo ve třetím vydání románu, ve kterém autorka přidala několik pasáží do poslední části (Pykett 2012, s. xxx). Tyto změny by se proto neměly týkat analyzovaných úryvků. Překlad Křížkové Filipové tyto pasáže obsahuje také, a zároveň neobsahuje pasáž, která se objevila pouze ve verzi románu vydávané na pokračování v časopise *Sixpenny Magazine*. Lze proto konstatovat, že Křížková Filipová při překladu vycházela nejspíše ze třetího či některého pozdějšího vydání. O analyzované povídce Hugh Conweye se mi bohužel obdobné informace získat nepodařilo.

6.1 Hugh Conway – Povídka o jednom sochaři

Hugh Conway, vlastním jménem Frederick John Fergus (1847–1885), byl britský spisovatel, autor především povídek a románů (Kent, 2013). Jednalo se o dobově populárního autora (Merhaut 2008, s. 706). Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, Špecingerová přeložila několik Conwayových děl. Kromě analyzované povídky (která byla vydaná v souboru s druhou prózou nazvanou *Ostny a hroty*) od něj přeložila také *Chmurné dny* (1885) a *Životu navrácena* (1885). Analyzovaná *Povídka o jednom sochaři* vyšla v překladu v roce 1886, originál, *The Story of a Sculptor*, byl publikován předcházejícího roku.

Jak napovídá název povídky, ústřední postavou příběhu je sochař, Gerald Leigh. V povídce je z hlediska děje patrný předěl, první část se totiž soustředí především na

Geraldova otec, farmář Abrahama, který si se svým synem neví rady, protože Gerald nechce pomáhat na farmě, ale přeje si být sochařem. Abraham se proto rozhodně poradit s majitelem půdy, na které se farma nachází, panem Herbertem. Poté, co si pan Herbert prohlédne některé z Geraldových soch, dospěje k názoru, že Gerald má nadání a měl by sochařství studovat. Gerald proto odjede studovat do Londýna. Následně se děj velmi rychle posouvá o několik let dopředu, Gerald dospěje, stane se sochařem a zamiluje se do dcery pana Herberta, Evženie. Pan Herbert zemře a bratr Evženie nesouhlasí s tím, aby si Gerald vzala, především kvůli jeho společenskému postavení. Evženie je nejdříve odhodlaná se za Geralda provdat, nakonec se však nechá bratrem přesvědčit a zasnoubí se s bohatým sirem Ralphem. Den před svatbou ale opět změní názor a chce se ke Geraldovi vrátit, v jeho atelieru však najde jinou ženu. Celý příběh končí, když se o několik let později nešťastně vzdaná Evženie v novinách dočte, že Gerald kvůli ní spáchal sebevraždu.

První úryvek, který jsem zvolila na analýzu, pochází ze samého začátku povídky. Obsahuje poměrně dlouhou pasáž v pásmu vypravěče a poté část v pásmu postav. Druhý zvolený úryvek pak pochází z druhé poloviny povídky a jedná se o rozhovor Evženie s jejím bratrem, obsahuje proto především přímé řeči. Oba úryvky z překladu i originálu jsou k dispozici v příloze 2.

Povídka je psána er-formou, vševědoucí vypravěč na některých místech přímo vstupuje do textu a čtenáře oslovuje (ne v analyzovaných úryvcích, ale na jiných místech v textu, například na samém začátku: „Čtenáři můj milý, zastav se v kostelíku, nebo nezastav, jak ti nitro tvé káže...“ – „Visit it or not, according to your inclination...“). Po porovnání s originálem vidíme, že oslovení čtenáře do textu překladatelka dodala. Je ovšem možné, že šlo o snahu kompenzovat ztrátu vypravěčského hlasu v následující větě, která se v textu nachází jen o pár odstavců níže: „At the time I write of it...“ – „V době, ve které počíná vypravování toto...“.

Vyprávění je převážně v minulém čase („...klidný výraz se uhostil na tváři Abrahama Leigha...“ (P: úryvek 1), „Tváře se mu vyjasnily a on naklonil se k zemi...“ (P: úryvek 1), „Paní Cathcartová vykonala svoji povinnost.“ /P: úryvek 2/), na některých místech se však objevuje i čas přítomný:

P (úryvek 1): *A jelikož i obilí i koření **slibuje dobrou žeň**, proč by farmář jen bručel, nemaje nikoho za svědka, nikoho, kdo by stezkům jeho naslouchal? Proč se jen tak povaluje na vratech, když ho ani **nikdo nepozoruje***
–*Nemohu ho pustiti, **povídá si**.*

O (úryvek 1): *Moreover, what corn and roots he had **looked promising**, so it seems strange that the farmer should be grumbling when he had no one to listen to him, and should lean so disconsolately upon the gate of the field when **no one observed him**.*

*“I can’t make him out,” **he said**.*

Po porovnání tohoto segmentu s původním textem lze konstatovat, že pro použití přítomného času v originálu není vždy opora (vyznačeno tučně). Vlivem této změny překlad oproti originálu působí dynamičtěji. Překladatelka navíc původní poměrně dlouhé souvětí rozdělila a použila na jeho místě dvě řečnické otázky. Došlo zde také k adici „*nemaje nikoho za svědka*“ a naopak vynechání výrazu „*disconsolately*“. Zároveň zde došlo také ke zvýšení expresivity u výrazu „*povaľuje se*“, v původním textu „*lean*“ – možná jde o kompenzaci zmíněného vynechání, výsledné řešení však originálu významově neodpovídá.

Z hlediska syntaktického pásmo vypravěče obsahuje spíše delší, složitější souvětí, a pásmo postav kratší souvětí a věty jednoduché. Špecingerová ve většině případů respektuje syntax originálu, kromě výše zmíněného příkladu je výjimkou ještě jeden jev, který se objevuje v obou úryvcích. V případech, kdy je uvozovací věta vnořená do přímé řeči, ji překladatelka přesouvá před přímou řeč (ovšem ne vždy, jak dokazuje segment citovaný výše). Jedná se o následující segmenty:

P (úryvek 1): *Tváře se mu vyjasnily a on naklonil se k zemi jako by té trávě a obilí před ním se klátícímu povídal:*

–Vím již, jak a co. Zeptám se pana Herberta.

O (úryvek 1): *His face brightened. “Tell ’ee what,” **he said**, addressing the waving grass in front of him, “I’ll ask Mr. Herbert.*

P (úryvek 2): *Pozdravil ji velmi srdečně a začal hned, beze všech vytáček:*

–Tak tedy, Evženko, již jsi vypudila ze své krásné hlavinky ten nesmysl, toho bláhového sochaře?

O (úryvek 2): *His greeting was quite friendly.*

*“Eugenia,” **he said presently**, “of course by now you have put all that nonsense about that sculptor-fellow out of your pretty head?”*

Ze srovnání prvních dvou výše uvedených segmentů také vyplývá jeden výrazný rys původního textu, který překlad nereflektuje. Jedná se o velmi neformální způsob vyjadřování postavy Abrahama Leighe, jehož dialekt je v původním textu napodobován i foneticky. Kromě výše uvedeného příkladu se tento jev (vyznačeno tučně) ve sledovaném úryvku objevuje například v následujících větách:

P (úryvek 1): *Myslím, že to sdělil po mámě, chudák! Vždycky rád poslouchával muziku, a měl rád to, co ona ráda mívala.*

O (úryvek 1): *Suppose it must 'a been from the mother, poor thing! Always fond o' gimcracks and such like, she were.*

P (úryvek 1): *A třeba by to mohlo býti, s pánem Bohem.*

O (úryvek 1): *Good boy **he be**, too;*

P (úryvek 1): *Ubohý hoch – jest jinak takový dobrák!*

O (úryvek 1): *—good boy though **he be**, too!*

V prvním uvedeném segmentu je patrná jistá snaha o stylistické odlišení promluv farmáře pomocí hovorovějšího lexika, konkrétně použitím výrazu „*máma*“ místo neutrálního „*mother*“ (v tomto úryvku se dále objevuje například „*cizácký*“ nebo idiomatické „*jako od kosti*“), oproti zdrojovému textu je však tento rozdíl mnohem méně patrný, došlo zde tedy k nivelizaci. Abrahamův způsob vyjadřování v příběhu hraje klíčovou roli jako způsob naznačení jeho příslušnosti k určité společenské třídě – jak je vidět i ve výše citovaných segmentech, vyjadřování Evženie a jejího bratra je v původním textu výrazně odlišné. Otázka společenského postavení je poté ústředním motivem celé povídky, jedná se proto o výrazný posun, pravděpodobně ovlivněný snahou respektovat dobovou literárně-estetickou normu – Masnerová o problému odlišování jednotlivých jazykových vrstev uvádí, že „překladaelé dlouho ulpívali v tradici spisovného literárního jazyka, a to i při překladu promluv v angličtině výrazně nespisovných“ (2002, s. 45).

Ve výše uvedených segmentech se objevují i další posuny. Konkrétně jde o převod výrazu „*gimcracks*“ jako „*muzika*“ a vztažení celé promluvy začínající „*vždycky rád poslouchával muziku...*“ na syna Geralda, i když ve zdrojovém textu se týká pouze jeho matky – je možné, že tento posun byl způsoben nepochopením významu této věty z důvodu přesunutí podmětu až na konec promluvy, které je také prvkem Abrahamova způsobu vyjadřování. K významovému posunu došlo také při převodu výše uvedené fráze „*Good boy he be*“ jako „*A třeba by to mohlo býti, s pánem Bohem*“, čímž se z Abrahamovy promluvy také vytrácí opakování. Je otázkou, proč k tomuto posunu došlo, jelikož podruhé je tato věta významově převedena správně – spekulovat lze možná o záměně slov „*good*“ a „*God*“, kde teoreticky mohlo jít o přehlédnutí, případně i chybu tisku. Jak již jsem zmiňovala výše, nemám bližší informace o tom, z jaké edice textu byl překlad pořízen.

Individuální posuny na úrovni významu se objevují rovněž ve druhém analyzovaném úryvku:

P (úryvek 2): *Když ti ona ještě pomáhá, pak já arcit' prohraju.*

O (úryvek 2): *If she encourages you **we shall quarrel.***

P (úryvek 2): *Věnoval mu asi tolik pozornosti, kolik věnujeme věci, do které nám ničeho není.*

O (úryvek 2): *He waved it aside as a thing beneath his notice.*

Již jsem se zmiňovala o zvýšení expresivity a adicích v prvním úryvku – těch si lze povšimnout též v úryvku druhém v následujících segmentech (vyznačeno tučně):

P (úryvek 2): *To není žádný nesmysl, **bratře!***

O (úryvek 2): *It is no nonsense.*

P (úryvek 2): *Nu dobrá, stojíš-li na svém, pak se já do toho vložití musím, **rozumíš?***

O (úryvek 2): *Well, if you mean to be obstinate I must interfere.*

P (úryvek 2): ***Toho se nebojím;** můžeš jít a vyptávat se, kde se ti **jen zlíbí.***

O (úryvek 2): *You may make what inquiries you choose.*

Tyto adice uvedeným promluvám dodávají větší důraz (v prvním případě i v kombinaci s použitým vykřičníkem). Vzhledem k tomu, že v analyzovaných úryvcích se objevují především v pásmu postav (za jistý typ intenzifikace lze označit například rovněž převod „pretty head“ jako „krásné hlavinky“ v jednom z výše citovaných segmentů, kde použití deminutiva podtrhuje jízlivý nádech celé promluvy a zároveň skvěle využívá možností češtiny), a je jich poměrně mnoho i v tomto krátkém úryvku, se možná jedná o součást překladatelčiny strategie, kterou se přímé řeči snaží dynamizovat.

Dále je nutné zmínit způsob zacházení se jmény postav. Ve druhém úryvku je „James Herbert“ převedeno jako „Jakub Herbert“ a „Eugenia“ jako „Evženie“, v osloveních případně v hypokoristické podobě „Evženka“. Podobná naturalizace antroponym z dobového hlediska není neobvyklý jev, lze si jí povšimnout i u jmen některých autorů – pro ilustraci u překladů Křížkové Filipové je v Souborném katalogu ČR Charlotte Brontë uvedena také jako Karolina Currer-Bellová a Marie Sophie Schwartz jako Marie Žofie Švarcová. Je však nutné poznamenat, že Špecingerová k naturalizaci přistupuje jen u některých jmen, jiná zůstávají nepozměněna (například „Ralph“ a „Jerry“).

Z výše uvedené analýzy vyplývá, že překlad Kláry Špecingerové se na ose přijatelnost – adekvátnost celkově přiklání spíše k přijatelnosti, především pokud jde o převod rozdílných jazykových vrstev, kde dochází k neutralizaci stylu, či o naturalizaci některých jmen postav, která ovšem není zcela konzistentní. Překladatelka se poměrně často uchyluje k adicím, a to zejména v pásmu postav. Analyzované úryvky obsahují také relativně četné významové posuny.³⁶

6.2 Mary Elizabeth Braddon – *Tajemství Lady Audleyové*

Mary Elizabeth Braddon (1835–1915) byla britská spisovatelka. Její román *Lady Audley's Secret* byl dobově velmi populární a komerčně úspěšný (Pykett 2012, s. vii). Jak již bylo řečeno ve 4. kapitole, patřila rovněž mezi nejprodávanější autorky v českých zemích. *Tajemství Lady Audleyové* vyšlo v roce 1874 nákladem Posla z Prahy, v originálu byl román publikován roku 1862. *Lady Audley's Secret* patří do žánru tzv. *sensation novel*, románů, které kombinují realismus s prvky melodramatickými a romantickými, obsahují mnoho zvrátů a na rozdíl například od gotických románů se většinou odehrávají ve čtenářům známém prostředí (Pykett 2012, s. xv).

Děj *Tajemství Lady Audleyové* začíná sňatkem mladé Lucie Grahamové, o které není známo nic, kromě toho že pracuje jako vychovatelka v rodině lékaře, se sirem Michaelem Audleym. V následující kapitole se čtenáři setkávají s postavou Jiřího Talboyse, který se vrací z Austrálie za svou ženou a dítětem, které před třemi a půl lety opustil. V Londýně se náhodou potká se svým starým přítelem Robertem Audleym, synovcem Michaela Audleyho, a společně se poté v novinách dočtou, že Jiřího žena Helena Talboysová zemřela. Jiří s Robertem poté navštíví Jiřího syna, kterého vychovává jeho dědeček, a Robert Jiřího následně pozve na návštěvu ke svému strýci. Lady Audleyová se opakovaně vyhýbá setkání s Jiřím, ten ale pak spatří její portrét a krátce poté zmizí. Robert Audley se však odmítá smířit s tím, že jeho přítel náhle bez rozloučení a vysvětlení odjel, a snaží se proto zjistit, jaké okolnosti k jeho zmizení vedly. Dospěje k názoru, že nějak souviselo s lady Audleyovou, a proto se snaží odhalit její tajemství. Zde končí děj první části románu, ze které pocházejí úryvky zvolené pro analýzu.

³⁶ V této souvislosti je možná zajímavé zmínit, že podle *Lexikonu české literatury* Špecingerové překlady Conwaye vyvolaly nepříznivou kritiku F. Dlouhého v *Literárních listech*, kde jim vytýkal ledabylost, prohřešky v pravopisu, mluvnici, syntaxi i interpunkci (Merhaut 2008, s. 706)

Jelikož se jedná o výrazně delší dílo, než *Povídka o jednom sochaři*, vybrala jsem na analýzu tři úryvky. První pochází ze samého úvodu románu, a uvádí čtenáře do děje, ve druhém se komorná lady Aduleyové setkává se svým budoucím mužem, a ve třetím úryvku z konce první části lady Audleyová diskutuje s Robertem Audleym o Jiřím Talboysovi a jeho náhlém zmizení. Úryvky byly opět voleny tak, aby obsahovaly jako popisné pasáže, tak i dialogy mezi postavami. Všechny úryvky jsou k dispozici v příloze 3.

Podobně jako předchozí analyzované dílo je i *Tajemství lady Audleyové* psáno er-formou, autorský vypravěč opět na některých místech vstupuje přímo do textu (bohužel ne v žádném z analyzovaných úryvků, ale například na str. 47 překladu: „*Nevím, jak dlouho hleděl na první straně na odstavec o úmrtích, než omámený mozek jeho mohl pochopiti jeho obsah*“). Celé vyprávění je rovněž v minulém čase.

Po porovnání překladu s originálem si lze povšimnout, že odstavce v překladovém textu jsou kratší než v textu zdrojovém – vzhledem k tomu, že však nemám informace o tom, z jaké edice originálu Křížková Filipová překlad pořídila, nelze s jistotou říci, jak tento rozdíl vznikl. Výrazných rozdílů si však lze povšimnout i z hlediska syntaktické výstavby textů. Křížková Filipová má tendenci rozdělovat dlouhá souvětí původního textu do kratších vět, často v místech, kde je v originálu středník:

P (úryvek 1): *Avšak dnové moci její byly sečtění. Požadovala-li nyní něčeho od hospodyně, odpověděla tato, že o tom promluví s lady Audleyovou, že se zeptá Mylady, a že se všechno stane dle přání slečnina, bude-li Mylady srozumněna.*

O (úryvek 1): *But Miss Alicia's day was over; and now, when she asked anything of the housekeeper, the housekeeper would tell her that she would speak to my lady, or she would consult my lady, and if my lady pleased it should be done.*

P (úryvek 3): *Je to zvláštní jméno, je-li pravda? A také zvláštní osobnost – viděl jste svého přítele před svým odjezdem?*

O (úryvek 3): *Rather a singular name, by-the-by, and certainly, by all accounts, a very singular person. Have you seen him lately?*

Ve druhém uvedeném příkladu došlo nejen k rozdělení původní věty a dodání otázky, ale také spojení konce původní věty s tou následující. Syntaktická struktura je proto výrazně jiná, než v původním textu. Křížková věty spojuje i na jiných místech:

P (úryvek 1): *Co vychovatelka přišla do rodiny jednoho ranhojiče nedaleko zámku Audleyského a sice, jak bylo vůbec známo, jedině následkem anonce, kterou byl ranlékař, Mr. Dovson, do novin zaslal.*

O (úryvek 1): *She had come into the neighborhood as a governess in the family of a surgeon in the village near Audley Court. No one knew anything of her, except that she came in answer to an advertisement which Mr. Dawson, the surgeon, had inserted in The Times.*

Ve výše uvedeném překladu je patrný také další jev, který se v překladu objevuje i na dalších místech, a tím je generalizace názvu „The Times“ na „noviny“. Na základě analyzovaných úryvků se zdá, že Křížková tento postup využívá, aby se vyrovnala s rozdílnými presupozicemi³⁷ čtenářů překladu a původního textu, a je tedy součástí její překladatelské strategie. K podobnému řešení přistoupila například i ve třetím analyzovaném úryvku:

P (úryvek 3): *Odloživši své barvy a své nákresy, usadila se Mylady do hlubokého výklenku u jiného okna, hodně daleko o Roberta, a zabrala se do velkého vyšívání vlnou berlínskou, což je za doby nynější prací moderní našich paní.*

O (úryvek 3): *My lady put away her colors and sketch book, and seating herself in the deep recess of another window at a considerable distance from Robert Audley, settled herself to a large piece of Berlin-wool work—a piece of embroidery which the Penelopes of ten or twelve years ago were very fond of exercising their ingenuity upon—the Olden Time at Bolton Abbey.*

„Penelopes“ zde odkazuje nejen k Pénélopé, ale také k typu vyšívací látky, na které mohl být vytištěn obraz nebo scéna, zde konkrétně obraz *Scene in the Olden Time at Bolton Abbey* od Edwina Landseera. Překladatelka zde místo složitějšího vysvětlování jednotlivých informací všechny konkrétnosti vypouští a nahrazuje je pouze krátkým obecným popisem.

V jiných případech překladatelka některé specifické výrazy generalizuje takovým způsobem, že se zcela mění význam původní promluvy:

P (úryvek 2): *Myslím, Fébo, že budeš rozmlouvati s kravami, až si uspoříme tolik, abychom si mohli najmouti malé hospodářství.*

O (úryvek 2): *Dang me, Phoebe, I suppose when we've saved money enough between us to buy a bit of a farm, you'll be parlyvooving to the cows?"*

³⁷ Co se týče rozdílných presupozic, stojí zde za zmínku také skutečnost, že v prvním analyzovaném úryvku se v překladu objevuje poznámka pod čarou, ve které překladatelka čtenáře informuje o výslovnosti a významu slova *lady*: „čti: lédy. Jméno toto přísluší anglickým šlechticům.“

Generalizováním výrazu „*parlyvooving*“ jako „*rozmlouvati*“ dochází k ochuzení překladového textu a není také zcela jasný význam promluvy, kterou chce Lukáš naznačit, že Fébě bude v budoucnu znalost francouzštiny k ničemu. Změna původní otázky na větu oznamovací zde rovněž přispívá k tomu, že je význam méně jasný.

Ve výše citovaném příkladu se objevuje rovněž jev, který jsem již zmiňovala při předchozí analýze – naturalizace antroponym. V překladu Křížkové Filipové se z „*Phoebe*“ stává „*Féba*“, „*Luke*“ je „*Lukáš*“ a „*George*“ je „*Jiří*“. S některými jmény však překladatelka zachází nekonzistentně – ústřední postava, lady Audleyová, je nejdříve označována jako „*Lucie*“, zhruba od poloviny analyzované části románu se z ní však stává „*Lucy*“. Podobně se také z „*Mr. Dawson*“ fonetickým přepisem stává „*Mr. Dovson*“. Za povšimnutí však stojí, že v překladu zůstává anglické „*Mr*“. V tomto ohledu je překlad také nekonzistentní, například se na jedné stránce objevuje „*paní Dovsonová*“ i „*Mrs. Dovsonová*“.

Ve výše uvedeném segmentu se projevuje opět také problém odlišování jednotlivých jazykových vrstev, zde konkrétně jde o výraz „*Dang me*“, který překladatelka vynechala. Tento problém je patrný především v promluvách postavy Lukáše, který se často vyjadřuje velmi kolokviálně. V analyzovaném úryvku například také:

P (úryvek 2): „*Barvy ti nepřibýlo,*“

O (úryvek 2): „*It ain't put any colour into your cheeks, my girl,*“

I v tomto případě se tento aspekt jeho mluvy v překladu vytrácí, opět tedy dochází k nivelizaci. Na jiných místech ho však překladatelka naznačuje lexikálně – v tomto úryvku oslovením „*holka*“ („*Až budeš mou ženou, nezbude ti mnoho času k tomu, holka.*“), jinde v textu pak například: „*nenechám si hubu zacpatí*“ (s. 168). Omise se v překladu nacházejí i na jiných místech (vyznačeno tučně):

P (úryvek 3): *V tomto svém výklenku u okna byla Mylady od Roberta oddělena celou délkou komnaty, a mladý Audley mohl jen někdy zahlédnouti část krásného jejího obličej.*

O (úryvek 3): *Seated in the embrasure of this window, my lady was separated from Robert Audley by the whole length of the room, and the young man could only catch an occasional glimpse of her fair face, **surrounded by its bright aureole of hazy, golden hair.***

Zde došlo k omisi metaforického popisu vzhledu lady Audleyové. O pár řádků níže však Křížková Filipová naopak přistoupila k adici, která nemá oporu v originále:

P (úryvek 3): „*Pan Jiří – Jiří –*“ začala hovor, vážnouc a nemohouc si zpomenouti na jméno druhé.

O (úryvek 3): "*That Mr. George—George—*" she said, hesitating.

Toto rozšíření původního textu je obzvláště zajímavé, jelikož, jak se později ukáže, Lady Audleyová je ve skutečnosti Helena Talboysová, Jiřího manželka, která zfalšovala vlastní smrt. Je proto velmi nepravděpodobné, že by si nemohla vzpomenout na jeho jméno. Ve své promluvě spíše předstírá, že si Jiřího příjmení nepamatuje, ze čtenářského hlediska však může být poněkud matoucí, pokud to tvrdí i vševědoucí vypravěč.

Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že překlad Pavlína Křížkové Filipové se celkově přiklání spíše k přijatelnosti, byť v některých jednotlivých prvcích může být adekvátní. Naturalizuje jména postav, různými způsoby mění syntax a členění vět (a možná též rozdělení do odstavců), a u specifických reálií se často přiklání ke generalizacím, i když na jednom místě k vyrovnání presupozic cílových čtenářů využívá také poznámku pod čarou.

6.3 Vyhodnocení translatologických analýz

Na základě výše popsaných analýz lze konstatovat, že analyzované překlady mají jisté společné rysy, z nichž některé pravděpodobně vyplývají z dobových překladových norem. V obou překladech například dochází k naturalizaci antroponym, která odpovídá dobové normě, byť v ní ani jeden z překladů není zcela konzistentní. V obou překladech se rovněž do značné míry ztrácí odlišení různých jazykových vrstev, protože i značně neformální promluvy jsou převáděny do velmi spisovného jazyka. Tento problém je výraznější u prvního analyzovaného překladu, kde je dialekt dané postavy na některých místech naznačen i fonetickým přepisem jeho mluvy. Obě překladatelky se odlišení různých vrstev jazyka na některých místech snaží naznačit alespoň lexikálně, přesto však v obou překladech dochází k nivelizaci. V obou překladech se rovněž vyskytují omise a též adice, které jsou v analyzovaných úryvcích výraznější v prvním překladu. První analyzovaný překlad obsahuje také větší počet individuálních posunů, především na rovině významu. Z provedených analýz také vyplývá, že oba překlady se přiklánějí spíše k přijatelnosti. Ani jeden se pak nezdá být oproti zdrojovému textu zkrácený.

Závěrem je jistě na místě zmínit, že z pohledu dnešního čtenáře mohou analyzované překlady působit zastarale. Tento dojem vyvolávají především časté přechodníky, infinitivy končící na *-ti* a některé prvky slovosledu (v největší míře

adjektiva stojící až za rozvíjeným slovem). Je však nutné upozornit, že tyto jevy odpovídají dobové jazykové normě. Zejména u překladu Kláry Špecingerové-Baušové k tomuto dojmu zastaralosti přispívají i některé prvky lexikální – konkrétně výrazy jako „*arcit*“, „*páně Leighovo*“ či opakované použití slova „*poprsí*“ ve smyslu busta.

7. Závěr

Práce si kladla za cíl popsat překladatelskou činnost členek Amerického klubu dam od jeho vzniku v roce 1865 do roku 1910. Zaměřila se zejména na knižně uveřejněné překlady do češtiny. Za hlavní přínos práce lze považovat bibliografický soupis všech dohledaných překladů, který se nachází v příloze 1, a informace zjištěné na jeho základě, které předkládá především 4. kapitola. Z těchto informací vyplývá, že překladatelská činnost členek AKD do značné míry reflektovala dobový kulturní a historický kontext a rovněž zaměření samotného Amerického klubu dam. Tyto aspekty se projevují zejména ve vztahu k jazykům překládaných děl. Nejvíce je zastoupena francouzština, jež v této době byla považována za zásadní součást dívčího vzdělání, angličtina, u které se pravděpodobně projevuje anglosaská orientace Vojty Náprstka a tudíž i Amerického klubu dam, a dále též slovanské jazyky, jako ruština a polština v souvislosti s doznívajícími obrozeneckými postoji a slavjanofilským nasměrováním. Kontext vzniku sledovaných překladů se odráží i v překládaných žánrech a autorech. Hojně zastoupeni jsou dobově populární autoři a autorky a stejně tak literatura pro děti a mládež, často s výchovným nádechem, který odpovídá zaměření AKD i celého ženského hnutí na vzdělávací aktivity. Toto zaměření je reflektováno rovněž v překládaných nebeletristických textech, mezi které patří například pedagogické příručky a učebnice či osvětové publikace z oboru zdravotnictví.

Práce se zabývala také vztahem mezi překladatelskou činností a vlastní literární tvorbou jednotlivých členek AKD. Na základně dostupných informací se zdá, že u některých z nich překlad mohl sloužit jako způsob, jak proniknout do světa literatury, toto tvrzení však rozhodně neplatí pro všechny. Lze ovšem konstatovat, že pro mnohé členky AKD překlad tvořil významnou součást jejich činnosti a přispíval i k jejich literárnímu a společenskému vlivu.

Práce předkládá rovněž stručnou translatickou analýzu dvou překladů. Volba překladů dvou beletristických textů umožnila mimo jiné porovnat výsledky obou analýz. Na základě tohoto porovnání lze konstatovat, že analyzované překlady mají některé společné rysy, které nejspíše odrážejí dobové překladové normy – obě překladatelky například podobným způsobem pracují se jmény postav či rozdílnými jazykovými vrstvami původních textů. Oba překlady se také přiklánějí spíše k přijatelnosti.

Úplným závěrem bych ráda zmínila, že mnoho oblastí příbuzných zaměření této práce zůstává neprobádaných. To se týká například překladů uveřejňovaných v periodickém tisku, kterým se práce nevěnovala, či mnoha zmíněných překladatelských osobností, o kterých toho zatím není mnoho známo. Z části neprobádané musely kvůli současné situaci zůstat také některé archivní zdroje, zejména literární pozůstalosti jednotlivých členek AKD. Doufám proto, že by zjištění této práce a především přiložený bibliografický soupis dohledaných překladů mohly v budoucnu sloužit jako základ dalších výzkumných prací.

Seznam použité literatury

- ARBEIT, Marcel a VACCA, Eva (2000). *Bibliografie americké literatury v českých překladech*. Olomouc: Votobia. ISBN 8071984485.
- BAHENSKÁ, Marie (2005). *Počátky emancipace žen v Čechách: dívčí vzdělávání a ženské spolky v Praze v 19. století*. 1. vyd. Praha: Libri. ISBN 80-8642938-5.
- BAHENSKÁ, Marie, HECZKOVÁ, Libuše a MUSILOVÁ, Dana (2014). *O ženské práci: dobové (sebe)reflexe a polemiky*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR. ISBN 978-80-87782-34-7.
- BELISOVÁ, Šárka (2002). Šedesátá až osmdesátá léta. In: HRALA, Milan, ed. *Kapitoly z dějin českého překladu*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0386-1.
- CEJPEK, Jiří, HLAVÁČEK, Ivan a KNEIDL, Pravoslav (1995). *Dějiny knihoven a knihovnictví v českých zemích a vybrané kapitoly z obecných dějin*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 192 s. ISBN 80-7184-163-3.
- CRAIG, Hardin (1963). *Dějiny anglické literatury*. Praha: SNKLU.
- ČERNÝ, Marcel (2015). Význam Slovanského přehledu pro českou (zejména literárněvědnou) bulharistiku. *Slovanský přehled*. Praha: Historický ústav AV ČR. **101**(3), s. 627–671. ISSN 0037-6922.
- FORST, Vladimír (1985). *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 1, A-G*. Vyd. 1. Praha: Academia. 900 s. ISBN 80-200-0797-0.
- FORST, Vladimír, ed. (1993). *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 2, H-L. Svazek I, H-J*. 1. vyd. Praha: Academia. 589 s. ISBN 80-200-0345-2.
- FORST, Vladimír, MERHAUT, Luboš A OPELÍK, Jiří, ed. et al. (1985–2008). *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 1. vyd. Praha: Academia. 7 sv. ISBN 80-200-0797-0.
- GROMOVÁ, Edita (2009). *Úvod do translatologie*. 1. vyd. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa. 96 s. ISBN 978-80-8094-627-2.
- HECZKOVÁ, Libuše (2009). *Píšící Minervy: vybrané kapitoly z dějin české literární kritiky*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. ISBN 978-80-7308-282-6.
- HONZÁKOVÁ, Anna (1937). *Dr. Med. Anna Bayerová: 1853-1924: První česká lékařka ve Švýcarech*. Praha: Ženská národní rada. 40 s.
- HRALA, Milan, ed. (2002). *Kapitoly z dějin českého překladu*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0386-1.
- HUDEC, Rudolf (1941). Německá básnička Otilie Malybrok-Stielerová a naše Eliška Krásnohorská. *Česká osvěta : list věnovaný zájmům veřejného knihovnictví a organisaci lidového vzdělání*. s. 205-207.

- KALIVODOVÁ, Eva (2005). Romantika, klasičnost a gender v českých překladech Waltera Scotta. In: HRALA, Milan, ed. *Český překlad II (1945-2004)*. Praha: Univerzita Karlova, s. 50–64. ISBN 80-7308-101-6.
- KALIVODOVÁ, Eva (2010). *Browningová nebo Klášterský? Krásnohorská nebo Byron? O rodu v životě literatury*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1887-6.
- KLOUČEK, Jaroslav a Leoš Karel ŽIŽKA, ed. (1889). *Přehled překladů z jazyka francouzského do češtiny: obsahuje veškeré překlady uveřejněné aneb v rukopise ukončené do konce roku 1888*. Praha: Alliance française.
- KŠICOVÁ, Danuše (1980). *Ruská poezie v interpretaci Františka Táborského: z dějin česko-ruských literárních vztahů*. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, [na tit. listu nespr.] 1979. Spisy filozof. fakulty Univ. J. E. Purkyně v Brně; Č. 226. Dostupné také z: <https://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/103608>.
- KŠICOVÁ, Danuše (1982). K. D. Balmont v českých překladech. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, s. 113 – 121.
- KUSÁKOVÁ, Lenka (2012). *Literární kultura a českojazyčný periodický tisk (1830-1850)*. 1. vyd. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2034-5.
- LEFFER, Yvonne, ed. (2019). *The Triumph of the Swedish Nineteenth-Century Novel in Central and Eastern Europe*. Gothenburg: University of Gothenburg.
- LENDEROVÁ, Milena (2011). Zdeňka Havlíčková: Dcera národa fabulosa. *Theatrum historiae*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 8, s. 187–206. ISSN 1802-2502
- LEVÝ, Jiří (1998). *Umění překladu*. 3. vyd. Praha: Ivo Železný. ISBN: 80-237-3539-X.
- LEVÝ, Jiří a HONZÍK, Jiří, ed. (1996). *České teorie překladu: vývoj překladatelských teorií a metod v české literatuře*. 2. vyd. Praha: Ivo Železný. Sv. 2. ISBN 80-237-2952-7.
- MACEK, Emanuel (1981). Literární Počátky Karolíny Světlé. *Česká Literatura*. Praha: Ústav české literatury AV ČR. 29(5), s. 427–430. ISSN 0009-0468.
- MALÍNSKÁ, Jana (2013). *"My byly, jsme a budeme!": české ženské hnutí 1860-1914 a idea českého národa*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7422-219-1.
- MASNEROVÁ, Eva (2002). Překlad padesátých až osmdesátých let 19. století a K překladové tvorbě od osmdesátých let 19. století do roku 1941. In: HRALA, Milan, ed. *Kapitoly z dějin českého překladu*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0386-1.
- MERHAUT, Luboš (2008). *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. 4, S-Ž. Vyd. 1. Praha: Academia. 2 sv. (2105 s.). ISBN 978-80-200-1572-3.

MUCHKA, Pavel (2018). Provoz pražského nakladatelství a tiskárny Františka Šimáčka (1834–1885). *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia litterarum*. Praha: Národní muzeum. **63**(3-4), s. 40–48. ISSN 2570-6861

Naše překladatelky. 1905. *Ženský svět*. Praha: Ústřední spolek českých žen. **9**(15), s. 209.

NEUDORFLOVÁ, Marie L. (1999). *České ženy v 19. století: úsilí a sny, úspěchy i zklamání na cestě k emancipaci*. Praha: Janua. ISBN 80-902622-2-8.

OPELÍK, Jiří, ed. (2000). *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. 3, M-Ř*. 1. vyd. Praha: Academia. 1522 s. ISBN 80-200-0708-3.

OTTLOVÁ, Marta, POSPÍŠIL, Milan, VLČEK, Tomáš (1981). *Historické vědomí v českém umění 19. století*. Praha: Ústav teorie a dějin umění Československé akademie věd v Praze.

Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných znalostí (1888-1909). Praha : J. Otto.

PETRÁČKOVÁ, Věra a kol (1997). *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. 1. vyd. Praha: Academia. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.

Památník třicetileté činnosti bývalého Amerického klubu dam v Praze (1865-1895), jež založil Vojta Náprstek (17.4.1826 - 2.9.1894), k památce jeho 70 narozenin (1896). Praha: Americký klub dam.

POPOVIČ, Anton (1975). *Teória umeleckého prekladu: aspekty textu a literárnej metakomunikácie*. Bratislava: Tatran.

POSPÍŠIL, Milan et al. (2003). *Le rayonnement de l'opera-comique en Europe au XIXe siècle: actes du colloque international de musicologie tenu à Prague 12-14 mai 1999*. 1. vyd. Praha: KLP. ISBN 80-85917-65-3.

PYKETT, Lyn (2012) Introduction a Note on the Text. In: BRADDON, Mary Elizabeth. *Lady Audley's Secret*. New York: Oxford University Press. ISBN 9780199577033.

PYM, Anthony (1998). *Method in Translation History*. Manchester: St. Jerome. ISBN 9781900650120.

RAKOVÁ, Zuzana (2011). *Francophonie de la population tchèque 1848-2008*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 174 s. Spisy Masarykovy univerzity v Brně. Filozofická fakulta = Opera Universitatis Masarykianae Brunensis. Facultas philosophica, č. 398. ISBN 978-80-210-5519-3.

RIEGEL, Karel (1911). Recenze: Korrespondence Sofie Podlipské a Josefíny Brdlíkové od Alberta Pražáka. *Listy filologické / Folia philologica*. Praha: Centrum klasických studií Filozofického ústavu AV ČR. **38**(3/4), s. 308–310. ISSN 0024-4457.

- SECKÁ, Milena (1994). Americký klub dam. *Měsíčník Náprstkova muzea*, Praha: Náprstkovo muzeum.
- SECKÁ, Milena (1998). Americký klub dam. *Paginae Historiae*. Praha: Státní úřední archiv. **6**, s. 5–20.
- SECKÁ, Milena (1999). Vojta Náprstek – zakladatel českého průmyslového muzea a Americký klub dam. *Folia Ethnographica*. **33**.
- SECKÁ, Milena (2001). Vojta Náprstek a Americký klub dam. *České listy*. Praha. **2(6)**, s. 20–21.
- SECKÁ, Milena (2005a). *Americký klub dam: Příběh jednoho salonu*. Praha: Národní muzeum, Náprstkovo muzeum.
- SECKÁ, Milena (2005b). *Americký klub dam: k příležitosti 140. výročí založení*. Praha: Národní muzeum, Náprstkovo muzeum. ISBN 80-7036-176-X.
- SECKÁ, Milena (2006). Americký klub a jeho charitativní činnost. In: VOJÁČEK, Milan ed. *Reflexe a sebereflexe ženy v české národní elitě 2. poloviny 19. století*. Praha: Scriptorium, s. 205-220. ISBN 978-80-86197-83-8.
- SECKÁ, Milena (2012). *Americký klub dam: krůček k ženské vzdělanosti*. 1. vyd. Praha: Národní muzeum. ISBN 978-80-7036-366-9.
- SIMON, Sherry (1996). *Gender in translation: cultural identity and the politics of transmission*. 1st publ. London: Routledge. ISBN 0-415-11536-1.
- STOHLER URSULA (2019). The Best-Selling Woman Question: German and Czech Transcultural Translations of Marie Sophie Schwartz. In: LEFFER, Yvonne, ed. (2019). *The Triumph of the Swedish Nineteenth-Century Novel in Central and Eastern Europe*. Gothenburg: University of Gothenburg, s. 33–86.
- STOHLER, Ursula (2012). The Czech reception of the german woman writer Luise Mühlbach (1814–1873). *New Zealand Slavonic Journal*. **46**, s. 23–39. ISSN 0028-8683
- SVĚTLÁ, Karolina (1959). *Z literárního soukromí. I, Vzpomínky, paměti, literární dokumenty*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. 566 s. Vybrané spisy Karolíny Světlé, sv. 7.
- ŠIMEČEK, Zdeněk a TRÁVNÍČEK, Jiří (2014). *Knihy kupovati.... Dějiny knižního trhu v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Academia. 499 s. Historie. ISBN 978-80-200-2404-6.
- ŠPECINGER, Otakar (1984). *Berta Mühlsteinová*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství. 109 s. Postavy a události, sv. 18.
- TOURY, Gideon (1995). *Descriptive Translation Studies and beyond*. Amsterdam: John Benjamins Publishing. ISBN 90-272-1606-1.

TURKOVÁ, Miloslava (1996). Pražské ženy na 1. sjezdu žen československých. *Documenta Pragensia*. Praha: Archiv hlavního města Prahy. **13**, s. 301–305. ISSN 0231-7443

VÍZDALOVÁ, Ivana (2002). Překlad 1850 až 1890. In: HRALA, Milan, ed. *Kapitoly z dějin českého překladu*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0386-1.

VŠETIČKA, František (1999). Konopnicka a Krásnohorská. *Opera Slavica*. **9**(1), s. 42–43. ISSN 1211-7676

Elektronické zdroje

Centrum genderových studií FF UK (© 2013). *Databáze Albína*. [online]. [cit. 22. 12. 2020]. Dostupné z: <http://albina.ff.cuni.cz/>.

KENT, Charles (nedatováno). Fargus, Frederick John [pseud. Hugh Conway]. *Oxford Dictionary of National Biography*. [online]. [cit. 27. 12. 2020]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/ref:odnb/9156>.

Národní knihovna ČR (© 2014). *Souborný katalog ČR*. [online]. [cit. 23. 7. 2020]. Dostupné z: <https://aleph.nkp.cz/>.

Národní knihovna ČR (2007–2020). *Databáze národních autorit*. [online]. [cit. 26. 12. 2020]. Dostupné z: <https://authority.nkp.cz/>.

Národní muzeum. (© 2014). *Archivní VadeMecum*. [online]. [cit. 28. 12. 2020]. Dostupné z: <http://vademecum.nm.cz/nm/>.

Ústav translatologie FF UK a Katedra anglistiky a amerikanistiky FF MU (2008–2019). *Databáze českého uměleckého překladu*. [online]. [cit. 28. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.databaze-prekladu.cz/>.

Archivní zdroje

Literární archiv Památníku národního písemnictví (nedatováno). Památník národního písemnictví. Inventáře osobních fondů dostupné také online: <http://www.badatelna.eu/>.

Ottův slovník naučný s volnými listy. Knihovna Náprstkova muzea, Praha.

Analyzované texty

BRADDON, M. E (1874). *Tajemství Lady Audleyové: román od M.E. Braddonové*. Překlad P. M. Chorušická. Praha: Posel z Prahy. 3 sv. (544 s.).

BRADDON, Mary Elizabeth (2012). *Lady Audley's Secret*. New York: Oxford University Press. ISBN 9780199577033.

CONWAY, Hugh (1885). *Slings and Arrows and Other Tales*. New York: Henry Holt and Company.

CONWAY, Hugh (1886). *Ostny a hroty; Povídka o jednom sochaři*. Překlad Klára Špecingrová-Baušová. Praha: Al. Hynek. Česká bibliotéka rodinná; roč. 3, sv. 1.

Zmiňovaná původní tvorba členek AKD

AUGUSTINOVÁ, Božena (1897). *Marie Červinková-Riegrová: Životopisný nástin*. Praha: Bursík & Kohout.

BENEŠOVÁ, Božena (1909). *Verše věrné i proradné: (1903-1908)*. Praha: Grosman a Svoboda. 79 s. Slunečnice, ř. 1., sv. 3.

GARRIGUE-MASARYKOVÁ, Charlotte. A Harvest festival in moravia. *The sun*. New York. 15.10. 1882, **50**(45), s. 3. ISSN 1940-7831

GEBAUEROVÁ, Marie (1901). *Jurka*. Praha: Jan Laichter, [1901]. 140 s.

KRÁSNOHORSKÁ, Eliška (1871). *Z máje žití: básně*. Praha: Nákladem knihkupectví dr. Grégra & Ferd. Dattla. 158 s.

LEDVINKOVÁ, Barbora (1887). *Nástin vývoje opatroven, školek a mateřských škol*. Praha: Fr. A. Urbánek. 112 s. Urbánkova bibliotéka paedagogická, sv. 133.

NĚMCOVÁ, Božena a GEBAUEROVÁ, Marie, ed. (1904). *Povídky. Řada první*. Praha: Jan Laichter. 241 s. Čeští spisovatelé XIX. století. Němcová; 1. Sebrané spisy Boženy Němcové, 1. sv.

NOVÁKOVÁ, Teréza (1885). *Na saních*. V Praze: M. Reisová, s. 74-153. Přítel domoviny; r. 1, sv. 5.

NOVÁKOVÁ, Teréza (1890). *Kroj lidový a národní vyšívání na Litomyšlsku: Příspěvek k poznání kultury lidu českého = s devíti tabulkami*. 1. vyd. Olomouc: Národní knihtiskárna Kramáře a Procházky.

PFEIFEROVÁ, Gabriela (1904). *Dítky Boleslavovy: dějepisný obraz ve dvou jednáních*. Praha. 56 s. Bibliotéka her a výstupů na jevišti katol. jednot, ř. 2., sv. 1.

PITTNEROVÁ, Vlasta (1892). *Na rychtě: obrázek ze života našeho lidu*. Praha: Přítel domoviny. 190 s. Přítel domoviny, r. 8, č. 6.

PROCHÁZKOVÁ, Miloslava (1886). *O důležitosti kroje národního*. Kutná Hora: Karel Šolc. 16 s.

PROCHÁZKOVÁ, Miloslava (1892). *Illustrované pověsti moravské*. Olomouc: Kramář a Procházka. 63 s.

ŘEHÁKOVÁ, Anna (1886). *Postojna: cestopisný obrázek z Kraňska*. Praha. sv. 1.

SOKOLOVÁ, Bohuslava (1891). *O zodpovědnosti žen*. Praha: Minerva, spolek pro ženské studium. Populární přednášky, sv. 1.

SOKOLOVÁ, Vilma (1889). *Mateří douška*. Praha: F. Šimáček. 79 s.

ŠAFAŘÍKOVÁ, Paulina (1897). *Dějiny dalekohledu*. Praha: Otto. 43 s.

Kvalifikační práce

DOLEČKOVÁ, Leona (2009). *Překlady jako součást tvorby Pavly Moudré*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav translatologie. Vedoucí práce: PhDr. Eva Kalivodová, Ph.D.

- FRIEDLOVÁ, Maria (2020). *Elsa Gollerová a Julius Zeyer: přátelství mezi překladatelkou a autorem*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav české literatury a komparatistiky. Vedoucí práce: Mgr. Michal Topor, Ph.D.
- GREŇOVÁ, Martina (2016). *Ženy-překladatelky jako aktérky v kontaktu mezi češtinou a němčinou v 19. století a na počátku století dvacátého*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav translatologie. Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Svoboda, Ph.D.
- HOFFMANNOVÁ, Štěpánka (2011). *Americký klub dam v minulosti a současnosti*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Fakulta humanitních studií.
- KRAJČOVÁ, Lenka (2012). *Americký klub dam a učitelky*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Katedra občanské výchovy a filosofie.
- MAREŠOVÁ, Andrea (2017). *Překladatelky z francouzštiny v dějinách překladu: české ženy a období po národním obrození*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav translatologie. Vedoucí práce: PhDr. Jovanka Šotolová, Ph.D.
- MATĚJKOVÁ, Miloslava (2011). *Paměti Boženy Frídové: rodinné vztahy a komunikace v pramenech*. Pardubice. Diplomová práce. Univerzita Pardubice. Fakulta filozofická. Vedoucí práce: prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc.
- OUDOVÁ, Radka (2011). *Společenská činnost Sofie Podlipské*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav etnologie. Vedoucí práce: Doc. PhDr. Irena Štěpánová, CSc.
- POTMĚŠILOVÁ, Magdaléna (2011). *Feminismus a emancipace na prahu 20. století. Anna Řeháková, Vlasta Pittnerová, dvě případové studie*. Praha. Dizertační práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav etnologie. Vedoucí práce: doc. PhDr. Irena Štěpánová, CSc.
- PTÁČKOVÁ, Renata (1988). *Eliška Krásnohorská jako překladatelka z angličtiny*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav translatologie. Vedoucí práce: doc. PhDr. Eva Masnerová, CSc.
- SŁOWIK, Olga (2014). *Feministická a literární publicistika Pavly Moudré*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Ústav české literatury a komparatistiky. Vedoucí práce: doc. Mgr. Libuše Heczková, Ph.D.

Seznam příloh

Příloha 1: Bibliografický soupis překladů členek AKD

Příloha 2: Hugh Conway – analyzované úryvky

Příloha 3: Mary Elizabeth Braddon – analyzované úryvky

Příloha 1: Bibliografický soupis překladů členek AKD

Apraksinová (Apraxinová) Marie (Marja) (datum narození není k dispozici – 1905)

Knižně uveřejněné překlady

- KOULA, Jan, ed. (1893). *Výběr národního českého vyšívání z Českého průmyslového musea Náprstkových: xxv listů ve světlo- a kamenotisku = Obrazcy češskago narodnago šit'ja iz' kollekcij Promyšlennago muzeja Naprstkovych' v' češskoj Prag'*. Praha: České průmyslové museum Náprstkových.

Augustinová Božena, roz. Zelená, pseudonym Bohuslava Záleská (1851–1936)

Knižně uveřejněné překlady

- LAŽEČNIKOV, Ivan Ivanovič (1872). *Ledový dům*. Praha: Theodor Mourek. 2 díly (215, 203 s.). Bibliotéka klasických spisův cizojazyčných i původních románů.
- SAND, George (1874). *Markýz Villemer: román George Sandové*. Praha: Theodor Mourek. 311 s. Bibliotéka klasických spisův cizojazyčných i původních románů.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- CHERBULIEZ, Victor (1876). Slečna Rovelová. *Slavia*.
- CHERBULIEZ, Viktor (1878). Ženich slečny Saint-Maurové. *Světozor*.

Rukopisy překladů

- OCTAVE, Feuillet. *Deník ženy*.

Bayerová Anna (1852–1924)

Knižně uveřejněné překlady

- FISCHER-DÜCKELMANN, Anna a BAYEROVÁ, Anna, ed. [mezi 1902 a 1910?]. *Žena lékařkou: lékařská kniha, věnovaná péči o zdraví a léčbě nemocí se zvláštním ohledem na ženské a dětské nemoci, pomoc ku porodu a ošetřování dětí*. Praha: Jos. R. Vilímek. 613 s., xxiii listů obrazových příloh.

Benešová Božena, roz. Zapletalová (1873– 1936)

Knižně uveřejněné překlady

- MAUCLAIR, Camille (1906). *Město světla: román soudobý*. Praha: Volné směry. 247 s. Dráhy a cíle, sv. 2.

Literární archiv Památníku národního písemnictví

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Benešová Božena. Rukopisy vlastní; poezie; překlad veršů R. Dehmela (?), Strojop., 2 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Benešová Božena. Rukopisy vlastní; poezie; překlady z německé a francouzské poesie, sešit vázaný, rkp., 93 ll.

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Benešová Božena. Rukopisy vlastní; drama; Ernst Paul: Ninon de Lenclos. Překlad, fragment, rkp., 66 ll.

Bernhardová-Fraňková Hana (životopisné údaje nejsou k dispozici)³⁸

Knižně uveřejněné překlady

- SMIRNOV, Aleksandr Ivanovič (1905). *Dostojevský a Nietzsche: veřejná přednáška*. Praha: Jos. Pelcla. 47 s. Kritická knihovna.

Brdlíková Josefina, provd. Mourková (1843– 1910)

Knižně uveřejněné překlady

- LAMARTINE, Alphonse de (1872). *Graziella*. Praha: Theodor Mourek. 126 s.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- LAMARTINE, Alphonse de (1864). *Graziella. Lada*.

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Překládala také Renana (*Filosofická drama a Život Ježíšův* – nepodařilo se však dohledat) a Turgeněva (Literární archiv Památníku národního písemnictví nedatováno).

Čalounová Věra, pseudonymy Šuranová Klementa, Klement R., Čeněk V. (1858– 1929)

Knižně uveřejněné překlady

- HALT, Marie Robert, [1892]. *Román mladého hochy*. Překlad Klementa Šuranová. Praha: Jos. R. Vilímek. 204 s. Vilímkova knihovna mládeže dospívající.³⁹
- MARKEVIČ, Boleslav Michajlovič (1894). *Marina: příběh ze současného života*. Překlad Věra Čalounová. Praha: F. Šimáček (Světozor). 261 s. Románová knihovna Světozora.
- ROGOVA, Ol'ga Il'jinična (1896). *Ruští bohatýři: nejpřednější ruské pověsti (byliny) ve zpracování pro mládež*. Překlad Věra Čalounová. Praha: F. Šimáček. 148 s.
- BARRÈS, Maurice [1900]. *Na cizí půdě: román národní energie*. Překlad Klementa Šuranová. Praha: K. Stan. Sokol. 557 s. Vzdělávací bibliotéky. Sbírkky moderní četby.
- FOGAZZARO, Antonio [1905]. *Děti: [Piccolo mondo moderno]: román*. Překlad Klementa Šuranová. Praha: Karel Stan. Sokol. 382 s. Vzdělávací bibliotéka.

³⁸ Nelze s jistotou určit, zda se jedná o členku AKD – v seznamu je pouze „Fraňková“ bez křestního jména.

³⁹ U překladů uvedených se jménem Klementa Šuranová nelze s jistotou říci, zda jejich autorkou byla Věra Čalounová – podrobněji popsáno v podkapitole 4.1.

- FOGAZZARO, Antonio [1905]. *Rodiče: román*. Překlad Klementa Šuranová. Praha: Karel Stan. Soko., 444 s. Vzdělávací bibliotéka.
- MEREŽKOVSKIJ, Dmitrij Sergejevič [1906]. *Julian Apostata: román*. Překlad Věra Čalounová. Praha: Karel Stan. Sokol. 518 s. Volné chvíle.
- MEREŽKOVSKIJ, Dmitrij Sergejevič (1907). *Leonardo da Vinci*. Překlad Věra Čalounová. Praha: Karel Stanislav Sokol. 2 svazky. Levná osvětová knihovna.
- BAZIN, René (1908). *Elsaský román = (Les Oberlés)*. Překlad Klementa Šuranová. Praha: Karel Stan. Sokol. 306 stran. Volné chvíle.

Červinková-Riegrová Marie (1854– 1895)

Knižně uveřejněné překlady

- ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie, [1879]. *Zmařená svatba: národní opera ve třech jednáních*. Praha: Mikuláš a Knapp. 40 s. Knihovna operních a operetních textův.⁴⁰
- PUŠKIN, Aleksandr Sergejevič (1889). *Eugenij Oněgin: lyrické scény*. Praha: Fr. A. Urbánek. 64 s. Urbánkova bibliotéka operních a operetních textův, sv. 56.
- MAÝR, Jaroslav a ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie [před r. 1933] *Touha: op. 17* [hudebnina]. V Praze: Hoffmanna vdova. 5 s.

Emingerová Julie (1860– 1943)

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- V periodickém tisku publikovala překlady povídek a cestopisů z angličtiny a francouzštiny (Secká 2012).

Garrigue-Masaryková Charlotta (1850– 1923)

Knižně uveřejněné překlady

- MILL, John Stuart (1890). *Poddanství žen*. Překlad M. B. a C. G. M. Praha: Časopis českého studentstva, 2 sv. Vzdělávací bibliotéky.

Gebauerová Marie (1869–1928)

Knižně uveřejněné překlady

- BAŠKIRCEVA, Marija Konstantinovna (1907-1908). *Denník Marie Baškirceové*. Praha: J. Otto. Světová knihovna, 2 sv.

⁴⁰ Text s použitím francouzské látky od M.Č.

Gollerová Elsa, pseudonym Juliette Franche de Clair, Tatjana Ivanov (1868–1955)

Knižně uveřejněné překlady

- VOLKONSKA, Vladimirovna (1903). *Die Jüdin*. Prag: Politik. 150 s. Roman-Bibliothek.
- ZEYER, Julius (1903). *Therese Manfredi*. Prag: Politik. 54 s. Roman-Bibliothek.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- ČECHOV, Anton Pavlovič (1891). Der Bär. *Politik*.
- ZEYER, Julius (1895). Evas Tod. *Politik*. 34(94), s. 1
- ČECHOV, Anton Pavlovič (1898). Angst. *Politik*.
- ČECHOV, Anton Pavlovič (1898). Griša. *Politik*.
- DELPIT, Albert (1898). Der Brief. *Politik*.
- ZEYER, Julius (1899). Asenat. *Politik*. 38(303), s. 1.
- ZEYER, Julius (1900). Schnee in Florenz. *Politik*. 39(104), s. 2
- ZEYER, Julius (1900). Miss Olympia. *Politik*. 39(80), s. 3.
- ZEYER, Julius, nedatováno. Král Kafetua, Darja, Vůně, Kunalovy oči, Gdoule, Opálová miska a Stratonika. *Politik*.
- ARBES, Jakub (1900). Eine Erinnerung, Vom Sarg zum Tanze. *Politik*.
- PREISSOVÁ, Gabriela (1906). In der Jasminlaube. *Politik*.

Literární archiv Památníku národního písemnictví

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Gollerová Elsa. Rukopisy vlastní; zápisníky, památníky, kalendáře; Zápisníky a památníky I. 5 zápisníků s rkp. poznámkami, překlady, výpisky z literatur i cizími rkp. (psáno též na rubu, v zápisnicích mnoho volných popsaných listů, v zápisníku z roku 1883, rkp. německého překladu Zeyerovy básně Klid), 201 list, 4 a 8.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Gollerová Elsa. Rukopisy vlastní; zápisníky, památníky, kalendáře; Zápisníky II. 10 zápisníků s rkp. poznámkami, překlady, výpisky z literatur (psáno též na rubu, v zápisnicích mnoho volných listů, popsaných), 209 ll, 4 a 8.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Gollerová Elsa. Výstřižky (různé); výstřižky fejetonů a překladů; Fejetony III. Soubor 118 tištěných fejetonů a kratších překladů E. Gollerové, uspořádaných chronologicky, uveřejněných v časopise Politik (a Union, dříve Politik), z let 1904 - 1907, (místa poznámky a datace E. Gollerové), 318 ll, obálky, 4 ks.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Gollerová Elsa. Výstřižky (různé); výstřižky fejetonů a překladů; Fejetony IV. Soubor 63 tištěných fejetonů a kratších překladů E. Gollerové, uspořádaných chronologicky, uveřejněných v časopise Union (dříve Politik) a Deutsches Volksblatt, z let 1902 - 1912, (místa poznámky a datace E. Gollerové), 145 ll, obálky, 6 ks.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Gollerová Elsa. Výstřižky (různé); výstřižky fejetonů a překladů; Fejetony V. Soubor 52 tištěných fejetonů a kratších překladů E. Gollerové, uspořádaných chronologicky, uveřejněných v

časopise Union (dříve Politik), z let 1913 - 1936, (místy poznámky a datace E. Gollerové). Ke konci připojeny fejetony a překlady nezjištěných dat z časopisů Union, Budweiser Zeitung a Reichswehr Wien, 185 ll, obálky, 8 k.

Korespondence

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Gollerová Elsa. Korespondence vlastní; přijatá; osoby; Čechov A. P. – Gollerová Elsa (1899–1902).
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Gollerová Elsa. Korespondence vlastní; přijatá; osoby; Zeyer Julius. – Gollerová Elsa (1895–1900).
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Gollerová Elsa. Korespondence vlastní; přijatá; osoby; Zola Émile – Gollerová Elsa (1895–1896).
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Zeyer Julius. Korespondence vlastní; přijatá; osoby; Gollerová Elsa – Zeyer Julius (1893–1900).
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Zeyer Julius. Korespondence vlastní; odeslaná; osoby; Zeyer Julius Gollerové Else (1884–1900).

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Psala pro Teplitz-Schönauer Anzeiger, Budweiser Zeitung, Bohemie, Deutsches Volksblatt a Reichswehr Wien, kde uveřejňovala i překlady. Překládala z francouzštiny, angličtiny, ruštiny a češtiny (Émile Zola, Anton Pavlovič Čechov, Julius Zeyer, Guy de Maupassant, Anatole France, Paul Aréne, Marcel Prévost) (Secká 2012).

Grossmannová-Brodská Ludmila, pseudonym Zdeňka Zásnecká, Růžena Šípková (1859–1935)

Knižně uveřejněné překlady

- GROSSMANNOVÁ BRODSKÁ, Ludmila, [1892]. *Dobrodružství barona Prášila*. Praha: Jos. R. Vilímek. 130 s.⁴¹
- *Čtveráctví zde všelijaká, jež tropila mladá straka* [19--?]. Překlad Ludmila Grossmannová Brodská. Chrudim: J. Kosina. 1 sv.
- STOWE, Harriet Beecher (1900). *Chaloupka strýce Toma*. Praha: Nakladatel I.L. Kober knihkupectví. 158 s. Kytice.⁴²
- HALDEN, Elisa (1901). *Nové povídky*. 1. vyd. Praha: Alois Hynek. 162 s.⁴³
- CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de a GROSSMANNOVÁ BRODSKÁ, Ludmila, ed. [1902]. *Don Quixote z la Manchy*. Praha: nákladem Aloise Hynka. 77 s.⁴⁴

⁴¹ Volně přeložila L. Grossmannová-Brodská.

⁴² Dle Beecher-Stoweové mládeži české vypravuje Lud. G. Brodská.

⁴³ Volně upravila L. Grossmannová-Brodská.

- GROSSMANNOVÁ BRODSKÁ, Ludmila, ed. (1902). *Na dalekém západu: z denníku vystěhovalce*. Praha: Alois Hynek. 83 s.⁴⁵
- GROSSMANNOVÁ BRODSKÁ, Ludmila, ed. [1902]. *Poslední Mohykán*. Praha: Alois Hynek. 110 s.⁴⁶

Hanušová Dora, pseudonym Bohdana Ivanová (1841–1920)

Knižně uveřejněné překlady

- SCOTT, Walter (1875). *Waverley, aneb, Před šedesáti lety*. Překlad Dora Hanušová a Paulina Králová. Praha: Theodor Mourek. 431 s. Bibliotéka klasických spisův cizojazyčných i původních románů.
- SCOTT, Walter, [1878]. *Kenilworth*. Praha: J. Otto, 2 sv. (352; 348 s.). Laciná knihovna národní.
- DICKENS, Charles a COLLINS, Wilkie, [1888]. *Nikudy ven!*. V Praze: Al. Hynek. 228 s. Česká bibliotéka rodinná; roč. 3, sv. 10.
- DICKENS, Charles (1903). *David Copperfield: román*. Praha: E. Beaufort. 2 svazky.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- ROUSSEAU, J. J. (1884). Ukázky z „Émile“. *Česká škola*.

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Přispívala do *Lady, Ženských listů a Koledy*, publikovala překlady z anglické literatury (Charles Dickens, Washington Irving, Walter Scott, George Eliot) (Secká 2012). Od Waltera Scotta přeložila také povídku nazvanou *Vdova horala* (Ottův slovník naučný).

Hanušová Klementina, Klemeňa (1845–1918)

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- SAND, Georges (1869). Teverino. *Světobzor*.

Herbenová Bronislava, roz. Foustková (1861–1942)

Knižně uveřejněné překlady

- TURGENEV, Ivan Sergejevič (1893). *Spisy Ivana Sergejeviče Turgeněva: první láska*. Praha: s.n. 80 s. Ruská knihovna.
- GONČAROV, Ivan Aleksandrovič a HRUBÝ, Jaromír ed. (1900). *Obyčejná historie: román*. Praha: J. Otta. 350 s. Spisy Ivana Alexandroviče Gončarova; sv. 1. Ruská knihovna.

⁴⁴ Pro mládež volně upravila L Grossmannová-Brodská.

⁴⁵ Pro mládež upravila Růžena Šípková.

⁴⁶ Dle Cooperovy povídky pro mládež volně upravila Zdeňka Zásmucká [pseud.]

- APUCHTIN, Aleksej Nikolajevič (1903). *Povídky A. N. Apuchtina*. Praha: Čas. 429 s.
- JAKUBOVIČ, Petr Filippovič (1906). *Na Sibíři: (ve světě vyvržených): zápisky bývalého sibiřského vyhnance*. Praha: B. Kočí. 2 sv.
- GRIGOROVIČ, Dmitrij Vasil'jevič (1906). *Povídky*. Praha: J. Otta. 293 s. Ruská knihovna; XLIV. Spisy Dmitrije Vasiljeviče Grigoroviče.
- DOSTOJEVSKIJ, Fedor Michajlovič (1907). *Hošík u Ježíškova stromečku; Stoletá; Mužik Marej; V panském ústavě; Povídka o kupci*. Praha: Jan Laichter. 63 s. Žeň z literatur.
- *Ruské byliny* (1909). Praha: Laichter. 129 s. Žeň z literatur; sv. 24.
- DOSTOJEVSKIJ, Fedor Michajlovič et al (1910). *Denník spisovatelův. II., Úvahy o společnosti a literatuře (1876)*. Praha: Jan Laichter, ix, 520 s. Otázky a názory.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- MAISTRE, Xavier de (1884). Cesta kolem mé světnice. *Světobzor*.
- BAZINVILLE (1885). Černá stráž. *Národní listy odp.*
- BUET, Charles (1885). Muž, který chce peníze. *Zábavné listy*.
- BESNERAY, Marie de (1885). Nad kolébkou. *Česká politika*.
- MAUPASSANT, Guy de (1885). Návrat. *Národní listy odp.*
- FORGES, Eugène (1885). Némé housle. *Světobzor*.
- MAUPASSANT, Guy de (1886). Návrat. *Budivoj*.
- Poslední fantasmie lady Beaucherlové (1886). *Nedělní listy*.
- GLOUVET, Jules de (1886). Růžový keř. *Světobzor*.
- DAUDET, Alphonse (1887). Můj první frak. *Paleček*.
- MAUPASSANT, Guy de (1887). Otcovrah. *Domažlické listy*.
- GRÉVILLE, Henri (1887). Pro dívky. *Ruch*.

Scénicky uveřejněné překlady

- NOTOVIČ, O. K. (1899). *Nokturno*.

Literární archiv Památníku národního písemnictví

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Herbenová Bronislava. Rukopisy vlastní; překlady; Ruské byliny. Překlad z ruštiny, rkp., 193 ll, tisk s rkp. úpravami, 1 list, fragment další verze, rkp., 2 ll, doslov a předmluva, rkp., 8 ll, předmluva k 3. vydání, rkp., 1 list, pracovní materiály, rkp., 40 ll, tisk s rkp. úpravami, 1 kniha (1 kus).

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- V *Besedách Času* vycházely (i anonymně) její překlady povídek F. M. Dostojevského, I. S. Turgeněva, A. N. Apuchtina aj. (Forst, Merhaut a Opelík 1985–2008).

- Pod rodným jménem vycházely ve *Světozoru* její překlady francouzské prózy. (Forst, Merhaut a Opelík 1985–2008).

Hlavsová Anna Milina (1811–1892)

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Literárně činná básnířka a překladatelka (Secká 2012).

Horská Marie, provd. Dostálová (1847–1917)

Knižně uveřejněné překlady

- UHLHORN, Johann Gerhard Wilhelm (1895). *Boj křesťanství s pohanstvím: obrazy z minulosti ku porovnání s přítomností. Kniha první*. Praha: Comenium, Evanjelická matice Komenského. 173 s. Comenium. Všeobecný odbor.
- UHLHORN, Johann Gerhard Wilhelm (1896). *Boj křesťanství s pohanstvím: obrazy z minulosti ku porovnání s přítomností. Kniha druhá a třetí*. Praha: Comenium, evanjelické matice Komenského. 206 s. Comenium. Všeobecný odbor.
- BELLAMY, Edward (1901). *Pohled z roku 2000 na rok 1887: román americký*. Překlad Marie Horská. Praha: Právo Lidu. 270 s.

Hovorková Zorka, roz. Kalićová (1865–1939)

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Srbská překladatelka. Její překlady vycházely v *Ženském světě* (který redigovala), *Zlaté Praze* a *Dnu*. Do češtiny přeložila B. Nušiče, J. Veselinoviće a J. Zmaje a do srbštiny a Sv. Čecha, J. Vrchlického, J. Holečka a další (Secká 2012).

Charbuská Marie (životopisné údaje nejsou k dispozici)

Knižně uveřejněné překlady

- DICKENS, Charles (1903-1904). *Život a příhody Mikuláše Nicklebyho*. Praha: V. Kotrba, 2 sv.

Jarošová-Gammová Kamila (Inka) (datum narození není k dispozici – 1972)

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Redaktorka a překladatelka (Secká 2012).

Jesenská Růžena, pseudonym Eva z Hluboké, Martin Věžník (1863–1940)

Knižně uveřejněné překlady

- ŠEVČENKO, Taras Hryhorovyč, [1900]. *Výbor básní*. Praha: Alois Wiesne., 131 s. Sborník světové poesie.

Kalašová Marie (1854–1937)

Knižně uveřejněné překlady

- CAVALLOTTI, Felice (1888). *Bílé růže: črta o I jednání*. Praha: F. Šimáček. 106, 26 s. Repertoire českých divadel.
- MAETERLINCK, Maurice, [189-?]. *Aglavena a Selysetta*. Praha: Vzdělávací bibliotéka. 93 s. Vzdělávací bibliotéky.
- NEERA (1890). *Tereza*. Praha: nákladem vlastním. 203 stran.
- NEERA (1894). *Nazítří: teta Severina*. Praha: F. Šimáček (Světozor). 99 s. Románová knihovna Světozora.
- MAETERLINCK, Maurice, [1894]. *Princezna Maleina: drama o pěti dějstvích*. Praha: J. Otto. 107 s. Sborník světové poesie.
- VERGA, Giovanni (1894). *Sedlák kavalír a jiné novely*. Praha: F. Šimáček. 68 s. Levné svazky novel.
- MAETERLINCK, Maurice, [1896]. *Tři básně dramatické*. Praha: J. Otto. 83 stran. Sborník světové poesie.
- NEERA (1898). *Osamělá duše*. Praha: J. Otto. 114 s. Ženská bibliotéka.
- VIGNY, Alfred de, [ca. 1900]. *Chatterton: drama o třech dějstvích*. Praha: J. Otto. 100 s.
- MAETERLINCK, Maurice, [1900]. *Pelléas a Melisanda*. Praha: J. Otto. 119 s. Světová knihovna.
- MAETERLINCK, Maurice, [1903]. *Monna Vanna: hra o třech jednáních: (hráno na divadle d'Oeuvre 17. května 1902)*. Praha: J. Otto. 116 s. Sborník světové poesie.
- MAETERLINCK, Maurice (1903). *Sestra Beatrice: zázrak o třech dějstvích*. Praha: Moderní revue. 46 s. Knihovna Moderní revue.
- VILLIERS DE L'ISLE-ADAM, Auguste de a KALAŠOVÁ, Marie, ed. (1906). *Kruté povídky*. Praha: Kamilla Neumannová. 101 s. Knihy dobrých autorů.
- MAETERLINCK, Maurice (1906). *Poklad pokorných*. Stará Říše: Josef Florian. 199 s. Studium.
- MAETERLINCK, Maurice (1908). *Dvě loutková dramata*. Praha: J. Otto. 70 s. Světová knihovna, 687.

Scénicky uveřejněné překlady

- CAVALLOTTI, F. (1887). *Dcera Jeftova*.

Literární archiv Památníku národního písemnictví

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Rukopisy vlastní; překlady; Angelo Conti: Sul fiume del tempo. Kniha (vyd. R. Ricciardi v Neapoli 1907) s vloženými překlady M. Kalašové, 145 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Rukopisy vlastní; překlady; G. Leopardi: Výbor z prózy. Stroj. opisy téhož překladu, 69 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Rukopisy vlastní; překlady; Maurice Maeterlinck: Marie Magdalena (Paříž 1913), 180 ll uvnitř 82 str. rkp. překladů.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Rukopisy vlastní; překlady; Maurice Maeterlinck: Moudrost a osud. Rkp. překladu, 259 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Rukopisy vlastní; překlady; Maurice Maeterlinck: Smrt a koruna. Rkp. překladu, fragment, 16 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Rukopisy vlastní; překlady; Maurice Maeterlinck: Neštěstí jde mimo. Rkp. překladu, 56 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Rukopisy vlastní; překlady; Maurice Maeterlinck: Sedm princezen. Rkp. překladu, fragment, 28 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Rukopisy vlastní; překlady; Neera: L'amuletto (vyd. Cogliati, Milán 1897) 1 kniha s vloženými překlady Marie Kalašové, 106 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Rukopisy vlastní; překlady; nezjištěný autor: Na smrt malého pejska aj. povídky. Rkp. překladu, 47 ll 19 korektur.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Rukopisy vlastní; překlady; R. Rolland: Život L. N. Tolstého. Knižní překlad (vyd. B. Kočí 1922), uvnitř 9 rukopisů a poznámek, 9 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Rukopisy vlastní; překlady; Úvahy o umění. Giovanni Segantini. Rkp. překladu, 10 ll.

Korespondence

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Korespondence vlastní; přijatá; osoby; Cavalotti Felice – Marie Kalašová (1923).
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Korespondence vlastní; přijatá; osoby; Maeterlinck Maurice – Marie Kalašová (1899–1928).

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Korespondence vlastní; přijatá; osoby; Maeterlinck Maurice – Marie Kalašová, opisy dopisů (1893–1931).
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Kalašová Klementina a Marie. Marie Kalašová; Korespondence vlastní; přijatá; osoby; Neera – Marie Kalašová (1894–1898).

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Časopisecky vycházely její překlady povídek a veršů italských, francouzských, německých, ruských, anglických a rumunských autorů (G. D'Annunzio, A. Bertrand, L. Bertrand, R. de Campoamos, G. Carducci, A. Conti, M. Foresi, G. Flaubert, D. Galycin, L. Giaconi, M. de Guérin, Haydée, G. C. Chelli, L. M. Chauffier, F. Jammes, G. Leopardi, S. Mallarmé, H. Merian, E. Mikhael, A. Negri, Novalis, A. Orvieto, Ouida (L. de Ramée), L. Parpagliolo, F. de Roberto, M. Schwob, O. Schreiner, D. Tumiati, A. Vivanti, L. Zuccoli aj.) (Forst, Merhaut a Opelík 1985–2008).

Klimšová Bohumila (1851–1917)

Knižně uveřejněné překlady

- WILBRANDT, Adolf von (1875). *Malíři: Veselohra ve 3 dějstvích*. Praha: I.L. Kober. 73 s. Sběrka spisův dramatických.
- PAILLERON, Édouard (1881). *Jiskra*. Praha: I.L. Kober. 38 s. Ústřední knihovna.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- Zprostředkovaný sňatek (1876). *Posel z Prahy – kalendář*.
- DAUDET, Alphonse (1879). Kadur a Katuška. *Paleček*.
- LA FONTAINE, Jean de (1886). Lakomec, který přišel o poklad. *Budečská zahrada*.

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Její překlady vycházely především anonymně v časopisech (např. A. Daudet, F. Spielhagen, A. Wilbrandt, P. Heyse) (Forst, Merhaut a Opelík 1985–2008).

Koppová Josefa Božena (životopisné údaje nejsou k dispozici)

Knižně uveřejněné překlady

- NĚMCOVÁ, Božena (1880). *Grand' mère*. Praha: [nakladatel není známý]. 397 stran.
- CASTELNUOVO, Enrico (1895). *Démantový prsten; román mé matičky*. Praha: F. Šimáček. 79 s. Levné svazky novel.
- PANAJEVA, Avdot'ja Jakovlevna, [1895]. *Siroťci: povídka*. Praha: J. Otto. 45 s. Knihovna Besed lidu.

- GRIGOROVIČ, Dmitrij Vasil'jevič (1896). *Dvě humoresky*. Praha: F. Šimáček. 80 s. Levné svazky novel.
- SMIRNOV, Aleksandr Petrovič, [1896]. *Učitel a žák: povídka*. Praha: J. Otto. 48 s. Knihovna Besed lidu.
- MIRANDA, Gaetano a BACCINI, Ida, [1898]. *Reliquie lásky a jiné novelly*. Překlad Josefa Božena Koppová a Václav Hanus. Praha: J. Otto. 38 s. Knihovna Besed lidu.
- FLEMING, May Agnes (1904). *Tragédie ženy: román*. Praha: Národní politika. 304 s. Románová příloha Národní politiky.
- MONTGOMERY, Florence, [1907]. *Rybářova dcera*. Praha: Jos. R. Vilímek. 147 s. Dívčím srdcím.

Rukopisy překladů

- EDMOND, About. *Germaine*.
- DUMAS, Alexandre. *Dáma s Kameliemi*.

Králová Paulina, provd. Šafaříková (1836–1920)

Knižně uveřejněné překlady

- KUMMINGS, Mary (1872). *Lampářova schovanka: americký román od Marie Kummings-ové*. Praha: Libuše, Matice zábavy a vědění. 536 s. Libuše, Matice zábavy a vědění.
- NIGHTINGALE, Florenc (1874). *Miss Florence Nightingale-ovy Kniha o ošetřování nemocných*. Praha: J. Otto. 187 stran. Ženská bibliotéka.
- SCOTT, Walter (1875). *Waverley, aneb, Před šedesáti lety*. Překlad Paulina Králová a Dora Hanušová. Praha: Theodor Mourek. 431 s. Bibliotéka klasických spisův cizojazyčných i původních románů.

Krásnohorská Eliška, vl. jm. Pechová Alžběta, pseudonym T. Dvorská (1847–1926)

Knižně uveřejněné překlady

- KRÁSNOHORSKÁ, Eliška (1868). *Leila: velká romantická opera ve 4 jednáních*. Praha: E. Krásnohorská. 42 s.⁴⁷
- BAZIN, Francois (1880). *Křižáci na moři* [rukopis]. 7.3. 1 partitura [11 s.].⁴⁸
- MICKIEWICZ, Adam (1882). *Pan Tadeáš, čili, Poslední zájezd na Litvě: básně Adama Mickiewicze*. Praha: Ed. Grégr. 382 s. Poesie světová,.
- MEILHAC, Henri (1884). *Carmen: opera ve čtyřech jednáních*. Praha: Fr. A. Urbánek. 66 s. Bibliotéka operních a operetních textův; řada 2., sv. 19.
- BYRON, George Gordon (1890). *Childe-Haroldova pouť*. Praha: F. Šimáček. 245 s. Kabinetní knihovna.

⁴⁷ Dle novelly Bulwerovy od Elišky Krásnohorské; hudbu složil Karel Bendl.

⁴⁸ Složil Fr. Bazin; zčeštila Eliška Krásnohorská.

- STANLEY, Henry Morton (1890-1891). *V nejtemnější Africe, neboli, Hledání, záchránění a ústup Emina, guvernéra Aequatorie: ve třech svazcích*. Překlad Gustav Dörfl, Eliška Krásnohorská a Primus Sobotka. Praha: Jos. R. Vilímek. 3 sv.
- JEPHSON, A. J. Mounteney a STANLEY, Henry Morton, ed. (1891). *Emin paša a vzpoura v Aequatorii: vypravování o devítiměsíčních zkušenostech v poslední z provincií sudánských*. Překlad Gustav Dörfl, Eliška Krásnohorská a Primus Sobotka. Praha: Jos. R. Vilímek.
- BURNETT, Frances Hodgson, [1893]. *Malý lord*. Praha: Jos. R. Vilímek. 180 s. Vilímkova knihovna mládeže dospívající.
- PUŠKIN, Aleksandr Sergejevič, [1894]. *Výbor menších básní*. Praha: J. Otto. 92 s. Sborník světové poesie.
- PUŠKIN, Aleksandr Sergejevič, [1895]. *Některé básně rozpravné*. Praha: J. Otto. 104 s. Sborník světové poesie.
- KRÁSNOHORSKÁ, Eliška, [1898]. *Svéhlavička: příběh z pensionátu*. Praha: Rudolf Storch. 256 s.⁴⁹
- HAMERLING, Robert, [1901]. *Král sionský. sv. 1*. Praha: Alois Wisner knihtiskárna. 280 s. Sborník světové poesie, (Alois Wiesner).
- HAMERLING, Robert, [1901] *Král sionský. sv. 2*. Praha: Alois Wisner knihtiskárna. 266 s. Sborník světové poesie, (Alois Wiesner).
- SMETANA, Bedřich, [1903?]. *Viola: (úryvek): romantická opera dle Shakespearovy veselohry " Večer tříkrálový" napsala Eliška Krásnohorská* [hudebnina]. Praha: Umělecká beseda. 21 s.
- PUŠKIN, Aleksandr Sergejevič (1905). *Boris Godunov: dramatická báseň z dějin ruských*. Praha: Otto. 132 s. Sborník světové poesie.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- KONOPNICKA, Maria (1883). Poslední písně. *Slovanský sborník*.
- KONOPNICKA, Maria (1883). Na Rabštýně. *Slovanský sborník*.
- KONOPNICKA, Maria (1883). Fragment. *Slovanský sborník*.
- KONOPNICKA, Maria (1884). Nazdar Čechům. *Květy*.

Scénicky uveřejněné překlady

- SARDOU, Victorien Andrea (1884). *Opožděné psaní*.
- SCRIBE, E. a LÉGOUVÉ, E. (1896). *Boj s dámami*.

Literární archiv Památníku národního písemnictví

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Krásnohorská Eliška. Rukopisy vlastní; poezie; jednotlivé básně; Pomněnka Tylovi báseň; rkp., 1 list, příl.: Krásnohorské překlad básně Arnošta Curtiuse: Papoušek Aturů, 1 list.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Krásnohorská Eliška. Rukopisy vlastní; překlady básní; Bełza Władysław: Čechům. V den otevření Národního divadla překlad z polštiny E. Krásnohorská, 1 list.

⁴⁹ Dospělým dívkám českým volně vypravuje Eliška Krásnohorská.

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Krásnohorská Eliška. Rukopisy vlastní; překlady básní; Konopnicka Marja: Na Rabštýně; Fragment překlad z polštiny E. Krásnohorská, 2 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Krásnohorská Eliška. Rukopisy vlastní; překlady básní; Malybrok-Stielierová Otylie: Českému národu, překlad z němčiny E. Krásnohorská, 6 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Krásnohorská Eliška. Rukopisy vlastní; překlady básní; Puškin Alexandr: Výbor menších básní překlad z ruštiny E. Krásnohorská, rkp.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Krásnohorská Eliška. Tisky a výstřižky; texty vlastní; básně; Krásnohorská Eliška: překlady básní otištěné v různých časopisech, výstřižky, 14 ks.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Krásnohorská Eliška. Tisky a výstřižky; texty vlastní; literární články; Krásnohorská Eliška: literární kritiky v časopise Osvěta z let 1878-1879, 5) Překlady básní Adama Mickiewicze od Václava Šulce. Osvěta 1879, č.2.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Krásnohorská Eliška. Tisky a výstřižky; texty vlastní; literární články; Krásnohorská Eliška: literární kritiky v časopise Osvěta z let 1901-1902, 7) Básnické překlady česko-polské. Osvěta 1902, č. 12, 2 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Krásnohorská Eliška. Tisky a výstřižky; texty vlastní; literární články; Krásnohorská Eliška: různé literární články a polemiky, 2) Child Harold v českém překladě. Vzdělávací příloha Národních listů 20. 4. 1924, č. 110.

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Přeložila řadu básní své přítelkyně Otilie Malybrok-Stielierové věnovaných českému národu – cyklus „Českému národu“ (Hudec 1941, s. 205–206).

Křížková Pavlína, roz. Filipová, pseudonym P. M. Chorušická (1850–1923)

Knižně uveřejněné překlady

- SCHWARTZ, Marie Sophie (1872). *Dvě matky: román ze švédského Marie Žofie Švarcové*. Překlad P.M. Chorušická. Praha: Libuše, Matice zábavy a vědění, 2 sv. (246, 247 s.). Libuše, matice zábavy a vědění; Běh 1., 1872, č. 1-2.
- FLYGARE-CARLÉN, Emilie (1872-1873). *Obchodní dům v mořských skaliskách: román ze švédského Emilie Flygare-Carlénové*. Překlad P.M. Chorušická. Praha: Posel z Prahy. 3 sv.
- BRADDON, M. E. (1874). *Tajemství Lady Audleyové: román od M.E. Braddonové*. Překlad P.M. Chorušická. Praha: Posel z Prahy. 3 sv. (544 s.).
- BRONTĚ, Charlotte (1875). *Jane Eyre, sirotek Lowoodský*. Překlad P.M. Chorušická. Praha: Libuše, 4 sv. (162, 182, 202, 293 s.). Libuše, matice zábavy a vědění; Roč. V. 1975. č. 1-4.

- SCHWARTZ, Marie Sophie (1875). *Opuštěné: román*. Překlad P.M. Chorušická. Praha: Jos. Kolář. 208 s.
- FLYGARE-CARLÉN, Emilie (1875). *Skjutský hoch*. Překlad P.M. Chorušická. Praha: Libuše, matice zábavy a vědění. 348 s. Libuše, matice zábavy a vědění.
- SCHWARTZ, MARIE Sophie (1876). *Emancipační horečka: román ze švédského Marie Žofie Švarcové*. Praha: Libuše. 2 SV. (143, 140 S.).⁵⁰
- FLYGARE-CARLÉN, Emilie (1875-1877). *Noc na jezeru Bularském*. Překlad P.M. Chorušická. Praha: Jos. Kolář. 3 sv. (464, 459, 396 s.).

Kuffnerová Johanna (1853– 1911)

Knižně uveřejněné překlady

- *Posvátné nádoby* (1873). Brno (dříve Rajhrad): Škola B. S. P.. 100 s. Zábavná bibliotéka; dílo 19.
- FEUILLET, Octave (1880). *Sibylla*. Praha: Cyrillo-Methodějská knihtiskárna J. Zeman. 342 s. Zábavy večerní; roč. 1., č. 6.
- FIEVÉE, Joseph (1881). *Zuzančino věno*. Praha: Cyrillo-Methodějské kněhtiskárny (J. Zeman a spol.). 118 s. Zábavy večerní; roč. 2, sv. 3.
- TAXIL, Léo (1888). *Vyznání Leona Taxila, bývalého svobodného myslitele*. Překlad J. K. V Praze: nákladem vlastním.⁵¹
- GUIZOT, Marguérite Andrée Elisa a GENLIS, Stéphanie-Félicité Du Crest (1891). *Dvě povídek pro mládež dospělejší*. Praha: Alojs Hynek. 94 s. Pokladnice mládeže: sbírka spisů pro mládež; sv. 30.⁵²
- BOURDON, M. (1891). *Polní kvítko*. Překlad J. K. Praha: V. Kotrba. 56 s.⁵³
- BOURDON, Mathilde (1891). *Synové a dcery: povídka*. Praha: Cyrillo-Methodějské knihtiskárny (V. Kotrba). 67 s. Zábavy večerní; roč. 12, č. 2, dílo 72.
- CASTELMOUR, Charles de (1892). *Zlatem vyvážená*. Praha: Cyrillo-Methodějské knihtiskárny (V. Kotrba). 102 s. Zábavy večerní; roč. 13, č. 4, dílo 80.
- BOURDON, M. L. (1893). *Mrtvá a živá*.⁵⁴
- AIGUEPERSE, Mathilde (1894). Praha: Cyrillo-Methodějské knihtiskárny (V. Kotrba). 30 stran. Zábavy večerní; ročník XV., číslo 1, dílo 84.
- BOURDON, Mathilde (1894). *Požehnání skryté ctnosti*. Praha: Cyrillo-Methodějské knihtiskárny (V. Kotrba). 152 stran. Zábavy večerní; sv. IV-V.
- BOURDON, Mathilde (1897). *Nevlastní syn*. Překlad J. K. Praha: Cyrillo-Methodějská knihtiskárna.⁵⁵
- AYLICSON, Alix (1897). *Říčka: sirotkova historie*. Praha: Cyrillo-Methodějské knihtiskárny (V. Kotrba). 154 s. Zábavy večerní; roč. 18, č. 4, dílo 101.

⁵⁰ Pod pseudonymem M. G. – podle Ursuly Stohler jde pravděpodobně o Křížkovou (2019, s. 41).

⁵¹ Pod šifrou J. K.

⁵² Z francouzštiny volně přeložila J. Kuffnerová.

⁵³ Pod šifrou J. K.

⁵⁴ Pod šifrou J. K. (informace z *Lexikonu české literatury*).

⁵⁵ Pod šifrou J. K. (informace z *Lexikonu české literatury*).

- CARPENTIER, Émilie (1897). *Tajemství lékařovo, čili, Zamčený dům*. Praha: Alojs Hynek. 267 s. Pokladnice mládeže: sbírka spisů pro mládež; sv. 59.
- MARYAN, M (1902). *Most Boží*. Praha: Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba. 230 s. Zábavy večerní; roč. 23. č. 4. dílo 128.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- DUMAS, Alexandre (1877). Blanka z Beaulieu. *Světozor*.
- FOUTAN, A. (1885). Ježíškův dárek. *Obrana víry*.
- BERTHOUD, Samuel Henri (1885). Kostel u sklenice vody. *Obrana víry*.
- BAUNARD, Louis (1885). Požehnání rodičů. *Vychovatel*.
- MADELEINE, Sor (1885). Suema, malá otrokyně – črta. *Obrana víry*.
- BELCASTEL, Gabriel Lacoste de (1885). Škola neutrální. *Vychovatel*.
- TAXIL, Léo (1885). Vyznání. *Obrana víry*.
- ROZAN, Charles (1886). Dobro; Bohatství; Syn. *Václav, Ludmila, Anežka – časopisy katolické v Č. B.*
- MESNIL, Vicomte de (1887). Katuščin novoroční dárek. *Obzor*.

Kvapilová Božena, roz. Justová (1859–1925)

Knižně uveřejněné překlady

- SAWICKA, Józefa (1891). *Zapadlý svět a jiné povídky*. Praha: F. Šimáček (Světozor). 158 s. Románová knihovna Světozora.
- ORZESZKOWA, Eliza (1893). *Mirtala: román ze Starého Říma*. Praha: F. Šimáček. 248 stran. Románová knihovna Světozora; sv. 27.
- SAWICKA, Józefa (1894). *Bez návratu; Lítost; Posluha*. Praha: F. Šimáček. 80 stran. Levné svazky novel.

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Překládala také z ruštiny (Secká 2012).

Ledvinková Barbora (1840– 1922)

Knižně uveřejněné překlady

- PAPE-CARPANTIER, Marie (1877). *Rady řídícím pěstounkám ve školách mateřských*. Praha: Fr. A. Urbánek. 70 s. Bibliotéka paedagogická.
- MARENHOLTZ-BÜLOW, Bertha von (1891). *Mateřská škola: první pracovní dítěte*. Praha: Fr. A. Urbánek. 33 s., [3] l. obr. příl. Urbánkova bibliotéka paedagogická.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- PAPE-CARPANTIER, Marie (1887). Právě dobrodiní. *Matice dítek*.
- PAPE-CARPANTIER, Marie (1888). Potrestaná zlovůle. *Matice dítek – příloha Pěstouna*.

- PAPE-CARPANTIER, Marie (1888). Pravé dobročinění. *Matice dětek*.

Majerová Marie, roz. Bartošová, provd. Stivínová, Tusarová (1882– 1967)

Knižně uveřejněné překlady

- MIRBEAU, Octave (1906). *Kalvarie: román*. Vídeň: [s.n.]. 264 s.
- FLAUBERT, Gustave (1908). *Prosté srdce*. Praha: J. Otto. 75 s. Světová knihovna, 812.
- MORICE, Charles, [1909]. *O moderních podmínkách krásy: úvahy z ethiky a sociologie umělecké*. Překlad M. Majerová a F. X. Šalda. Praha: Grosman. 158 s. Slunečnice.
- BALZAC, Honoré de, [1910]. *Benátský žid = [L'israélite]*. Praha: Zář, 338 s. Románová knihovna Záře.

Literární archiv Památníku národního písemnictví

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Majerová Marie. Rukopisy vlastní; novinářské články, fejetony, polemiky, recenze, divadelní kritiky apod.; Mluví překladatelka ubožáků. Strojopis, 5 ll, 4°.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Majerová Marie. Rukopisy vlastní; novinářské články, fejetony, polemiky, recenze, divadelní kritiky apod.; Moja vstreča s Majakovskim. Strojopis překlada, 16 ll, 4°.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Majerová Marie. Rukopisy vlastní; novinářské články, fejetony, polemiky, recenze, divadelní kritiky apod.; Thomas Mann česky. Rkp., 11 listů, 4 + strojopis, 3 ll, 4° + 1 list soupisu překlada Mannova díla.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Majerová Marie. Rukopisy vlastní; překlady; Frank Leonhard: Ze spisovatelské dílny. Překlad M. Majerové (?), strojopis, 2 ll, 4°.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Majerová Marie. Rukopisy vlastní; překlady; Havel Rudolf: Cizí lidé. Rkp. překlada, 79 ll, 8°.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Majerová Marie. Rukopisy vlastní; překlady; francouzský překlad: Avis aux lecteurs... Strojopis, 2 ll, 4°.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Majerová Marie. Cizí rukopisy a cizí adaptace děl M. Majerové; nezjištěný: (Majerová Marie - možný překladatel?): La Maternelle - Jesle. Strojopis překlada, 95 ll, 4°.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Majerová Marie. Výstřižky z vlastních děl; překlady z cizích jazyků - drobné úryvky, 135 ks.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Majerová Marie. Výstřižky ohlasů na dílo M. Majerové; ohlas překladatelského díla M. M., 4 ks.

Malá Antonie, roz. Strimplová (1852– 1933)

Knižně uveřejněné překlady

- HABBERTON, John (1890). *Helenina drůbež: vypravování o tom, jaká jest nevinná, špásovitá, roztomilá a jak umí být nezbedná i rozpustilá, taktéž i částečné paměti o tom, co za deset dní svého života vykonala*. Praha: F. Šimáček. 128 s.
- HABBERTON, John (1891). *Děti jiných rodičů, aneb, Zábavné vypravování, co žertovného propověděli a jakých čtveráctví se dopustili Hýta a Batul, dokud byli pod dozorem své tetičky: od spisovatele Heleniny drůbeže*. Praha: F. Šimáček (Světozor). 180 s. Románová knihovna Světozora.
- HABBERTON, John (1894). *Dvojjátka paní Mayburnové a co všechno tato paní zkusila z rána, v poledne, odpůldne a na večer za jediný den*. Praha: F. Šimáček (Světozor). 80 s. Románová knihovna Světozora.
- HABBERTON, John (1905). *Hýta a Batul*. Praha: F. Šimáček. 414s.

Maternová Pavla, roz. Škampová (1858– 1923)

Knižně uveřejněné překlady

- KONOPNICKA, Maria, [1890?]. *Italia*. Praha: Jos. R. Vilímek. 203 s.
- KONOPNICKA, Maria (1898). *Novely Maryje Konopnické*. Praha: J. Otto. 257 s. Ženská bibliotéka.
- PRZERWA-TETMAJER, Kazimierz (1902). *Propast: (Otchlaň): fantasie psychologická*. Praha: Jos. R. Vilímek. 137 s. Vilímkova knihovna.
- KONOPNICKA, Maria, [1903]. *Z dobré studánky*. Praha: Jos. R. Vilímek. 311 s. Dívčím srdcím.
- FRANAY, Gabriel. [1905]. *Zámek v lesích: dívčí román*. V Praze: Jos. R. Vilímek. 292 stran. Dívčím srdcím.
- ANNENSKAJA, Aleksandra Nikitična, [1906]. *Teta Věra*. Praha: Jos. R. Vilímek. 244 s. Dívčím srdcím.
- *Tonouš* [1907]. In: MONTGOMERY, Florence. *Rybářova dcera*. Praha: Jos. R. Vilímek. 147 s. Dívčím srdcím.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- APUCHTIN, A. N. (1890). Z poesie A.N. Apuchtina. *Květy*.
- PRZERWY-TETMAJER, Kazimír (1890). Z poesie Kazimíra Przerwy-Tetmajera. *Květy*.
- NADSON, Semjon Jakovlevič (1901). Škoda štíhlé cypřišiny, Poezie, Druhu, bratře, Zda pocítil jsi kdy, Všecko to bylo, Zas dýše kolkol mne, Ne, Muso, nevolej, Má Musa umřela!, Na hřbitově, Život. *Slovanský přehled*.
- GOMULICKÝ, Viktor (1902). Z poesie Viktora Gomulického. *Květy*.
- MEREŽKOVSKIJ, D. S. (1902). Štěstí; Mlčení; Láska; Proč. *Slovanský přehled*.

- BALMONT, Konstantin Dmitrijevič (1903). Z nové poezie ruské: Chorý, Otázka, Smrt, Oceán, Ne, nikdo tolik nepřivodil zla, Ach, jenom věděti, V jeskyni, Pozdě, Před úsvitem dřímou vody, Hořící atom letím vpřed.... *Slovanský přehled*.
- FOFANOV, K. M. (1904-1905). Ó, neříkej, dny minulosti. *Slovanský přehled*.
- VELIČKOV, Konstantin (1904–1905). Oblak, Nehaň pěvce..., Utišení. *Slovanský přehled*.
- JACIMIRSKIJ, A. I. (1907). Pěvec jara, snův, iluzí. K. M. Fofanov.) *Slovanský přehled*.
- ŠEVČENKO, T. (1909). Jan Hus, zpěv 3-6. *Slovanský přehled*.

Literární archiv Památníku národního písemnictví

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Maternová Pavla. Rukopisy vlastní; próza; Z poezie A. N. Apuchtina. Překlad veršů, rkp., 7 ll, fo.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Maternová Pavla. Rukopisy vlastní; próza; Bhagavad-Gita. Překlad básnické skladby, rkp., 167 ll, 8.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Maternová Pavla. Rukopisy vlastní; próza; O. Z. Hanish: Dech a zdraví dle nauky Mazdaznanu. Překlad, rkp., 2 ll, 4; 328 ll, 8.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Maternová Pavla. Rukopisy vlastní; próza; Marya Konopnicka: Pan Balzer v Brazílii. Překlad básnické skladby, 3 neúplné verze, rkp 7 ll, fo; 2 ll, 4; 9 ll, 8.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Maternová Pavla. Rukopisy vlastní; próza; M. J. Lermontov: Démon. Překlad části básnické skladby, rkp., 18 ll, 8.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Maternová Pavla. Rukopisy vlastní; próza; Z nové poezie ruské - S. I. Nadson. Překlad veršů, rkp., 6 ll, fo.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Maternová Pavla. Rukopisy vlastní; próza; A. S. Puškin: Eugen Oněgin. Ukázka překladu, rkp., 1 list, 12.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Maternová Pavla. Rukopisy vlastní; próza; Zlaté verše Pythagorovy. Překlad veršů, rkp., 2 ll, 4; 3 ll, 8.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Maternová Pavla. Rukopisy vlastní; próza; Heryk Sienkiewicz: Na Olympu. Překlad legendy, rkp., 4 ll, 8.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Maternová Pavla. Rukopisy vlastní; próza; Z básní Vladimíra Solovjeva. Překlad veršů, rkp., 2 ll, fo.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Maternová Pavla. Rukopisy vlastní; próza; Carmen Sylva: Báje Peleše. Překlad románu, rkp., 260 ll, 8.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Maternová Pavla. Rukopisy vlastní; próza; “Ó, stesku touhy...” Překlad veršů nezjištěného autora, rkp., 47 ll, 8.

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- V *Květech* a *Ženském světě* vycházely její překlady polské poezie doplněné jejími informativními statěmi (K. Przerwa Tetmajer, L. Rydel aj.) (Forst, Merhaut a Opelík 1985–2008).

Melišová-Körschnerová Antonie (1833–1894)

Knižně uveřejněné překlady

- DERIÈGE, Felix, [1872]. *Upálení Jana Husa, čili, Sněm kostnický: historický román od Felixe Deriége*. Praha: A. Hynek. 2 sv. (287, 318 s.).
- COMTESSE DASH (1873). *Dcera císaře Josefa II., aneb, Kadeře králové / historický román*. Praha: Praha. 194 s.
- FAYELLES, René de (1876). *Tři dni v Číně: román Renéa de Fayelles*. Praha: Theodor Mourek. 271 s. Bibliotéka klasických spisův cizojazyčných i původních románů.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- URBAINÉ-RATAZZI, Madame (1863). Poklesek rodičů. *Lada*.
- AIMARD, G. (1868). Na březích missourských. *Praha*.
- PONSON DU TERRAIL, P. A. (1873). Krvavá svatba. *Praha*
- DERIÈGE, Félix (1879). Sněm kostnický. *Correspondance slave*.

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- V letech 1869–1894 z němčiny překládala módní časopis Bazar, jehož česká verze vycházela jako příloha Hálkových *Květů*, poté *Světзору* a nakonec samostatně (Forst, Merhaut a Opelík 1985–2008).

Mikschová Anna, provd. Lauermannová, pseudonym Felix Téver (1852– 1932)

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Spisovatelka a překladatelka (Secká 2012).

Moudrá Pavla, provd. Mucková, Albieriová, pseudonym Olga Příbylová (1861–1940)

Knižně uveřejněné překlady

- LUBBOCK, John (1897). *Krásy přírody a divy světa, ve kterém žijeme*. Praha: Jos. Pelcl. 218 s. Knihovna Rozhledů.
- WEBB, Sidney James (1897). *Nesnáze individualismu: (Fabian tract 69)*. Praha: Rozhledy - Jos. Pelcla. 30 stran. Knihovna Rozhledů.
- LUBBOCK, John (1897). *Radosti života. Díl 1 a 2*. Překlad Pavla Moudrá a Josef Pelcl. Praha: Josef Pelcl. 235 s. Knihovna Rozhledů.
- GONCOURT, Edmond de a GONCOURT, Jules de (1898). *Germinie Lacerteusova: román služky*. 1. vyd. Praha: Jos. Pelcl. 211 s.
- MUSSET, Alfred de, [1898]. *Novelly a povídky Alfreda de Musset. Svazek první*. Překlad Olga Příbylová. Praha: J. Otto. 116 s. Světová knihovna.
- KIPLING, Rudyard, [1899]. *Knih džunglí*. Praha: Vzdělávací bibliotéka. 192 s. Vzdělávací bibliotéka: sbírka moderní četby.
- MICHELET, J. (1899). *Láska*.

- DICKENS, Charles (1899). *Zvony: strašidelná povídka o zvonech, jež odzváněly starému roku a vítaly nový*. Praha: Rozhledy Jos. Pelcla. 104 s.
- GRIFFITH, William Edward, [19--]. *Japonské pohádky*. Praha: Hejda & Tuček. 127 s.
- DICKENS, Charles (1900-1901). *Velké naděje*. Praha: Radikální listy.
- MUSSET, Alfred de, [1900]. *Zpověď dítěte svého věku*. Praha: J. J. Otto, xii, 343 s. Světová knihovna.
- STRINDBERG, August, [1901]. *Červený pokoj: obrazy ze života umělců a spisovatelů*. Překlad Karel Mrha a Pavla Moudrá. Praha: K.Stan. Sokol. 431 s. Vzdělávací bibliotéka.
- KIPLING, Rudyard, [1901]. *Druhá kniha džunglí*. Praha: Vzdělávací bibliotéka. 258 s. Vzdělávací bibliotéka: sbírka moderní četby.
- CARLYLE, Thomas, [1902]. *Dějiny francouzské revoluce*. Praha: Karel Stan. Sokol, 3 svazky. Vzdělávací bibliotéka: sbírka moderní četby.
- STRINDBERG, A. (1902). *Z bájně říše*.
- MACLEAN, Frank a SQUIRE, Charles (1903). *Do střední Afriky na kře ledové. Cesty a dobrodružství bílého medvěda*. Praha: Hejda a Tuček. 129 s.
- LAVROV, Petr Lavrovič (1903). *Historické listy*. Praha: Pelcl. 363 s. Knihovna Rozhledů.
- KIPLING, Rudyard (1903). *Kim*. Autoris. vyd. Praha: J. Otto. 457 s. Anglická knihovna.
- ROCHEFORT, Henri, [1904]. *Paměti*. Překlad Jaroslav Jiroušek a Pavla Moudrá. Praha: Sokol, Vzdělávací bibliotéka: sbírka moderní četby.
- KIPLING, Rudyard, [1904]. *Pohádky*. Praha: Hejda & Tuček. 98 s.
- KIPLING, Rudyard, [1904]. *Stateční kapitáni: příběh z pobřeží novofundlandského*. Praha: Hejda & Tuček. 214 s. Naše knihy.
- BESANT, Annie (1905). *Člověk a jeho tělo*. Praha: Theosofický spolek v Praze. 103 s. Lotus.
- LE FEUVRE, Amy (1905). *Edoušův knoflík*. Vídeň: Londýnská traktátní společnost. 119 s.
- ECKARTSHAUSEN, Carl von (1905). *Nejdůležitější hieroglyfy pro lidské srdce*. Král. Vinohrady: nákladem vydavatele. 127 s. Nové slunce.
- WELLS, H. G. (1905). *Stroj času; Neviditelný*. Autoris. vyd. Praha: Otto. 370, 1 s. Anglická knih.
- ALCOTT, Louisa May, [1906?]. *Růže v rozkvětu: dívčí román*. Praha: Hejda & Tuček. 267 s.
- BESANT, Annie (1906). *Zrození a vývoj duše: Dvě přednášky*. Praha: Theosofický spolek, 51, 1 s. Lotus, III.
- SAUNDERS, Marshall, [1907]. *Krasavec Brok: životopis, jak jej vypravuje psíček sám*. Praha: Hejda a Tuček. 158 s.⁵⁶

⁵⁶ Dle anglického dobrým dítkám napsala Pavla Moudrá.

- MONTGOMERY, Florence, [1907]. *Modrý závoj*. Praha: Vilímek. 239 s. Dívčím srdcím.
- VERNE, Jules (1907). *Pět neděl v baloně: výzkumné cesty tří Angličanů po Africe: (napsáno dle zápisek doktora Fergussona)*. Praha: B. Kočí. 105, 3 s. Dobrodružné romány / Jules Verne; sv. 15.
- TWAIN, Mark, [1907]. *Tom Sawyer detektivem*. Praha: Hejda a Tuček. 77 s. Naše knihy: sbírka přeložené prósy.
- LOMBROSO, Cesare, [1908]. *Co bude po smrti?*. Praha: Hejda & Tuček. 392 stran.
- DRAPER, John William (1908-1910). *Dějiny duchovního vývoje v Evropě*. Překlad P. Novák a Pavla Moudrá. Praha: Karel Stanislav Sokol. 3 sv. Levná osvětová knihovna.
- COOPER, James Fenimore, [1908]. *Poslední Mohykán: pověst z roku 1757*. Praha: Hejda a Tuček. 351 s. Spisy J.F. Coopera, 4.
- VERNE, Jules (1909). *Hrad v Karpatech*. Praha: B. Kočí. 67 s. Dobrodružné romány Julia Vernea.
- COOPER, James Fenimore, [1909]. *Prérie*. Praha: Hejda a Tuček. 292 s.
- CROOKES, William et al, [1909]. *Spiritualismus a věda: pokusná bádání o psychické síle od Williama Crookese*. Praha: Hejda a Tuček. 130 s, 2 s. Proč žijeme?.
- MACAULAY, Thomas Babington Macaulay (1910). *John Hampden: z knih "Kritických a historických essayí"*. Praha: Karel St. Sokol. 84 s. Levná osvětová knihovna.
- WHITE, Frederick M, [1910]. *Půlnoční host*. Autorisované vyd. V Praze: Jos. R. Vilímek. 389 s. Detektivní romány a novelly.
- KIPLING, Rudyard. [1910]. *Stopka, Brouk a spol.* Praha: Hejda & Tuček. 297,iv s. R. Kipling: Spisy, 1.
- KIPLING, Rudyard, [1910]. *Šotkova kouzla*. Praha: Hejda & Tuček. 239 s. Spisy / R. Kipling, 2.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- CHERVILLE, Gaspard de (1882). *Hrbatý z Tymeuru. Zora*.
- CLODION, Louis (1882). *Keř bílých růží. Zábavné listy*.
- GAZDÉS, Emanuel (1883). *Flora. Česká rodina*.
- MIRABEAU, Comtesse de (1886). *Frederik. Jitřenka*.
- ZEYER, Julius. *Julius Zeyers Gedanken. Blätter zur Pflege des höheren Lebens*.

Scénicky uveřejněné překlady

- SHAW, G. B. (1919, prem. 1905). *Candida*.

Literární archiv Památníku národního písemnictví

Korespondence

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Moudrá Pavla.
Korespondence vlastní; přijatá; osoby; Besant Annie – Moudrá Pavla (1909).

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Saint-Martin, Louis Claude de (2016). *Přirozený obraz vztahů mezi Bohem, člověkem a vesmírem*. Překlad Jakub Hlaváček a Pavla Moudrá. Vydání první. Praha: Malvern. 263 stran. ISBN 978-80-7530-051-5. – Jedná se o překlad vytvořený „s přihlédnutím k rukopisnému překladu Pavly Moudré“.

Mühlsteinová Berta (1841– 1887)

Knižně uveřejněné překlady

- SCRIBE, Eugene (1871). *Poručník: charakterní obraz v jednom jednání*. Praha: Jarosl. Pospíšil. Strana 49-82. Divadelní Biblioteka, 108.
- SCRIBE, Eugene (1877). *Kmotr: fraška v jednom jednání*. In: BÖHM, Jindřich Hanuš (1877). *Lišák a Smola, čili, Veselí tuláci: fraška se zpěvy ve čtyrech jednáních*. Praha: Mikuláš a Knapp. 89 s. Divadelní ochotník: repertorium soukromých divadel; nové sbírky.

Němcová Božena, roz. Ulrichová, pseudonym Božena Oborská (1879–1949)

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Překládala Darwina, Bakera (oba mimo sledované období), Wellse a další (Secká 2012).

Nováková Teréza, roz. Lanhausová, pseudonym Lona (1853–1912)

Knižně uveřejněné překlady

- SCHREINER, Olive (1898). *Vojín Petr Halket v zemi Mashonů*. Překlad Lona. Praha: J. Otto. 102 s. Ženská bibliotéka.
- KELLER, Gottfried (1904). *Sedm legend*. Praha: J. Otto. 127 s. Světová knihovna, 386-387.

Literární archiv Památníku národního písemnictví

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Nováková Teréza. Rukopisy vlastní; články, přednášky a studie; d) překlady, opisy, různé; Dickens Charles: Krmení hadů. Překlad povídky, rkp., 2 ll.

Pazderníková Barbora (1858–1925)

Knižně uveřejněné překlady

- *Knihovna nebožtíka Martineau* (1893). Překlad Barbora Pazderníková. Praha: Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gustav Franc. 90 s. Bibliotéka mládeže; seš. 2.
- *Sněhový medvěd* (1894). Překlad Barbora Pazderníková. Praha: Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gustav Franc. 82 s. Bibliotéka mládeže; seš. 5.

- *Pětifrank* (1895). Překlad Barbora Pazderníková. Praha: Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gustav Franci. 127 s. Bibliotéka mládeže; seš. 11.
- *Putování Kamarádovo* (1895). Praha: Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gustav Franci. 127 s.
- *Dům Bozériových* (1896). Překlad Barbora Pazderníková. Praha: G. Franci. s. 58-68.
- *Upřímný* (1897). Překlad Barbora Pazderníková. Praha: Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gustav Franci. 352 s. Bibliotéka mládeže; seš. 13-15.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- ROBERT, Edvard (1881). Jan Amos Komenský (1592-1670). *Beseda učitelská*.

Pečirková Mariana, roz. Mikešová (1838–1904)

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- Sen či vidění (1886). *Pečirkův národní kalendář na 1887*.

Pešková Berta, provd. Švarcová (životopisné údaje nejsou k dispozici)

Rukopisy překladů

- SCRIBE, Eugene. *Černé domino. Opera o 3 jednáních*.

Pešková Matylda (Matilda/Marie) (1834–1904)

Knižně uveřejněné překlady

- LABICHE, Eugène a DELACOUR, Alfred (1881). *Dobrák: veselohra ve třech jednáních*. Praha: Knihkupectví Jarosl. Pospíšila. 100 s. Divadelní biblioteka.
- BARBIER, Jules (1886). *Sarah: Drama v pěti jednáních*. Praha: J.R. Vilímek. 99 s. Vybrané hry divadelních ochotníků.

Pfeifrová (Pfeifferová) Gabriela (1851 – datum úmrtí není k dispozici)

Knižně uveřejněné překlady

- CRÜGER, Johannes (1877). *Dr. Jana Crüger-a Přírodopyt pro školy obecné*. Praha: em Spolek učitelek. 103 s.
- KOULA, Jan, ed. (1893). *Výběr národního českého vyšívání z Českého průmyslového musea Náprstkových: xxv listů ve světlo- a kamenotisku Auswahl Böhmischer Nationalstickerei aus dem Náprstek'schen Böhmischen Gewerbemuseum*. Praha: České průmyslové museum Náprstkových.

Pinkasová Jiřina, provd. Wachsmannová (životopisné údaje nejsou k dispozici)

Knižně uveřejněné překlady

- KOULA, Jan, ed. (1893). *Výběr národního českého vyšívání z Českého průmyslového musea Náprstkových: xxv listů ve světlo- a kamenotisku = Choix de broderies populaires tchèques du Musée industriel Náprstek*. Praha: České průmyslové museum Náprstkových.

Pittnerová Vlasta, provd. Weymelková (1858–1926)

Knižně uveřejněné překlady

- SUTTNER, Bertha von (1896). *Odzbrojte!: životopis*. Praha: m Edvard Beaufort. 635 s.

Podlipská Sofie (Žofie), roz. Rottová (1833– 1897)

Knižně uveřejněné překlady

- SAND, George (1865). *Konsuelo. Díl I.* Praha: I. L. Kober. 399 s.
- SAND, George, [1865]. *Konsuleo: román od George Sandové. Díl druhý*. Praha: I.L. Kober. 386 s.
- SAND, George (1865). *Konsuelo. Díl třetí*. Praha: I.L. Kober. 423 s.
- SAND, George (1867). *Hraběnka z Rudolstadt*. Praha: I. L. Kober. 740 s.
- SCRIBE, Eugène (1875). *Sklenice vody, aneb, Účinky a příčiny: veselohra v pěti jednáních*. Praha: I. L. Kober. 106 stran. Sbíрка spisův dramatických.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- MICHELET, Jules (1863). Kosciuzsko. *Lumír*. I. díl.
- SAND, Georges (1863). Malá Fadetka. *Lumír*. I. díl.
- SAND, Georges (1865). Markýz de Villemer. *Zlatá Praha*.

Scénicky uveřejněné překlady

- SAND, G. (1865). Markýz de Villemér.

Literární archiv Památníku národního písemnictví

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Podlipská Sofie. Rukopisy vlastní; poezie; Básnické pokusy. Básně a překlady básní, rkp., 60 ll.
- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Podlipská Sofie. Rukopisy vlastní; próza; Tajemství ve staré truhle (Le secret de l'ancienne bahut). Překlad vlastní povídky do francouzštiny, neúplný rkp., 42 ll.

Procházková Marie, provd. Špindlerová (1848–1899)

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- COPPÉE, François (1887). Obležení Berlína. *Podřipan*.

- Tři vlasy pana Bismarcka – italská fantasmie (1887). *Podřipan*

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Překládala, především z ruštiny (Secká 2012).

Procházková Miloslava, roz. Kramářová (1844–1923)

Knižně uveřejněné překlady

- BERQUIN, Arnaud (1874). *Přítel malých: povídky pro děti, pro pěstouny a přátele jejich*. Olomouc: Kramář a Procházka. 426 s. Komenský. Sbírká spisů pro mládež a přátele její.

Radoňová Marie, roz. Bosáčková, pseudonym Maryša Šárecká (1890–1958)

Knižně uveřejněné překlady

- ROLAND DE LA PLATIERE, Jeanne-Marie (1909). *Paměti. Díl prvý- díl druhý*. Překlad Maryša Šárecká-Radoňová. Praha: K.S. Sokol. 416 s., obr. příl. Levná osvětová knihovna.

Řeháková Anna (1850–1937)

Knižně uveřejněné překlady

- SYLVA, Carmen (1901). *Utrpení na pozemské pouti: okruh báchorek*. V Praze: J. Otto. 146 s.
- EBNER-ESCHENBACH, Marie von (1903). *Na zámku a ve vsi: povídky*. Praha: J. Otto. 140 s. Světová knihovna.

Řeháková Eliška (1846–1916)

Knižně uveřejněné překlady

- GRÉVILLE, Henry, [1892]. *Po stupních*. Praha: J. Otto. 247 s. Ottova laciná knihovna národní.
- CHERBULIEZ, Victor (1895). *Král Apepi: humoristická novela*. Praha: F. Šimáček. 107 s. Levné svazky novel.
- CHERBULIEZ, Victor, [1896]. *Miss Rovelová*. Praha: J. Otto. 356 s. Ottova laciná knihovna národní.
- ROD, Édouard (1896). *Pád miss Topsy*. Praha: F. Šimáček. 75 s. Levné svazky novel.
- CHERBULIEZ, Victor (1897). *Klam*. Praha: F. Šimáček (Světozor). 232 s. Románová knihovna Světozora.
- COPPÉE, François, [1900]. *Henrietta*. Praha: J. Otto. 92 s. Světová knihovna.
- CHERBULIEZ, Victor (1904). *Hrabě Kost'a*. Praha: J. Otto. 400 s.
- NEERA (1904). *Pokuta*. Praha: J. Otto. 162 s. Knihovna Lumíra.

- BERNARDIN DE SAINT-PIERRE, Henri, [1906]. *Pavel a Virginie*. Praha: Jos. R. Vilímek. 164 stran. Dívčím srdcím.
- CHERBULIEZ, Victor, [1907]. *Bestie*. V Praze: Nakladatelské družstvo Máje. 264 stran.
- VERNE, Jules (1907). *Plující ostrov*. Praha: B. Kočí, 2 sv. (78, 76 s.). Dobrodružné romány Julia Vernea.
- COOPPÉE, Francois, [1909]. *Mláďi*. Praha: Máj. 248 s. Z cizích literatur. Řada 6 Sv. 3.
- DE AMICIS, Edmondo (1910). *Román učitele. První díl, Trampoty a milování*. Praha: Karel Stan. Sokol. 388 s. Volné chvíle,.
- ZUCCARI, Anna (1910). *Senio: román*. Praha: J. Otto. 179 s. Světová knihovna.

Seidlová Vilemína (Vilma), roz. Sokolová, pseudonym V. Skružný (1859–1941)

Knižně uveřejněné překlady

- MACKAY, John Henry, [189-?]. *Anarchisté: kulturní obrazy z konce 19. století*. Překlad V. Skružný. Praha: Vzdělávací bibliotéka, viii. 369 s. Vzdělávací bibliotéky.
- MARÓTHY-ŠOLTÉSOVÁ, Elena (1897). *Proti proudu: román*. Praha: J. Otto. 590 s. Ženská bibliotéka.
- SIEROSZEWSKI, Waclaw (1907). *Mezi ledy*. Praha: F. Šimáček. 64 s. Matice mládeže.

Literární archiv Památníku národního písemnictví

Korespondence

- Literární archiv Památníku národního písemnictví, Sokolová-Seidlová Vilma. Korespondence vlastní; přijatá; osoby; Šoltéssová-Maróthy Elena – Sokolová-Seidlová Vilma (1887–1937).

Schmutz(e)rová, Emilie (1860–1939)

Knižně uveřejněné překlady

- BOLZANO, Bernard (1883). *Dr. B. Bolzana Logika v kratičkém výtahu pro soukromé vyučování útlé mládeže*. Praha: Spolek učitelek. 32 s.

Sokolová Bohuslava (1860–1941)

Knižně uveřejněné překlady

- FRANKO, Ivan (1892). *Na dně*. Praha: Časopis českého studentstva. 96 s. Vzdělávací bibliotéky, 17.

Srbová Anna. Roz. Kubátová, pseudonym Věnceslava Lužická (1835–1920)

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Založila knižnici „Libuše, matice zábavy a vědění“, ve které také vycházely její překlady (Secká 2012).

Studničková Tekla (Thekla), roz. Allizarová (životopisné údaje nejsou k dispozici)

Knižně uveřejněné překlady

- STUDNIČKOVÁ, Tekla, ed., [19-?]. *Češki najnužnji razgovori iz svakidanjeg života*. U Sarajevu: J. Studničke.

Světlá Karolina, vl. jm. Johanna Rottová, provd. Mužáková (1830–1899)

Překlad vlastního díla

- SVĚTLÁ, Karolina (1858). *Dvojí probuzení* – Almanach Máj.

Šimáčková Barbora Ludmila, roz. Křížková (1844–1879)

Knižně uveřejněné překlady

- ŠIMÁČKOVÁ, Ludmila (1872). *Vynikající ženy mimo rodinný kruh*. Praha: Libuše, Matice zábavy a vědění. 156 s. Libuše, matice zábavy a vědění; běh 1, č. 3.⁵⁷

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Překladatelka z angličtiny a ruštiny (Secká 2012, s. 123).

Šnajdaufová Čadová Amalie (1856–1936)

Knižně uveřejněné překlady

- STRATZ, Carl Heinrich (1904). *Tělo dítěte: rodičům, vychovatelům, lékařům a umělcům*. Překlad Amalie Jiřina Šnajdaufová. Praha: B. Kočí, xi. 213 s.

Špecingerová-Baušová Klára (1860–1918)

Knižně uveřejněné překlady

- CONWAY, Hugh (1885). *Chmurné dny*. Praha: Politika. 219 s.
- CONWAY, Hugh, [1885]. *Životu navracena*. Praha: J. Otto. 317 s. Ottova laciná knihovna národní.
- DANILEVSKIJ, Grigorij Petrovič, [1886]. *Kněžna Tarakanova: historický román*. Praha: Al. Hynek. 240 s. Česká bibliotéka rodinná; roč. 3, sv. 6.
- CONWAY, Hugh, [1886]. *Ostny a hroty; Povídka o jednom sochaři*. Praha: Al. Hynek. 167, 88 s. Česká bibliotéka rodinná; roč. 3, sv. 1.

⁵⁷ Dle rozličných anglických pramenů sestavila Ludmila Šimáčková.

- *Malinký hrdina* [1896]. In: DOSTOJEVSKIJ, Fedor Michajlovič. *Spisy Fedora Michajloviče Dostojevského. Svazek 6., Dvojník, Nétička Nezvánova a Malinký hrdina*. Překlad Jaromír Hrubý. Praha: J. Otto. 359 stran. Ruská knihovna; XXV.
- *Tři smrti* (1889). In: TOLSTOJ, Lev Nikolajevič a KALAŠ, Josef V., ed. *Spisy Hraběte Lva Nikolajeviče Tolstého. Svazek I*. Praha: J. Otto. 392 s. Ruská knihovna.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- DOSTOJEVSKIJ, F. M. (1884). *Malinký hrdina*. *Lumír*.

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Pro *Národní listy* překládala fejetony. V *Lumíru* vycházely její překlady děl ruské literatury. Pořádila také první český soupis překladů z angličtiny a ruštiny (Forst, Merhaut a Opelík 1985–2008).

Vávrová Helena (datum narození není k dispozici – 1910)

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Překládala francouzskou beletrii pro české noviny a časopisy (Secká 2012).

Vávrová-Preisová Marie (1883 – 1967)

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Překládala z němčiny (Secká 2012).

Veselá Božena, provd. Frídová (1853 – 1938)

Knižně uveřejněné překlady

- MUSSET, Alfred de (1903). *Novelly a povídky*. Překlad Olga Příbylová a Božena Veselá. Praha: J. Otto. Světová knihovna.

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- DUMAS, Alexandre (1882). *Poprava v Piroche*. *Lumír*.
- CAPUS, Alfred (1892). *Dobročinný koncert*. *Lumír*.
- PRÉVOST, Marcel (1892). *Po letech*. *Lumír*.
- LEMAITRE, J. (1893). *Nejstarší*. *Lumír*.
- THEURIET, André (1894). *Karafiáty*. *Lumír*.
- BRACCO, Roberto (1896/1897). *Nevěrná*.
- RÉVEILLON, Tony (1881). *V protějším okně*. *Lumír*.

Volfová Adéla (1846–1940)

Knižně uveřejněné překlady

- GRESSER, Gavriil Nikolajevič (1898). *Po stopě zločinu: žert v jednom jednání*. Praha: F. Šimáček. 40 s. Repertoire českých divadel.
- TWAIN, Mark (1900). *Princ a nuzák: povídka pro mládež každého stáří*. Praha: F. Šimáček. 163 s.

Vrchlická Eva, vl. jm. Frídová, provdaná Nevolová (1888–1969)

Doplňující informace o překladatelské činnosti

- Překládala překlady z němčiny a ruštiny (Secká 2012, s. 131).

Wenigová Pavla (životopisné údaje nejsou k dispozici)⁵⁸

Knižně uveřejněné překlady

- REDLICH, Alexandr, [mezi 1901 a 1925]. *Zvířátka na cestách*. Praha: Emil Šolc. 94 s.

Zdrůbková Linda, roz. Reišlová (životopisné údaje nejsou k dispozici)

Překlady uveřejněné v periodickém tisku

- DUMAS, Alexandre (1882). Black. *Svornost*.

Zvěřinová Marie, provd. Nebušková (životopisné údaje nejsou k dispozici)

Rukopisy překladů

- OCTAVE, Feuillet. *Deník ženy*.
- MUSSET, Alfred de. *Nepohrává se láskou*.

⁵⁸ Nelze s jistotou určit, zda se jedná o členku AKD – v seznamu je pouze „Wenigová“ bez křestního jména.

Příloha 2: Hugh Conway – analyzované úryvky

Úryvek 1 - překlad

Povídka o jednom sochaři.

7

podobá, tu přece zkušené oko páně Leighovo vyzkoumalo zdravý podrost a hustý, který zase poskytne sena první třídy. A jelikož i obilí i koření slibuje dobrou žeň, proč by jen ten farmář bručel, nemaje nikoho za svědka, nikoho, kdo by stezkům jeho naslouchal? Proč se jen tak povaluje na vratech, když ho ani nikdo nepozoruje?

— Nemohu ho pustiti, povídá si. A třeba by to mohlo býti, s pánem Bohem. Avšak místo toho, by mi při pracech napomáhal, chodí jako ve snu, nebo maže se a hněte hlínu. Chtěl bych vědět, kde se to v něm vzalo? Myslím, že to sdědil po mámě, chudák! Vždycky rád poslouchával muziku, a měl rád to, co ona ráda mívala, dala tomu klukovi takové cizácké jméno, ani jej hanbou vysloviti nechci. Pro Leigha bylo jméno otců i praotců jeho dosti dobré. Ubohý hoch — jest jinak takový dobrák!

A klidný výraz uhostil se na tváři Abrahama Leigha, když si poslední slova opakoval; zahloubal se ještě více do myšlenek a vrtochů svých, bojoval s nimi nepochybně jako dobrý křesťan, až se zmocnil jiného předmětu, domýšleje se, že našel východ z toho svého bludiště.

Tváře se mu vyjasnily a on naklonil se k zemi jako by té trávě a obilí před ním se klátícímu povídal:

— Vím již, jak a co. Zeptám se pana Herberta. Člověka tak zkušeného, který zná svět. Poradím se s ním o tom hochovi. Nepůjde to zlehka. Dosud žádný Leigh mimo toho posledního, nebyl ničím jiným mimo farmáře, tím byl ale od kosti!

Mysl byla jasnější, a farmář se zvedal, by učinil všecka opatření se sekáči. Kdyby ho bylo sužovalo třeba dvacet nepřirozených a nespokojených synů, seno by bylo muselo přece rozházeno býti, dokud by slunce stálo na nebi.

Ačkoliv se rozhodl co počíti, potřeboval přece ještě času k vykonání svého usnešení. Lid z okolí Coombe-Actonu není tak hybným, jako bavlnáři nebo jiného druhu pracovníci. Jsou jisti, avšak loudaví.

A proto ne dříve, avšak až při placení zářiové činže spravil pachtýř pána svého o svých domácích těžkostech, že má totiž jediného syna v patnáctém roce, který místo toho, aby se měl k hospodářství, aby byl užitečným na poli, chodí si kolem, sní ve dne, prohlíží každý předmět v pří-

Úryvek 1 – původní text

Moreover, what corn and roots he had looked promising, so it seems strange that

206 *THE STORY OF A SCULPTOR.*

the farmer should be grumbling when he had no one to listen to him, and should lean so disconsolately upon the gate of the field when no one observed him.

“I can’t make him out,” he said. “Good boy he be, too—yet instead o’ helping me with the land, always going about dreaming or messing with mud. Can’t think where he got his notions from. Suppose it must ‘a’ been from the mother, poor thing! Always fond o’ gimcracks and such like, she were. Gave the lad such an outlandish name, I’m ashamed to hear it. Father’s and grandfather’s name ought to be good enough for a Leigh—good boy though he be, too!”

A soft look settled on Abraham Leigh’s face as he repeated the last words: then he went deeper into his slough of despond, where, no doubt, he battled as manfully as Christian, until he reached the other shore

and fancied he had found the solution of his difficulties.

His face brightened. "Tell 'ee what," he said, addressing the waving grass in front of him, "I'll ask Mr. Herbert. Squire's a man who have seen the world. I'll take his advice about the boy. Seems hard like on me, too. Ne'er a Leigh till this one but what were a farmer to the backbone!"

His mind made up, the farmer strode off to make arrangements with the mowers. Had he been troubled with twenty unnatural and incompetent sons, the hay must be made while the sun shines.

Although he had settled what to do, it was some time before the weighty resolve was carried into execution. Folks about Coombe-Acton do not move with the celerity of cotton-brokers or other men of business. Sure, they are, but slow. So, it was not until the September rent day that the farmer

Nečinil jí výčitek, žádal jen, by mu udala, kdy ji smí navštívit.

Paní Cathcartová vykonala svoji povinnost. Ještě dříve, než pan Jakub Herbert vstal z postele, poslala mu lístek, že došlo psaní pro Evženu. Přišel okamžitě. Pozdravil ji velmi srdečně a přátelsky a začal hned, beze všech vytáček:

— Tak tedy, Evženko, již jsi vypudila ze své krásné hlavinky ten nesmysl, toho bláhového sochaře?

— To není žádný nesmysl, bratře!

— Nu, dobrá, stojíš-li na svém, pak se já do toho vložit musím, rozumíš? Viděla jsi se s ním, co mešká zde v Londýně?

— Tetička byla v jeho atelieru, a já šla s ní.

— To si mohla uspořít. Když ti ona ještě pomáhá, pak já arcit prohraju. Pišeš mu? Řekni mi pravdu.

— Já vždycky mluvím pravdu. Dostala jsem od něho právě dnes ráno dopis. Můžeš si jej přečísti, zde jest.

A podala mu dopis Geraldův. Věnoval mu asi tolik pozornosti, kolik věnujeme věci, do které nám ničeho není.

— Odpovědělas mu? ptá se dále.

— Dosud nikoliv. Odpovím okamžitě.

Bratr byl dosud klidným a zdvořilým, jenom ten ustavičně nedůvěřivý úsměv mu pohrával kolem rtů.

— Chceš-li ze sebe učiniti blázna, nemohu ti arcit brániti. Když ty sama se svojí krásou a postavením chceš raději žíti v nějaké bídné komoře — nemohu ničeho proti tomu namítati. Avšak jako bratr tvůj mám přece jistou zodpovědnost za tebe, ať již by byl milenec tvůj v jakémkoliv postavení. Musím se přece zeptati, co jest zač, má-li jakou morální cenu — tito chlapíci nestojí obyčejně za mnoho.

— Toho se nebojím; můžeš jíti a vyptávat se, kde se ti jen zlíbí.

— Děkuji. Nyní učiň mi po vůli aspoň něco, poručím ti to . . . Tento dopis nezodpovíš — nesmíš se sejíti s tím člověkem dříve, dokud se já trochu kolem nepoohlédnu. To snad není pro tebe těžkou úlohou, Evženie?

Evženie již již chápala spravedlivé jeho úzkosti a poznámky. — Či měla to býti zase jen nová slabost její, těšila se snad, že si může oddychnouti, že může trochu otálet? Avšak Geraldova

Úryvek 2 – původní text

when he might see her. Mrs. Cathcart was true to her duty. Before James Herbert was out of bed she had sent him word that a letter had come for Eugenia. He went at once to his sister. His greeting was quite friendly.

“Eugenia,” he said, presently. “Of course by now you have put all that nonsense about that sculptor-fellow out of your pretty head?”

“It is no nonsense.”

“Well, if you mean to be obstinate I must interfere. Have you seen him since?”

“Aunt went to his studio. I was with her.”

"She ought to have known better. If she encourages you, we shall quarrel. Do you correspond? Tell me the truth."

"I always tell the truth. I had a letter this morning. You may read it."

She offered him Gerald's letter. He waved it aside as a thing beneath his notice.

"Have you answered it?" he asked.

"Not yet. I am just going to."

Her brother still remained calm and polite, with that contemptuous, incredulous smile playing round his lips.

"If you *will* make a fool of yourself, I can't stop you. If you, with your beauty and position, choose to go and live in a garret, you must do so. Still as your brother, I have certain responsibilities which would still be mine were your lover the highest in the land. I must make inquiries as to his character and moral worth—these fellows are generally a loose lot."

"You may make what inquiries you choose."

"Thank you. Now one favor—a command, the last I shall ask or give. You will not answer this letter—you will not see the man—until I have satisfied myself on these points. It is not too much to ask, Eugenia."

She felt the justice of his remarks—could it be she was weak enough to be glad of a little delay and breathing space? But Ger-

Příloha 3: Mary Elizabeth Braddon – analyzované úryvky

Úryvek 1 - překlad

— 7 —

za sebou; avšak po desíti minutách omrzely je šumící lípy a tichá hladina vodní, široké listy, vodní lilie a výhlídka na tmavé houští; vraceli se pak do salonu a Mylady hrála sladké snivé melodie Beethovenovy a Mendelssonovy, až svého manžela v jeho lenošce ve spánek ukolébala.

Sir Michael Audley byl ve věku padesáti šesti let a oženil se po druhé asi tři měsíce po padesátém pátém dnu svých narozenin. Byl to veliký, silný muž, hlubokého, zvučného hlasu, krásných černých očí a bílého vousu, který mu proti jeho vůli dodával důstojného vzezření, neboť jinak byl ještě tak čilým jako jinoch a nejlepším jezdcem v celém hrabství.

Sedmnácte roků trávil Sir Audley s dcerou svou Alicí co vdovec v zámku, a mladá dáma, nyní osmnáctiletá, netěšila se příliš na příchod macechy. Od nejútlejšího mládí svého byla slečna Alicie v domě vládla. Klíče byly v její moci, chraстила nimi v kapsičce malé své hedvábné zástěrky, ztratila je při tom někdy ve křoví, nebo je pustila do rybníka, čímž způsobila v domě mnoho nesnází, a byla následkem toho pevně o tom přesvědčena, že po celý ten čas byla v domě otce svého hospodářství řídila.

Avšak dnové moci její byly sečtění. Požadovala-li nyní něčeho od hospodyně, odpověděla tato, že o tom promluví s lady*) Audleyovou, že se zeptá Mylady, a že se všecko stane dle přání slečnina, bude-li Mylady srozuměna. Následek všeho toho byl, že dcera baronova, výtečná jezdkyně a

*) čti: lédy. Jméno toto přísluší anglickým šlechticům.

obratná umělkyně, trávila čas svůj nejvíce mimo dům. Projížděla se po zelených, plotem ohražených cestách, kreslila hezké, selské děti a pasoucí se skot a brav, nebo malé krajiny — slovem všecko, co se jí líbilo. Každý bližší styk s mladou paní otce svého zamítla Miss Alicie zcela rozhodně. Ačkoliv byla lady Audleyová paní velice milou, bylo jí to přece naprosto nemožné, aby překonala předsudky a odpor Miss Alicie, nebo aby ji přesvědčila, že se jí novým sňatkem otcovým nestala tak hrozná křivda.

Stavši se manželkou Sira Michaela, byla lady Audleyová vskutku uzavřela jeden z oněch na pohled výtečných sňatků, které mladou paní obyčejně činívají předmětem nenávisti a zášti ženštin ostatních. Co vychovatelka přišla do rodiny jednoho ranhojiče nedaleko zámku Audleyského a sice, jak bylo vůbec známo, jedině následkem annonce, kterou byl ranlékař, Mr. Dovson, do novin zaslal. Přišla z Londýna a jediným doporučením jejím bylo vysvědčení majitelky ústavu v Bromptonu, kde byla co učitelka zaměstnána. Odporučením toto bylo ale tak uspokojivé, že nebylo jiného třeba, a Mr. Dovson ustanovil slečnu Lucii Grahamovu za vychovatelku svých dcer. Vlohy její byly tak skvělé a všestranné, že se tomu mnozí divili, proč přijala místo, s nímž byl spojen plat tak malý, jaký podával Mr. Dovson. Lucie byla však patrně spokojena; učila dcery lékařovy hrátí sonáty Beethovenovy, učila je kresliti dle přírody a chodila s nimi v neděli do vzdálené vesničky do kostelíčka s tváří tak šťastnou, jako by pro celý život svůj netoužila po něčem jiném.

Sir Michael Audley was fifty-six years of age, and he had married a second wife three months after his fifty-fifth birthday. He was a big man, tall and stout, with a deep sonorous voice, handsome black eyes, and a white beard—a white beard which made him look venerable against his will, for he was as active as a boy, and one of the hardest riders in the county. For seventeen years he had been a widower with an only child, a daughter, Alicia Audley, now eighteen, and by no means too well pleased at having a step-mother brought home to the Court; for Miss Alicia had reigned supreme in her father's house since her earliest childhood, and had carried the keys, and jingled them in the pockets of her silk aprons, and lost them in the shrubbery, and dropped them into the pond, and given all manner of trouble about them from the hour in which she entered her teens, and had on that account deluded herself into the sincere belief that for the whole of that period she had been keeping house.

But Miss Alicia's day was over; and now, when she asked anything of the housekeeper, the housekeeper would tell her that she would speak to my lady, or she would consult my lady, and if my lady pleased it should be done. So the baronet's daughter, who was an excellent horsewoman and a very clever artist, spent most of her time out of doors, riding about the green lanes, and sketching the cottage children, and the ploughboys, and the cattle, and all manner of animal life that came in her way. She set her face with a sulky determination against any intimacy between herself and the baronet's young wife; and amiable as that lady was, she found it quite impossible to overcome Miss Alicia's prejudices and dislike; or to convince the spoilt girl that she had not done her a cruel injury in marrying Sir Michael Audley.

The truth was that Lady Audley had, in becoming the wife of Sir Michael, made one of those apparently advantageous matches which are apt to draw upon a woman the envy and hatred of her sex. She had come into the neighbourhood as a governess in the family of a surgeon in the village near Audley Court. No one knew anything of her except that she came in answer to an advertisement which Mr Dawson, the surgeon, had inserted in the *Times*. She came from London; and the only reference she gave was to a lady at a school at Brompton, where she had once been a teacher. But this reference was so satisfactory that none other was needed, and Miss Lucy Graham was received by the surgeon as the instructress of his daughters.

„Nezdá se mně však, jako bys se přílišně těšil,“ pravila dívka. „Pohlédni na mne, Lukáši, a řekni mi, nejsem-li hezčí po naší cestě?“

„Barvy ti nepřibylo,“ odpovídal Lukáš, pošilhávaje stranou po ní pod mohutným obočím svým. „Jsi právě tak bílá, jak jsi byla, když jsi odjížděla.“

„Ale cestováním dostávají lidé vznešené vznešení, Lukáši; byla jsem s Mylady na pevnině, na mnohých podivných místech, a ty víš, že mne co dítě dcery pana Hortona učily trochu francouzsky; ach, bylo to tak hezké, že jsem dovedla s lidmi mluvit.“

„Vyhlížíš tedy vznešeně!“ zvolal Lukáš s hlasitým smíchem. „Kdo pak tě chce míti vznešenou? Já to jistě nechci. Až budeš mou ženou, nezbude ti mnoho času k tomu, holka. Francouzsky! Myslím, Fébo, že budeš rozmlouvati s kravami, až si uspoříme tolik, abychom si mohli najmouti malé hospodářství.“

Kousajíc se do rtů, hleděla Féba stranou. Lukáš okrajoval stále hůl, hvízdal tiše a nepohlédl na ni po celou tu dobu ani jednou.

„Jak jest to krásné pro slečnu Grahamovu — bývalou, myslím — když může cestovati s komornou a sluhou, v kočáře se čtyřmi koňmi, a s mužem, který žádné místo na světě nepovažuje za dosti dobré, aby nohu svou na ně postavil.“

„Aj, jest to hezká věc, má-li člověk peněz dost a dost, Fébo. Doufám, že si to budeš pamatovati a že budeš služné své ukládati, abychom něco měli, až se vezmeme.“

sitting here, and came down to have a chat; it's better talking out here than in the house where there's always somebody listening.'

The man was a big, broad-shouldered, stupid-looking clodhopper of about twenty-three years of age. His dark-red hair grew low upon his forehead, and his bushy brows met over a pair of greenish grey eyes; his nose was large and well shaped, but the mouth was coarse in form and animal in expression. Rosy-cheeked, red-haired, and bull-necked, he was not unlike one of the stout oxen grazing in the meadows round about the Court.

The girl seated herself lightly upon the woodwork at his side, and put one of her hands, which had grown white in her new and easy service, about his thick neck.

'Are you glad to see me, Luke?' she asked.

'Of course I'm glad, lass,' he answered, boorishly, opening his knife again, and scraping away at the hedge-stake.

They were first cousins, and had been play-fellows in childhood, and sweethearts in early youth.

'You don't *seem* much as if you were glad,' said the girl; 'you might look at me, Luke, and tell me if you think my journey has improved me.'

'It ain't put any colour into your cheeks, my girl,' he said, glancing up at her from under his lowering eyebrows; 'you're every bit as white as you was when you went away.'

'But they say travelling makes people genteel, Luke. I've been on the Continent with my lady, through all manner of curious places; and you know when I was a child, Squire Horton's daughters taught me to speak a little French, and I found it so nice to be able to talk to the people abroad.'

'Genteel!' cried Luke Marks, with a horse laugh; 'who wants you to be genteel, I wonder? Not me for one; when you're my wife you won't have over-much time for gentility, my girl. French, too! Dang me, Phæbe, I suppose when we've saved money enough between us to buy a bit of a farm, you'll be *parlyvooving* to the cows?'

She bit her lip as her lover spoke, and looked away. He went on cutting and chopping at a rude handle he was fashioning to the stake, whistling softly to himself all the while, and not once looking at his cousin.

For some time they were silent, but by-and-by she said, with her face still turned away from her companion,—

„Zajisté o nic více, než vy mně, ctěná má tetinko!“

Odloživši své barvy a své nákresy, usadila se Mylady do hlubokého výklenku u jiného okna, hodně daleko od Roberta, a zabrala se do velkého vyšívání vlnou berlínskou, což je za doby nynější prací moderní našich paní.

V tomto svém výklenku u okna byla Mylady od Roberta oddělena celou délkou komnaty, a mladý Audley mohl jen někdy zahlednouti část krásného jejího obličejce.

Celý týden již nalezal se na zámku, a posud nebylo vysloveno jméno Jiřího Talboyse; tohoto dne však, když byly obyčejné předměty zábavy vyčerpány, vypyťovala se lady Audleyová na přítele synovce svého.

„Pan Jiří — Jiří —“ začala hovor, vážnouc a nemohouc si zpomenouti na jméno druhé.

„Talboys,“ doplňoval Robert.

„Ano, pan Jiří Talboys. Je to zvláštní jméno, je-li pravda? A také zvláštní osobnost — viděl jste svého přítele před svým odjezdem?“

„Neviděl jsem jej ode dne 7. září, kde mne opustil, když jsem na louce na druhé straně vesnice usnul.“

„Je-li možná!“ zvolala Mylady. „Jaký je to zvláštní člověk! Prosím, vypravujte mi všechno o této věci.“

Krátkými slovy vypravoval Robert svou návštěvu ve Southamptonu a svou cestu do Liverpoolu se všemi rozličnými udalostmi; Mylady naslouchala velmi pozorně. Aby mohl lépe povídati,

opustil mladý Audley posavadní své místo a posadil se naproti lady Audleyové ve výklenku okna.

„A co můžete z toho všeho souditi?“ tázala se Mylady po malé přestávce.

„Je to tajemství tak nepronikavé,“ odpovídal Robert, „že se neosměluji, mysliti si z toho na nějaké následky. A přece mohu v tomto tajemném temnu dostoupiti ke dvěma domněnkám, které se mi stávají téměř jistotou —“

„Prosím, co by to bylo?“

„Nejdříve si myslím, že Jiří Talboys nikdy nešel dále, než do Southamptonu; dále pak jsem přesvědčen, že tam vůbec ani nebyl.“

„Ale vy jste mu tam byl přece na stopě! Jeho tchán jej viděl.“

„Mnohé důvody vedou mne však k tomu, abych pochyboval o spolehlivosti jeho tchána.“

„Milostivý Bože!“ zvolala Mylady bolestným hlasem. „Co tím chcete říci?“

„Lady Audleyová,“ odpovídal mladý muž velmi vážně. „Posud jsem si nevšímal praxe advokátské. Zvolil jsem si povolání, jehož členové vzali na sebe těžkou odpovědnost a svaté povinnosti; právě pak pro tuto odpovědnost a tyto povinnosti ustoupil jsem raději, jakož i pro mnohé jiné starosti tohoto strastiplného živobytí. Mnohdy však býváme vnučeni právě v takové postavení, kterému jsme se posud nejvíce vyhýbali. Tak jsem byl nedávno nucen, abych o podobných věcech přemýšlel. Lady Audleyová, studovala jste někdy theorii o důkazech z indicií?“

„Jak se můžete nebohé, slabé paní tázati na věci tak strašlivé?“ zvolala Mylady.

the other day, and the poor thing kissed me, and the surgeon carried the bundle home under his cloak.'

My lady laughed long and joyously at the thought. Her colours were mixed; she was copying a water-coloured sketch of an impossibly beautiful Italian peasant, in an impossibly Turneresque atmosphere. The sketch was nearly finished, and she had only to put in some critical little touches with the most delicate of her sable pencils.* She prepared herself daintily for the work, looking sideways at the painting.

All this time Mr Robert Audley's eyes were fixed intently on her pretty face.

'It is a change,' he said, after so long a pause that my lady might have forgotten what she had been talking of; 'it is a change! Some women would do a great deal to accomplish such a change as that.'

Lucy Audley's clear blue eyes dilated as she fixed them suddenly on the young barrister. The winter sunlight, gleaming full upon her face from a side window, lit up the azure of those beautiful eyes, till their colour seemed to flicker and tremble betwixt blue and green, as the opal tints of the sea change upon a summer's day. The small brush fell from her hand, and blotted out the peasant's face under a widening circle of crimson lake.

Robert Audley was tenderly coaxing the crumpled leaf of his cigar with cautious fingers.

'My friend at the corner of Chancery Lane has not given me such good Manillas as usual,' he murmured. 'If ever you smoke, my dear aunt (and I am told that many women take a quiet weed under the rose),* be very careful how you choose your cigars.'

My lady drew a long breath, picked up her brush, and laughed aloud at Robert's advice.

'What an eccentric creature you are, Mr Audley! Do you know that you sometimes puzzle me——'

'Not more than you puzzle me, my dear aunt.'

My lady put away her colours and sketch-book, and seating herself in the deep recess of another window at a considerable distance from Robert Audley, settled herself to a large piece of Berlin-wool* work—a piece of embroidery which the Penelopes* of ten or twelve years ago were very fond of exercising their ingenuity upon—the Olden Time at Bolton Abbey.*

Seated in the embrasure of this window, my lady was separated from Robert Audley by the whole length of the room, and the young

man could only catch an occasional glimpse of her fair face, surrounded by its bright aureole of hazy golden hair.

Robert Audley had been a week at the Court, but as yet neither he nor my lady had mentioned the name of George Talboys.

This morning, however, after exhausting the usual topics of conversation, Lady Audley made an inquiry about her nephew's friend—'that Mr George—George——' she said, hesitating.

'Talboys,' suggested Robert.

'Yes, to be sure—Mr George Talboys. Rather a singular name by-the-bye, and certainly, by all accounts, a very singular person. Have you seen him lately?'

'I have not seen him since the 7th of September—the day upon which he left me asleep in the meadows on the other side of the village.'

'Dear me!' exclaimed my lady, 'what a strange young man this Mr George Talboys must be! Pray tell me all about it.'

Robert told, in a few words, of his visit to Southampton, and his journey to Liverpool, with their different results, my lady listening very attentively.

In order to tell this story to better advantage the young man left his chair, and crossing the room, took up his place opposite to Lady Audley in the embrasure of the window.

'And what do you infer from all this?' asked my lady after a pause.

'It is so great a mystery to me,' he answered, 'that I scarcely dare to draw any conclusion whatever; but in the obscurity I think I can grope my way to two suppositions, which to me seem almost certainties.'

'And they are——'

'First, that George Talboys never went beyond Southampton. Secondly, that he never went to Southampton at all.'

'But you traced him there. His father-in-law had seen him.'

'I have reason to doubt his father-in-law's integrity.'

'Good gracious me!' cried my lady, piteously. 'What do you mean by all this?'

'Lady Audley,' answered the young man gravely. 'I have never practised as a barrister. I have enrolled myself in the ranks of a profession, the members of which hold solemn responsibilities, and have sacred duties to perform; and I have shrunk from those responsibilities and duties, as I have from all the fatigues of this troublesome life: but we are sometimes forced into the very position we have most